

**RAPORT Z WYKONANIA AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY
ŚRODOWISKA DLA POWIATU DZIERŻONIOWSKIEGO NA LATA
2012-2015 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2016-2019
(obejmujący lata 2018-2019)**

Opracowanie:

starszy inspektor Ewelina Kochmańska
Wydział Ochrony Środowiska i Rozwoju
Starostwa Powiatowego w Dzierżonowie

wrzesień 2020 r.

Spis treści:

I. Wprowadzenie.....	str. 3
II. Stan środowiska na terenie powiatu dzierzoniowskiego oraz realizacja zadań wynikających z Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2015-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019.....	str. 4
II.1. Ochrona wód.....	str. 4
II.1.1 Monitoring wód podziemnych.....	str. 6
II.1.2 Monitoring wód powierzchniowych.....	str. 12
II.1.3 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę wód, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019 oraz w latach poprzednich	str. 16
II.1.4 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu gospodarki wodnej.....	str. 31
II.2. Ochrona powietrza.....	str. 41
II.2.1 Emisja zanieczyszczeń do powietrza.....	str. 41
II.2.2 Monitoring jakości powietrza w powiecie dzierzoniowskim.....	str. 45
II.2.3 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę powietrza, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019.....	str. 52
II.2.4 Program Ochrony Powietrza.....	str. 83
II.2.5 Uchwały tzw. „antysmogowe”.....	str. 84
II.2.6 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu ochrony powietrza.....	str. 87
II.2.7 Emisja zapachu – uciążliwości odorowe.....	str. 89
II.3. Hałas.....	str. 93
II.3.1 Emisja hałasu.....	str. 94
II.3.2 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę przed hałasem, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019.....	str. 95
II.3.3 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu ochrony przed hałasem.....	str. 97
II.4. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	str. 98
II.4.1 Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych.....	str. 98
II.4.2 Instrumenty prawne z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi.....	str. 100
II.5. Ochrona gleb.....	str. 101
II.5.1 Monitoring gleb.....	str. 102
II.5.2 Działania w zakresie ochrony gleb.....	str. 102
II.6. Ochrona lasów i terenów chronionych.....	str. 105
II.6.1 Lasy.....	str. 105
II.6.2 Obszary chronione na terenie powiatu dzierzoniowskiego.....	str. 108
II.6.3 Plany zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.....	str. 113
II.7. Ochrona zasobów kopalin.....	str. 114
II.7.1 Zadania zrealizowane przez Starostę Dzierżoniowskiego wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1664) w latach 2018-2019.....	str. 115
II.7.2 Bilans zasobów złóż kopalin w powiecie dzierzoniowskim.....	str. 116
II.8. Zarządzanie środowiskowe.....	str. 121
II.8.1 Współpraca międzygminna w realizacji inwestycji proekologicznych.....	str. 121
II.8.2 Analiza i kontrola przestrzegania nałożonych obowiązków w zakresie ochrony i korzystania środowiska.....	str. 121
II.8.3 Udział w szkoleniach pracowników zajmujących się ochroną środowiska.....	str. 122
II.8.4 Realizacja zapisów ustawy z dnia 2 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.....	str. 122
II.8.5 Edukacja ekologiczna.....	str. 124
III. Monitoring realizacji Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019.....	str. 127
IV. Podsumowanie Raportu.....	str. 137

I. Wprowadzenie

Obowiązek sporządzania raportów z wykonania programów ochrony środowiska wynika z zapisów art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219). Zgodnie z ww. ustawą organ wykonawczy powiatu – zarząd powiatu, sporządza co 2 lata raporty z wykonania programu ochrony środowiska, które przedstawia radzie powiatu.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 (zwana dalej *Aktualizacja POŚ*) została uchwalona Uchwałą Rady Powiatu Dzierżoniowskiego Nr XXVI/194/12 z dnia 27 listopada 2012 r. Niniejszy Raport z wykonania *Aktualizacji POŚ* (zwany dalej *Raportem*) będzie obejmował lata 2018-2019 i będzie stanowił podsumowanie całej *Aktualizacji POŚ*.

Raport z wykonania *Aktualizacji POŚ* zawiera informacje o wykonaniu jakościowym i ilościowym celów długoterminowych i krótkoterminowych oraz zadań przedstawionych w *Aktualizacji POŚ* w tabeli nr 33 *Harmonogram zadań z zakresu ochrony środowiska* oraz innych nieujętych zadań z zakresu ochrony środowiska. Celem *Raportu* jest:

- określenie stanu realizacji zadań i osiągnięcia celów,
- określenie sposobu finansowania i źródeł finansowania zrealizowanych zadań,
- wyjaśnienie przyczyn niepodjęcia lub niekompletnego zrealizowania zadań, zawartych w *Aktualizacji POŚ*,
- ocena stopnia realizacji zadań z uwzględnieniem wskaźników efektywności, zawartych w *Aktualizacji POŚ*.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) nie określa wymagań dotyczących formy i struktury raportu z wykonania programów ochrony środowiska. Poprzez przygotowanie raportu ocenia się stopień wdrożenia programu, kontroluje stan realizacji zadań zdefiniowanych w raporcie oraz pozostałych zadań z zakresu ochrony środowiska.

Do sporządzenia *Raportu* wykorzystano dane przesłane przez: Gminy powiatu dzierżoniowskiego, zarządcę dróg: powiatowych, wojewódzkich i krajowych, Spółkę „Wodociągi i Kanalizacja” Sp. z o.o., Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy we Wrocławiu, Dolnośląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska

we Wrocławiu. W opracowaniu wykorzystano także materiały i informacje będące w posiadaniu Wydziału Ochrony Środowiska i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie. W celu dokonania pełniejszej analizy działań związanych z ochroną środowiska, realizowanych w ramach *Aktualizacji POŚ*, do opracowania niniejszego *Raportu* wykorzystano także informacje z poniższych źródeł:

- roczników statystycznych GUS,
- ocen o stanie środowiska wydawanych przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska oraz przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (stan na sierpień 2020 r.).

W trakcie zbierania informacji napotkano na trudności, mianowicie informacje przesyłane przez poszczególne podmioty różniły się zawartością i obszernością danych oraz sposobem ich przedstawienia. Ponadto pojawiły się utrudnienia w wyszukiwaniu danych dotyczących ocen poszczególnych elementów środowiska, spowodowane zmianą kompetencji organu realizującego zadania Państwowego Monitoringu Środowiska. W związku ze zmianą przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018 poz. 1479) od dnia 1 stycznia 2019 roku organem realizującym zadania Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) zarówno na poziomie krajowym jak i wojewódzkim jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska (GIOŚ). W myśl nowych przepisów zasoby i zadania PMŚ realizowane do końca 2018 r. przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska zostały przeniesione do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i tym samym od 1 stycznia 2019 r. zadania PMŚ są realizowane wyłącznie przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ).

II. Stan środowiska na terenie powiatu dzierżoniowskiego oraz realizacja zadań wynikających z Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019

W *Aktualizacji POŚ* przedstawiono harmonogram zadań z zakresu ochrony środowiska, obejmujący cele długoterminowe do 2019 r. oraz cele krótkoterminowe pogrupowane w ośmiu aspektach, takich jak: ochrona wód, ochrona powietrza, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, ochrona gleb, ochrona lasów i terenów chronionych, ochrona zasobów kopalin, zarządzanie środowiskowe.

II.1. Ochrona wód

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Dążenie do osiągnięcia właściwych standardów wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym poprzez ich ochronę przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł, komunalnych, przemysłowych i rolniczych.

Cele krótkoterminowe:

- Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych,
- Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno-inżynierskiej w zakresie wodociągów i kanalizacji,
- Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczania odpowiedniej jakości i ilości wody pitnej.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 310 ze zm.) celem ochrony wód jest osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych, jednolitych części wód podziemnych oraz obszarów chronionych, a także poprawa jakości wód oraz biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na terenach podmokłych. Ustawa *Prawo wodne* wskazuje, iż:

- **jednolitą częścią wód powierzchniowych (JCWP)** jest oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, takich jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub przybrzeżne;
- **jednolitą częścią wód podziemnych (JCWPd)** jest określona objętość wód podziemnych występujących w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.
- **obszarami chronionymi są:**
  - a) jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
  - b) jednolite części wód przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
  - c) obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
  - d) obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa

stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie,

e) obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.

W myśl ustawy *Prawo wodne* ochrona wód jest realizowana w szczególności z uwzględnieniem wyników oceny stanu wód podziemnych oraz wyników oceny stanu wód powierzchniowych. Ocena stanu wód podziemnych obejmuje ocenę stanu ilościowego wód podziemnych lub stanu chemicznego tych wód, dokonywane w ramach oceny stanu jednolitych części tych wód, natomiast ocena stanu wód powierzchniowych obejmuje klasyfikację stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego tych wód.

II.1.1 Monitoring wód podziemnych

Monitoring wód podziemnych dostarcza informacji o stanie chemicznym jednolitych części wód podziemnych, zachodzących zmianach oraz sygnalizuje zagrożenia zanieczyszczeniami, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych. Monitoring wód podziemnych jest w Polsce prowadzony w sieciach: krajowej, regionalnych i lokalnych. Wyniki badań i ocen są pomocne do optymalizacji działań związanych z ochroną i gospodarowaniem zasobami wód, mając na celu utrzymanie lub osiągnięcie ich dobrego stanu.

Badania stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych na terenie województwa dolnośląskiego do 2019 r. prowadzone były przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu w ramach monitoringu regionalnego, uzupełniającego pomiary prowadzone w skali kraju przez PIG (na zlecenie GIOŚ). WIOŚ we Wrocławiu prowadził badania jakości zwykłych wód podziemnych oraz wód podziemnych na obszarach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami. Ocenę stanu jakości wód podziemnych w poszczególnych punktach pomiarowych dla poszczególnych wskaźników przeprowadzono zgodnie z obowiązującymi standardami określonymi rozporządzeniem Ministra Środowiska w *sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych* (Dz.U.z 2016 r., poz.85).

Klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć klas jakości wód podziemnych:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości: wartości elementów fizykochemicznych są kształtowane wyłącznie w efekcie naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych, wartości elementów fizykochemicznych nie wskazują na wpływ działalności

człowieka,

- klasa II – wody dobrej jakości: wartości niektórych elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych, wartości elementów fizykochemicznych nie wskazują na wpływ działalności człowieka albo jest to wpływ bardzo słaby,
- klasa III – wody zadowalającej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych lub słabego wpływu działalności człowieka,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych oraz wyraźnego wpływu działalności człowieka,
- klasa V – wody złej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych potwierdzają znaczący wpływ działalności człowieka.

Natomiast w ramach klasyfikacji stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych określa się:

- dobry stan chemiczny jednolitej części wód podziemnych (klasy jakości wód podziemnych I, II i III),
- słaby stan chemiczny jednolitej części wód podziemnych (klasy jakości wód podziemnych IV i V).

Należy jednak wskazać, że rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 85) obowiązywało do dnia 01.07.2019 r., a od dnia 08.11.2019 r. obowiązuje Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. z 2019 r., poz. 2148).

W niniejszym *Raporcie* postanowiono omówić dodatkowo dane pochodzące z badań przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu w 2017 r., zestawionych w *Ocenie jakości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2017* oraz w *Ocenie jakości wód podziemnych na obszarach uprzemysłowionych, narażonych na oddziaływanie punktowych źródeł zanieczyszczeń w województwie dolnośląskim w 2017 roku* (sporządzonej w kwietniu i w maju 2018 r.). W poprzednim *Raporcie Aktualizacji POŚ*,

obejmującym lata 2015-2017, nie ujęto przedmiotowych danych, w związku z czym zasadne jest ich przedstawienie i poddanie analizie w niniejszym opracowaniu.

2017 r.

Z *Oceny jakości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2017* sporządzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu wynika, że w 2017 r. WIOŚ we Wrocławiu na terenie województwa dolnośląskiego prowadził badania jakości wód podziemnych w 51 punktach pomiarowych w ramach PMS – monitoring operacyjny wód podziemnych, zagrożonych niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych. Natomiast Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie prowadził monitoring operacyjny wód podziemnych w 29 punktach pomiarowych.

W ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego przez WIOŚ we Wrocławiu ujęto wodę podziemną w studni w Uciechowie (znajdującą się w jednolitej części wód podziemnych JCWPd 108). Natomiast PIG PIB nie zlokalizował punktów pomiarowych na powiatu dzierzoniowskiego, niemniej jednak prowadził analizy w innym punkcie kontrolnym zlokalizowanym w obszarze jednolitej części wód podziemnych JCWPd 108.

Zakres analityczny badań wód podziemnych w ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego przez WIOŚ obejmował następujące oznaczenia: temperaturę, tlen rozpuszczony, przewodność elektrolityczną, odczyn, zasadowość ogólną, ogólny węgiel organiczny, azot amonowy, arsen, azot azotanowy, azot azotynowy, antymon, bor, chlorki, chrom ogólny, cyjanki wolne, cynk, fluorki, fosforany, glin, kadm, magnez, mangan, miedź, nikiel, ołów, potas, rtęć, selen, siarczany, sód, srebro, wapń, wodorowęglany i żelazo. Natomiast w ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego przez PIG PIB zakres badań obejmował następujące oznaczenia: przewodność elektroniczna w 20°C (wartość terenowa), odczyn pH (wartość terenowa), temperatura (wartość terenowa), tlen rozproszony (wartość terenowa), przewodność elektrolityczna w 20 °C, odczyn pH (wartość laboratoryjna), ogólny węgiel organiczny, amonowy jon, antymon, arsen, azotany, azotyny, bar, beryl, bor, chlorki, chrom, cyjanki wolne, cyna, cynk, fluorki, fosforany, glin, kadm, kobalt, magnez, mangan, miedź, molibden, nikiel, ołów, potas, rtęć, selen, siarczany, sód, srebro, tal, tytan, uran, wanad, wapń, wodorowęglany, żelazo, fenole.

Tabela 1

Ocena wyników monitoringu operacyjnego w I półroczu 2017 r. - badania WIOŚ we Wrocławiu
(Źródło: *Ocena jakości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2017, opracowana w 2018 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Nr punktu	Miejscowość	Nr JCWPd	Stratygrafia	Typ wody	Azotany	Klasa	Wskaźniki w III klasie	Wskaźniki w IV klasie	Wskaźniki w V klasie
112	Uciechów	108	Q (czwartorzęd)	HCO ₃ -SO ₄ - Ca-Mg	<0,53	IV	Ca – 180 mg/l HCO ₃ – 362 mg/l	-	Mn -1,6 mg/l

Tabela 2

Ocena wyników monitoringu operacyjnego w II półroczu 2017 r. - badania WIOŚ we Wrocławiu
(Źródło: Ocena jakości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2017, opracowana w 2018 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu)

Nr punktu	Miejscowość	Nr JCWPd	Stratygrafia	Typ wody	Azotany	Klasa	Wskaźniki w III klasie	Wskaźniki w IV klasie	Wskaźniki w V klasie
112	Uciechów	108	Q (czwartorzęd)	HCO ₃ -SO ₄ - Ca-Mg	<0,53	V	Ca – 180 mg/l HCO ₃ – 375 mg/l Fe – 2,1 mg/l	-	Mn -1,6 mg/l Ni - 1,0 mg/l

Z przeprowadzonych badań WIOŚ we Wrocławiu wynika, że wody podziemne w studni w Uciechowie (**JCWPd nr 108**) objęte monitoringiem reprezentują słaby stan chemiczny (w I półroczu klasa IV, w II półroczu klasa V). Natomiast z badań przeprowadzonych przez PIG PIB, (w punkcie pomiarowym w Borku Strzebińskim – w powiecie strzebińskim) wynika, że **JCWPd nr 108** charakteryzują się dobrym stanem chemicznym.

Podsumowanie:

Porównując wyniki przeprowadzonych badań w 2015-2016 do badań przeprowadzonych w roku 2017 można zaobserwować spadek klasy jakości wody w studni w Uciechowie oraz pogorszenie stanu chemicznego wód.

W 2017 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu prowadził badania jakości wód podziemnych na obszarach zagrożonych zanieczyszczeniami przemysłowymi i komunalnymi wokół źródeł stanowiących potencjalne zagrożenie środowiska. Badaniami objęto eksploatowane, a także nieeksploatowane składowiska odpadów, gdzie do rekultywacji wykorzystano osady ściekowe oraz inne obiekty np. wykorzystujące substancje niebezpieczne, stanowiące zagrożenie dla jakości wód podziemnych. W *Ocenie jakości wód podziemnych na obszarach uprzemysłowionych, narażonych na oddziaływanie punktowych źródeł zanieczyszczeń w województwie dolnośląskim w 2017 roku* wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu (sporządzonej w 2018 r.) badaniami objęto składowisko odpadów

w Przystroniu (pow. dzierzoniowski, gm. Łagiewniki). Składowisko to eksploatowane było od 1992 r. do 2015 r., obecnie jest w końcowej fazie rekultywacji. Zajmuje powierzchnię całkowitą ok. 4,7 ha, odpady są zdeponowane na obszarze o powierzchni ok. 2,9 ha. Odcieki ze składowiska są gromadzone w zbiorniku i wywożone do oczyszczalni ścieków. Wody podziemne przepływają z północnego wschodu na południowy zachód.

Próbki wód podziemnych pobrano z trzech piezometrów:

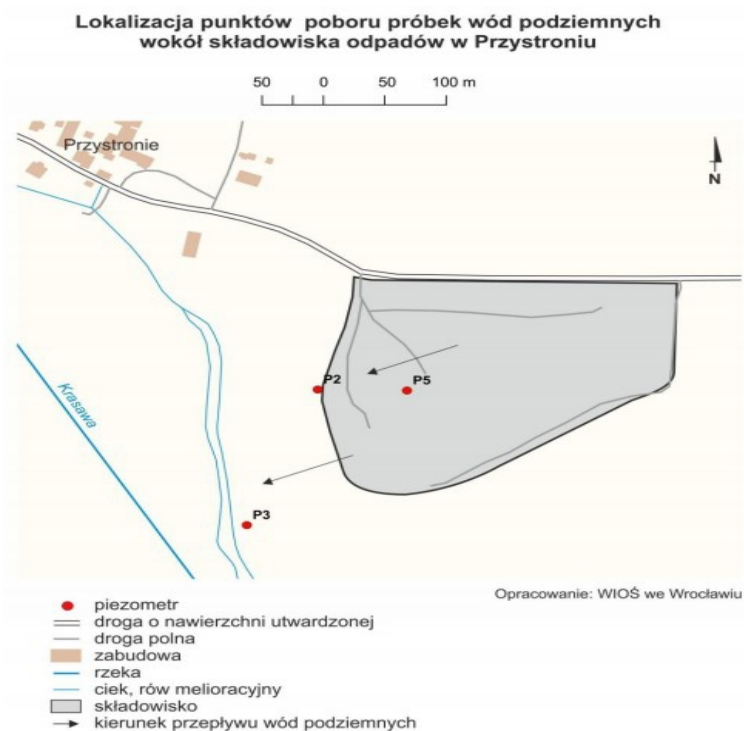
- Piezometr P5 : głębokość zwierciadła wody 1,1 m, piezometr zlokalizowany w zachodnim rejonie, na kierunku napływu wód w składowisku;
- Piezometr P3: głębokość zwierciadła wody 2,0 m, piezometr usytuowany na południowym zachodzie na kierunku odpływu wód z obiektu;
- Piezometr P2: głębokość zwierciadła wody 2,1 m, piezometr zlokalizowany w zachodnim rejonie, na kierunku napływu wód na składowisko.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że w wodach piezometrów P2 i P5 występowały wody niezadawalającej jakości (klasa IV). Dla piezometru P2 zadecydowało o tym stężenie azotanów (70,0 mg/l) w klasie IV i siarczanów (540 mg/l) w klasie V, a w przypadku piezometru P5 siarczanów w klasie V (560 mg/l). W wodach piezometru P3 wykazano występowanie wód dobrej jakości (klasa II), o czym świadczą wartości przewodności elektrolitycznej, stężenia azotanów (16,0 mg/l), azotynów, siarczanów i chlorków.

Podsumowując, stan chemiczny wód w piezometrach P2 i P5 można uznać za słaby, a w piezometrze P3 za dobry. Wpływ na taki rozkład zanieczyszczeń w wodach podziemnych ma przede wszystkim fakt składowania odpadów oraz rolniczy charakter terenów sąsiednich oraz nawożenie upraw. Dobry stan chemiczny wód podziemnych na odpływie z obiektu, wskazywać może na prawidłowo prowadzoną rekultywację składowiska.

Rysunek 1

Lokalizacja punktów poboru próbek wód podziemnych wokół składowiska odpadów w Przystroniu (Źródło: *Ocena jakości wód podziemnych na obszarach uprzemysłowionych, narażonych na oddziaływanie punktowych źródeł zanieczyszczeń w województwie dolnośląskim w roku 2017, opracowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

2018 r.

W 2018 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu prowadził badania jakości wód podziemnych na obszarach zagrożonych zanieczyszczeniami przemysłowymi i komunalnymi wokół źródeł stanowiących potencjalne zagrożenie środowiska, jednakże badaniom poddano obiekty spoza terenu dzierzoniowskiego. W związku z czym w niniejszym *Raporcie* nie podjęto analizy uzyskanych wyników badań.

Z danych udostępnionych na stronie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w zakładce dotyczącej Monitoringu Jakości Wód Podziemnych wynika, że w 2018 r. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy nie prowadził monitoringu operacyjnego na terenie powiatu dzierzoniowskiego (źródło: <http://mjwp.gios.gov.pl/wyniki-badan/wyniki-badan-2018.html>).

2019 r.

Z danych udostępnionych na stronie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w zakładce dotyczącej Monitoringu Jakości Wód Podziemnych wynika, że w 2019 r. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy w ramach monitoringu diagnostycznego stanu jednolitej części wód podziemnych przeprowadził badania wody podziemnej w Piławie

Górnej. Wyniki przeprowadzonych badań klasyfikują wody podziemne do IV klasy – wody niezadawalającej jakości (źródło: <http://mjwp.gios.gov.pl/wyniki-badan/wyniki-badan-2019.html>). Dostępne wyniki badań umieszczone na stronie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przedstawione są na mapie Polski, wskazującej punkty, gdzie przeprowadzono badania oraz klasę jakości wód podziemnych w danym punkcie pomiarowym.

Podsumowanie:

Porównując wyniki przeprowadzonych badań w latach 2012-2014 i 2015-2016 do badań przeprowadzonych w roku 2019 można zaobserwować pozostanie bez zmian klasy jakości wody w studni w Piławie Górnej – klasa IV, tj. wody niezadawalającej jakości.

II.1.2 Monitoring wód powierzchniowych

Zgodnie z art. 349 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca *Prawo wodne* (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 310 ze zm.) badania i oceny stanu wód powierzchniowych dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Zgodnie z art. 349 ust. 3 ww. ustawy badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych należą do kompetencji właściwego organu Inspekcji Ochrony Środowiska.

Uzyskane wyniki badań pozwalają na ocenę stanu wód i podjęcie działań na rzecz poprawy stanu oraz ochrony wód przed zanieczyszczeniem. Działania te powinny zapewnić ochronę przed eutrofizacją spowodowaną wpływem źródeł bytowo-komunalnych i rolniczych oraz ochronę przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego. Monitoring wód powierzchniowych ma na celu także pozyskanie informacji o stanie wód powierzchniowych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami i oceny osiągnięcia celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych.

Zgodnie z przepisami wykonawczymi określa się następujące rodzaje monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych:

- monitoring diagnostyczny,
- monitoring operacyjny,
- monitoring badawczy,
- monitoring obszarów chronionych.

W okresie sprawozdawczym 2018-2019 rodzaje monitoringu i ich cele, kryteria wyboru jednolitych części wód do monitorowania, rodzaje punktów pomiarowo-kontrolnych, zakres

i częstotliwość badań, metodyki referencyjne definiuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1178) – obowiązujące do 01.07.2019 r. oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 09 października 2019 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. z 2019 r., poz. 2147), obowiązujące od 08.11.2019 r.

Ocena stanu/potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych JCWP na terenie powiatu dzierżoniowskiego za rok 2017 i 2018

Ocenę stanu wód powierzchniowych (rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych) wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników państwowego monitoringu środowiska i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, które powstały w wyniku działalności człowieka lub których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka, tzn. wód sztucznych lub wód silnie zmienionych – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu.

Ustawa z dnia 20 lipca *Prawo wodne* (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 310 ze zm.) definiuje:

- **stan ekologiczny** jako określoną jakość struktury i funkcjonowania ekosystemu wodnego związanego z jednolitymi częściami wód powierzchniowych niewyznaczonymi jako silnie zmienione jednolite części wód powierzchniowych lub sztuczne jednolite części wód powierzchniowych,
- **potencjał ekologiczny** jako określoną jakość struktury i funkcjonowania ekosystemu wodnego związanego z silnie zmienionymi jednolitymi częściami wód powierzchniowych lub sztucznymi jednolitymi częściami wód powierzchniowych.

Tabela 3

Sposób oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych zgodnie z załącznikiem 11 część A Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1187) – obowiązuje do dnia 01.07.2019 r. oraz załącznikiem 16 Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 2149) – obowiązuje od 08.11.2019 r.

		Stan chemiczny	
		dobry	poniżej dobrego
Stan ekologiczny/ potencjał ekologiczny	bardzo dobry stan ekologiczny / maksymalny potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	dobry stan ekologiczny / dobry potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	umiarkowany stan ekologiczny / umiarkowany potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	słaby stan ekologiczny / słaby potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	zły stan ekologiczny / zły potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód

- **Stan jednolitych części wód powierzchniowych ocenia się przez porównanie wyników klasyfikacji stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego.**
- **Jednolita część wód powierzchniowych jest oceniana jako będąca w dobrym stanie, jeżeli jej stan chemiczny jest dobry i jednocześnie jej stan ekologiczny lub potencjał ekologiczny są co najmniej dobre.**

Poniżej przedstawiono dostępne dane pochodzące z *Oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych na obszarze województwa dolnośląskiego w latach 2017-2018* (źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Generalny Inspektorat Ochrony Środowiska). Analizie poddano punkt pomiarowo-kontrolny *Piława – ujście do Bystrzycy (m. Niegoszów)*, z uwagi iż pokazuje on stan wody w rzece Pławie, przepływającej przez teren powiatu dzierżoniowskiego.

2017 r.

W 2017 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu przeprowadził w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego następujące badania JCWP:

1. PLWR60009134499 Piława od Gniłego Potoku do Bystrzycy, punkt pomiarowy: Piława – ujście do Bystrzycy (m. Niegoszów),

- Status: silnie zmieniona część wód
- Klasyfikacja stanu chemicznego: stan chemiczny poniżej dobrego
- Ocena stanu jcwp: zły stan wód.

2. PLRW600061336192 Ślęza od źródła do Księginki, punkt pomiarowy: Ślęza – powyżej Cukrowni Łagiewniki,

- Status: silnie zmieniona część wód
- Klasa elementów biologicznych : klasa 2
- Klasyfikacja stanu chemicznego: stan chemiczny poniżej dobrego
- Ocena stanu jcwp: zły stan wód.

2018 r.

W 2018 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego następujące badania JCWP:

1. PLWR60006134489 Piława od źródła do Gniłego Potoku, punkt pomiarowy: Piława – powyżej ujścia Gniłego Potoku,

- Status: silnie zmieniona część wód
- Klasa elementów biologicznych : klasa 5
- Klasyfikacja stanu/ potencjału ekologicznego: klasa 5, zły potencjał ekologiczny
- Klasyfikacja stanu chemicznego: stan chemiczny poniżej dobrego
- Ocena stanu jcwp: zły stan wód.

2. PLWR60009134499 Piława od Gniłego Potoku do Bystrzycy, punkt pomiarowy: Piława – ujście do Bystrzycy (m. Niegoszów),

- Status: silnie zmieniona część wód
- Klasa elementów biologicznych : klasa 3
- Klasyfikacja stanu/ potencjału ekologicznego: klasa 3, umiarkowany potencjał ekologiczny
- Klasyfikacja stanu chemicznego: stan chemiczny poniżej dobrego
- Ocena stanu jcwp: zły stan wód.

3. PLRW600061336192 Ślęza od źródła do Księginki, punkt pomiarowy: Ślęza – powyżej Cukrowni Łagiewniki,

- Status: silnie zmieniona część wód
- Klasyfikacja stanu chemicznego: stan chemiczny poniżej dobrego

- Ocena stanu jcwp: zły stan wód.

Podsumowanie:

Przedstawione powyżej badania z roku 2017 i 2018 wskazują, że wody powierzchniowe na terenie powiatu dzierzoniowskiego charakteryzują się w dalszym ciągu umiarkowanym bądź złym potencjałem ekologicznym, złym stanem wód oraz stanem chemicznym poniżej stanu dobrego. Zaobserwowano poprawę klasy elementów biologicznych wód z klasy 5 w punkcie Piława – powyżej ujścia Gniłego Potoku, na klasę 3 w punkcie Piława – ujście do Bystrzycy (m. Niegoszów).

Z uwagi na zmianę ustawy *Prawo wodne*, aktów wykonawczych oraz zmianę kompetencji organów Inspekcji Środowiska z materiałów źródłowych na stronie WIOŚ i GIOŚ pobrano jedynie powyższe dane dotyczące monitoringu wód powierzchniowych. Zgodnie z informacją zawartą na stronie WIOŚ ocena stanu JCWP opracowywana jest w terminie do 30 września, w związku z czym nie są dostępne jeszcze wyniki badań przeprowadzonych w 2019 r.

Ocena jakości wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia na terenie powiatu dzierzoniowskiego

Brak dostępnych danych do przeprowadzenia analizy.

Ocena jakości wód powierzchniowych zagrożonych eutrofizacją ze źródeł komunalnych na terenie powiatu dzierzoniowskiego

Brak dostępnych danych do przeprowadzenia analizy.

II.1.3 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę wód, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019 oraz w latach poprzednich (zakończone i rozliczone w latach 2018-2019)

Na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz dostarczanie wody zdatnej do picia odpowiedniej jakości i ilości bezpośredni wpływ mają inwestycje prowadzone na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego.

Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. spełniając cele krótkoterminowe, określone

w Aktualizacji POŚ:

- Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych,
- Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno-inżynierskiej w zakresie wodociągów i kanalizacji,
- Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczania odpowiedniej jakości i ilości wody pitnej,

w latach 2017-2019 zrealizowała następujące przedsięwzięcia:

1. Budowa kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie

Zakres rzeczowy zadania obejmował wykonanie dokumentacji projektowej oraz budowę kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie. W ramach zadania wykonano 10,12 km sieci kanalizacji sanitarnej, w tym 6 101,36 m kolektora sanitarnego grawitacyjnego oraz 4 016,28 m kolektora sanitarnego tłoczego oraz 2 przepompownie ścieków.

ETAP I: Podzielony został na dwa odcinki. W ramach pierwszej części wykonano rurociąg sanitarny tłoczny Ø200 od wybudowanej w Piławie Górnej przy ul. Żytniej przepompowni do ul. Sienkiewicza oraz rurociąg grawitacyjny Ø300 od ul. Sienkiewicza, przez ul. Zieloną dalej pod drogą wojewódzką nr 382 i w ul. Błotnistej w Piławie Dolnej aż do ul. Stawowej. W ramach drugiej części wykonano rurociąg grawitacyjny Ø400 od ul. Spacerowej w Piławie Dolnej na wysokości posesji nr 22a do ul. Bielawskiej oraz rurociąg tłoczny Ø250 od przepompowni w Piławie Dolnej przy ul. Spacerowej do ul. Bielawskiej.

ETAP II: Wykonano część kolektora sanitarnego grawitacyjnego Ø300 i Ø400 od ul. Stawowej, przez tereny prywatne, gdzie wykonano 2 przejścia pod rzeką Piławą w kierunku ul. Słonecznej, następnie kolektor poprowadzono przez grunty orne aż do ul. Spacerowej.

ETAP III: Wykonano rurociąg tłoczny Ø250 w ul. Bielawskiej w Piławie Dolnej aż do ul. Batalionów Chłopskich w Dzierżoniowie oraz za ul. Batalionów Chłopskich aż do wpięcia do istniejącej kanalizacji sanitarnej w ul. Ceglanej w Bielawie. Wykonano również przecisk pod rzeką Bielawicą.

Termin realizacji zadania : 08.06.2017 r. - 27.11.2018 r.

Poniesione koszty netto: 7 023 594,74 zł

Źródło finansowania : budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej- RPO WD

Wielkość dofinansowania netto: 3 823 636,50 zł

2. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w ul. Kamiennej w Dzierżoniowie - etap II

W ramach zadania wykonano sieć kanalizacji sanitarnej o średnicy Ø200 mm, Ø160mm o łącznej długości 339,1 m - od zaprojektowanej studni na skrzyżowaniu ul. Kamiennej z ul. Armii Krajowej, wzdłuż ul. Armii Krajowej – wyjście poza pas nowoprojektowanej jezdni, - w pasie drogowym ul. Kamiennej lub drogi dojazdowej do nieruchomości.

Termin realizacji : 16.11.2017 r. - 16.05.2018 r.

Poniesione koszty netto: 301 879,51zł

Źródło finansowania : budżet WiK Sp. z o.o.

3. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Mickiewicza w Pieszycach

Zakres rzeczowy zadania obejmował budowę sieci kanalizacji sanitarnej (grawitacyjnej) o średnicach Ø400, Ø200 i Ø160 mm, o długości ok. 560 m, od istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Adama Mickiewicza (doprowadzającej ścieki do wyeksploatowanej przepompowni, należącej do Gminy Pieszycy) do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Kościuszki w Pieszycach.

Termin realizacji : 29.10.2019 r. - 29.06.2020 r.

Poniesione koszty netto : 309 500 zł

Źródło finansowania : budżet WiK Sp. z o.o.

4. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej dla terenu zlokalizowanego przy ul. Świdnickiej (w kierunku Świdnicy za Tesco) w Dzierżoniowie

W ramach zadania wykonano na obszarze budownictwa TBS, budownictwa jednorodzinnego i usługowego na terenie pomiędzy ul. Świdnicką a ul. Nowowiejską w Dzierżoniowie sieć kanalizacji sanitarnej o średnicy Ø200 mm i długości 1114,08m oraz sieć wodociągową o łącznej długości 1 608,95 m, w tym Ø110 mm o długości 1 271,75, Ø160 mm o długości 337,20 m

Termin realizacji : 23.02.2017 r. - 31.01.2018 r.

Poniesione koszty netto : 859 282,75 zł

Źródło finansowania : budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej - Fundusz Spójności

Wielkość dofinansowania netto: 593 459,25 zł

5. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Nadbrzeżnej, ul. Botwina i ul. Hermana w Pieszycach

W ramach zadania wykonano:

1. sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Nadbrzeżnej w Pieszycach z rur $\varnothing$ 200 i $\varnothing$ 160 PVC o łącznej długości 144,00 m,
2. sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Botwina w Pieszycach z rur $\varnothing$ 200 i $\varnothing$ 160 PVC o łącznej długości 281,90 m,
3. sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Hermana w Pieszycach z rur $\varnothing$ 200 i $\varnothing$ 160 PVC o łącznej długości 183,65 m.

Termin realizacji: 10.02.2017 r. - 10.09.2018 r.

Poniesione koszty netto: 679 468,22 zł

Źródło finansowania : budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej - Fundusz Spójności

Wielkość dofinansowania: 410 357,05 zł

6. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Osiedle Górskie i ul. Kopernika w Pieszycach

W ramach zadania wykonano:

1. sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Osiedle Górskie w Pieszycach z rur o $\varnothing$ 200 i $\varnothing$ 160 o łącznej długości 942,10 m,
2. sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Kopernika w Pieszycach z rur $\varnothing$ 250, $\varnothing$ 200 i $\varnothing$ 160 PVC oraz rury osłonowej stalowej $\varnothing$ 325 o łącznej długości 890,30 m,

Termin realizacji: 10.02.2017 r. - 10.12. 2018 r.

Poniesione koszty netto: 2 405 514,87 zł

Źródło finansowania: budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej - Fundusz Spójności

Wielkość dofinansowania netto: 1 638 142,71 zł

7. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Zamkowej i Kuźnickiej w Pieszycach

W ramach zadania wykonano sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Zamkowej (2067,25 m), ul. Sanatoryjnej (247,70 m) ul. Kuźnickiej (241,70 m) oraz ul. Krótkiej (45,90 m) w Pieszycach z rur $\varnothing$ 200 i $\varnothing$ 160 PVC o łącznej długości 2 602,55 m.

Termin realizacji: 10.02.2017 r. - 30.03.2018 r.

Poniesione koszty netto: 2 283 433,83 zł

Źródło finansowania: budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej - Fundusz Spójności

Wielkość dofinansowania: 1 003 190,04 zł

8. Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie byłych zakładów DEFKA w Dzierżoniowie (wymiana istniejących sieci)

Zakres rzeczowy zadania obejmował rozdział kanalizacji ogólnospławnej z adaptacją kanału

ogólnospławnego na deszczowy. W ramach zadania wybudowana została nowa kanalizacja sanitarna grawitacyjna: Ø200 i Ø160 z PVC-U SN12 SDR34 o łącznej długości 589,25 m oraz odcinkiem kanalizacji deszczowej łączącym, adaptowany na deszczówkę kanał ogólnospławny z istniejącą kanalizacją deszczową. Łączna długość kanałów deszczowych o średnicach Ø160, Ø200, Ø315 wyniosła 78,50 m.

Termin realizacji: 01.02.2017 r. - 30.04.2018 r.

Poniesione koszty netto: 670 340,68 zł

Źródło finansowania : budżet WiK Sp. z o.o.

9. Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Nowowiejskiej/Krasickiego w Dzierżoniowie (wymiana istniejących sieci)

W ramach zadania wykonano nową kanalizację sanitarną grawitacyjną po śladzie kanału istniejącego Ø400, Ø200 i Ø160 z rur PVC-U, o łącznej długości 421,85 m.

W skrzyżowaniu ul. Mickiewicza i Krasickiego wykonano przepięcie istniejących kanalizacji Ø250 w ul. Krasickiego oraz Ø200 zlokalizowanej w ul. Mickiewicza. W celu odprowadzenia ścieków z istniejącej zabudowy przepięto istniejące przykanaliki poprzez studnie Ø400 PVC do nowo wykonanej kanalizacji.

W ramach zadania wykonano odtworzenia nawierzchni, ogrodzeń, przepustów, zabezpieczenia kolizji z istniejącą infrastrukturą.

Termin realizacji: 07.02.2017 r. - 08.01.2018 r.

Poniesione koszty netto: 614 476,66 zł

Źródła finansowania: budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej - Fundusz Spójności

Wielkość dofinansowania netto: 389 588,50 zł

10. Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Wysokiej w Bielawie (wymiana istniejących sieci)

W ramach zadania wykonano nowe kanały sanitarne grawitacyjne, w tym Ø400 PVC-U, Ø200 PVC-U, Ø160 PVC-U, o łącznej długości 486,80 m. W celu odprowadzenia ścieków z istniejącej zabudowy zaprojektowano przepięcie istniejących przykanalików poprzez studnie Ø315, Ø400 PVC do projektowanej kanalizacji. W ramach zadania wykonano odtworzenia nawierzchni, ogrodzeń, przepustów, zabezpieczenia kolizji z istniejącą infrastrukturą.

Termin realizacji: 27.02.2017 r. - 26.01.2018 r.

Poniesione koszty netto: 396 137,27 zł

Źródła finansowania: budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej - Fundusz Spójności

Wielkość dofinansowania netto: 167 926,81 zł

11. Budowa kanalizacji sanitarnej na os. Włókniarzy w Bielawie (wymiana istniejących sieci)

W ramach zadania wykonano nowe kanały grawitacyjne, w tym Ø200 PVC-U i Ø160 PVC-U o łącznej długości 1 375,2 m. W celu odprowadzenia ścieków z istniejącej zabudowy zaprojektowano przepięcie istniejących przykanalików poprzez studnie Ø400 PVC do projektowanej kanalizacji. W ramach zadania wykonane zostały odtworzenia nawierzchni, ogrodzeń, przepustów, zabezpieczenia kolizji z istniejącą infrastrukturą.

Termin realizacji: 23.02.2017 r. - 30.04.2018 r.

Poniesione koszty netto: 1 115 936,81

Źródła finansowania: budżet WiK Sp. z o.o.

12. Budowa pompowni ścieków w ul. Wodnej w Bielawie

W ramach zadania wykonano pompownię ścieków w ul. Wodnej w Bielawie o wydajności 10 l/s, w zakresie:

- 1) rozbiórki istniejącego budynku oraz pozostałych elementów istniejącej pompowni
- 2) budowy nowej pompowni ścieków o wydajności 10 l/s w miejscu istniejącej, wraz z montażem wyposażenia (pomp, rurociągów, armatury, układu zabezpieczająco-sterującego (AKPiA), układu pozwalającego na montaż/demontaż pompy, drabinkami i pomostami, systemem wentylacji)
- 3) budowy studni przepływomierza wraz z wyposażeniem
- 4) wymiany kanału tłocznego
- 5) wykonania nawierzchni wokół pompowni i ogrodzenia terenu pompowni oraz odtworzenie nawierzchni po wykonanych sieciach zewnętrznych
- 6) wykonania nowego zasilania obiektu wraz z oświetleniem terenu pompowni
- 7) montażu anteny oraz włączeniu układu AKPiA w istniejący system monitoringu i sterowania wraz z oprogramowaniem, w tym także na innych obiektach WiK.

Termin realizacji: 10.02.2017 r. - 10.11.2017 r. (24.05.2018 r.)

Poniesione koszty netto: 520 728,13 zł

Źródła finansowania: budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej - Fundusz Spójności

Wielkość dofinansowania netto: 314 925,00 zł

13. Budowa wodociągu tranzytowego Lubachów-Pieszycze-Dzierżoniów-Bielawa - etap III

W ramach zadania wykonano: sieć wodociągową PE DN560 o długości 5105,6 m, DN110 o długości 1,9 m; żeliwo DN500 o długości 163,00 m w ramach etapu III budowy wodociągu tranzytowego oraz odcinki etapu I (węzeł przepięciowy) i II (odcinek od granicy powiatu dzierzoniowskiego wraz z węzłem przepięciowym). Wodociąg zaczyna się pomiędzy Bojanicami

a Lutomią Górną, biegnie przez Lutomię Górną, Lutomię Dolną, przecina Stachowiczki i Stachowice w kierunku Piskorzowa, kończy się przed Piskorzowem, na granicy z powiatem dzierzoniowskim. Zadanie obejmowało także przełączenie odgałęzień bocznych oraz wykonanie fragmentu etapu I (węzła W73-I, zlokalizowanego bezpośrednio przy węźle WI-III) i etapu II (z rur PEHD RC Dz= 560 mm, o długości ok. 1,0 km) tego samego wodociągu tranzytowego.

Termin realizacji : 03.10.2017 r. - 26. 07. 2019 r.

Poniesione koszty netto: 12 695 631,16 zł

Źródła finansowania: budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej - Fundusz Spójności

Wielkość dofinansowania netto: 5 208 240,38 zł

14. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej dla terenu zlokalizowanego przy ul. Świdnickiej (w kierunku Świdnicy za Tesco) w Dzierżoniowie

W ramach zadania wykonano sieć wodociągową o średnicy Ø160 mm, Ø110 mm, o łącznej długości 1 608,95 m, na obszarze budownictwa TBS, budownictwa jednorodzinnego i usługowego na terenie pomiędzy ul. Świdnicką a ul. Nowowiejską w Dzierżoniowie.

Termin realizacji: 23.02.2017 r. - 31.01.2018 r.

Poniesione koszty netto: 445 721,47 zł

Źródła finansowania: budżet WiK Sp. z o.o., środki Unii Europejskiej - Fundusz Spójności

Wielkość dofinansowania netto: 307 835,26 zł

15. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w ul. Kamiennej w Dzierżoniowie- etap II

W ramach zadania wykonano sieć wodociągową o średnicach Ø90 mm, Ø50 mm i Ø40 mm, o łącznej długości 309,05 m do granicy nieruchomości – w pasie drogowym ul. Kamiennej lub drogi dojazdowej do nieruchomości.

Termin realizacji: 16.11.2017 r. - 16.05. 2018 r.

Poniesione koszty netto: 235 717,49 zł

Źródła finansowania: budżet WiK Sp. z o.o.

Poniżej przedstawiono inne zadania inwestycyjne z zakresu ochrony wód, mające na celu m.in. przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych oraz dostarczanie wody zdatnej do spożycia, odpowiedniej jakości, realizowane na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019 oraz określono poniesione koszty inwestycji oraz źródła i wielkość dofinansowania.

Tabela 4

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony wód zrealizowane na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019, koszty inwestycji, źródła i wielkość dofinansowania (źródło danych: informacje przekazane przez Gminy, Sprawozdanie z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Dzierżoniowa za rok 2018 i 2019, sprawozdania przekazane przez Nadzory Wodne)

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Opis zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Termin realizacji	Koszt inwestycji (w zł)	Źródła i wielkość dofinansowania (w zł)
1	2	3	4	5	6	7
1	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych wraz z przyłączami do budynków w Dzierżoniowie	<p>W ramach zadania wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przebudowę odcinka sieci wodociągowej Ø160 PE o długości 480,0 mb i sieci kanalizacyjnej Ø200 PCV o długości 70,0 mb w ul. Kolejowej i Sienkiewicza (Centrum Przesiadkowe) - dokończenie robót, - przebudowę sieci wodociągowej Ø160 PE o długości 12,0 mb w ul. Złotej - dokończenie robót, - przebudowę wodociągu wody surowej Ø315 PE z ujęć do SUW „Cicha” o długości 441,0 mb - dokończenie robót, - przebudowę sieci wody uzdatnionej Ø 225 PE o długości 226,0 mb z SUW „Cicha” na osiedla - dokończenie robót, - budowę sieci wodociągowej z rur Ø 160 PE o długości ok. 630,0 mb w ul. Strefowej, - wymianę sieci wodociągowej z rur Ø 110 PE na os. Kolorowym, - przełożenie sieci wodociągowych z rur Ø 225 i Ø 160 PE o łącznej długości 280,0 mb poza obręb ronda na skrzyżowaniu ul. Kopernika z ul. Bat. Chłopskich, - budowę sieci wodociągowej z rur Ø160 PE o długości 275,0 mb oraz sieci kanalizacji sanitarnej Ø200 PCV o długości 170,0 mb w ul. Paderewskiego (os. Makowe II) - dokończenie robót, - wymianę sieci wodociągowej z rur Ø110 PE o długości 280,0 mb w ul. Ciasnej, - wymianę sieci wodociągowej Ø150 o długości ok 500,0 mb w ul. 11-go Listopada i sieci wodociągowej Ø200 o długości ok. 	WiK Sp. z o.o.	2018	<p>Zadania inwestycyjne łączne nakłady 16 757 771,99</p> <p>Prace remontowe łączne nakłady 984 499,49</p>	-

		510,0 mb w ul. Szkolnej - opracowanie dokumentacji, - wymianę sieci wodociągowej o długości ok 1360 mb w ul. Świdnickiej i o długości ok. 260 mb w ul. Daszyńskiego - opracowanie dokumentacji, - wymianę sieci wodociągowej o długości ok. 630 mb w ul. Cichej i o długości ok. 230 mb w ul. Orzei - opracowanie dokumentacji, - wymianę sieci wodociągowej Ø315 o długości ok. 1900,0 mb zasilającej teren zakładów Strefy Ekonomicznej - opracowanie dokumentacji.				
2	Budowa wodociągu tranzytowego Lubachów-Pieszycze-Dzierżoniów-Bielawa	W ramach zadania wykonano budowę odcinka z rur Ø560 PE o długości 288,0 oraz odcinka Ø315 PE o długości 342,50 mb Dzierżoniów-Pieszycze (rondo).	WiK Sp. z o.o.	2018		
3	Modernizacja SUW „Cicha” przy ul. Relaksowej w Dzierżoniowie	Opracowanie dokumentacji projektowej w zakresie: - docieplenia budynku głównego, budowy klatki schodowej do pomieszczeń laboratorium, budowy ciągów pieszo-jezdnych i miejsc postojowych oraz bramy wjazdowej od strony ul. Piaskowej, - wykonania instalacji wentylacji i klimatyzacji w budynku głównym SUW, - przebudowa linii napowietrznej 20 kV kolidującej z planowaną modernizacją wraz z przebudową słupa oraz wykonaniem linii kablowej do trafostacji.	WiK Sp. z o.o.	2018		
4	Modernizacja wież ciśnień przy ul. Armii Krajowej i przy ul. Pocztovej	Opracowanie dokumentacji projektowej w zakresie: - wykonania robót dachowych, przebudowy tarasu wieży wraz z niezbędnymi robotami instalacyjnymi i elektrycznymi.	WiK Sp. z o.o.	2018		
5	Odpłatne przejęcie sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej	Przejęto sieć wodociągową w ul. Bursztynowej oraz sieć wodociągową i sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Szafirowej, w ul. Kilara.	WiK Sp. z o.o.	2018		
6	Rozbudowa i modernizacja obiektów budowlanych na terenie bazy Wik Sp. z o.o.	W ramach zadania na terenie bazy WiK Sp. z o.o. wykonano przebudowę sieci energetycznej, wybudowano wiatę na odpady wraz z utwardzeniem terenu na potrzeby dojazdu i obsługi wiaty, wykonano nawierzchnię z kostki betonowej wokół stacji trafo. Dodatkowo wykonano adaptację pomieszczeń sanitarnych w budynku socjalnym przy ul. Zielonej.	WiK Sp. z o.o.	2018	149653,94	-

7	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych wraz z przyłączami do budynków w Dzierżoniowie	W ramach zadania wykonano: - przebudowę sieci wodociągowej Ø160 z rur PE o długości 209,0 mb wraz z 4 szt. przyłączy do budynku nr 1 oraz przepięcie budynku nr 24 o łącznej długości 29,50 mb na os. Jasnym, - przebudowę sieci wodociągowej Ø160 z rur PE o długości ok. 230 mb oraz przyłączy o długości ok. 13,9 mb w ul. Okrzei, - przebudowę sieci wodociągowej z rur PE Ø315 mm o długości 612,0 mb, z rur PE Ø160 mm o długości 580,0 mb, z rur PE Ø110 mm o długości 75,0 mb, z rur PE Ø90 mm o długości 19,0 mb oraz wymianę 5 szt. przyłączy do budynków o łącznej długości 115,5 mb w ul. Cichej, - przebudowę sieci wodociągowej Ø160 z rur PE o długości 12,0 mb w ul. Korczaka, - opracowanie dokumentacji projektowej na budowę sieci wodociągowej na terenie WSSE Dzierżoniów.	WiK Sp. z o.o.	2019	1 298 703,60	-
8	Modernizacja SUW „Cicha” przy ul. Relaksowej w Dzierżoniowie	Wykonano I podetap I etapu zadania, tj. stan surowy dwukondygnacyjnej dobudówki z klatką schodową, zabudowę istniejącego podcienia na parterze oraz część elementów instalacji klimatyzacji i wentylacji w budynku SUW. Roboty budowlane w toku.	WiK Sp. z o.o.	2019	215 432,64	-
9	Modernizacja wież ciśnień przy ul. Armii Krajowej i przy ul. Pocztovej w Dzierżoniowie	W ramach zadania wykonano: - modernizację wieży ciśnień przy ul. Armii Krajowej w zakresie m.in. wykonania nowego pokrycia dachowego z elementów drobnowymiarowych – blachy aluminiowej powlekannej oraz wykonania instalacji odgromowej dla obiektu, - modernizację wieży ciśnień przy ul. Pocztovej w zakresie m.in. oczyszczenia powierzchni żelbetowej stropu, naprawy rys i pęknięć, demontażu istniejących i montażu nowych obróbek blacharskich rynien poziomych i rur spustowych z blachy, wykonano nowe pokrycie z papy termozgrzewalnej, nowy wyłaz na dach z poliwęglanu z drabiną, nawierzchnie tarasową oraz instalację wewnętrzną kanalizacji deszczowej.	WiK Sp. z o.o.	2019	713 121,42	-
10	Modernizacja SUW Lubachów, Kamionki, Cicha	W ramach zadania wykonano dokumentację projektową rozdzielania kanalizacji technologicznej oraz modernizację w zakresie odprowadzenia ciepła z pomieszczenia ozonowni z ewentualnym wykorzystaniem (odzyskaniem) ciepła do	WiK Sp. z o.o.	2019	5 500	-

		ogrzewania hali filtrów na SUW Lubachów.				
11	Montaż agregatów kogeneracyjnych na biogaz na oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie	W ramach zadania wykonano ocenę stanu technicznego mieszadła wraz z demontażem oraz modernizację mieszadła, pracowano wnioski o dofinansowanie.	WiK Sp. z o.o.	2018	349 035,75	-
12	Budowa instalacji do termicznego przekształcania osadów ściekowych na oczyszczalni ścieków w Bielawie	W trakcie opracowywania dokumentacji.	WiK Sp. z o.o.	2018	7 840	-
13	Utrzymywanie prawidłowego funkcjonowania sieci kanalizacji deszczowej na terenie Dzierżoniowa	W celu prawidłowego funkcjonowania sieci deszczowej w Dzierżoniowie corocznie wykonywane jest: - czyszczenie wpustów deszczowych (w 2018 r. 2242 szt., w 2019 r. 2349 szt.), - czyszczenie separatorów substancji ropopochodnych (w 2018 r. 4 szt., w 2019 r. 5 szt.), - czyszczenie kanalizacji deszczowej (wytypowane odcinki kanalizacji deszczowej, w których zaobserwowano utrudnienia w odprowadzeniu wód opadowych i roztopowych) - w 2018 r. na łącznej długości 2896 m, w 2018 r. na łącznej długości 2997 m - bieżące usuwanie awarii kanalizacji deszczowej, - konserwacja rowów odprowadzających wody opadowe i roztopowe (w 2018 r. o długości 4980 m, natomiast w 2019 r. o długości 4880 mb). Zrealizowane prace umożliwiają sprawne odprowadzenie wód opadowych i roztopowych.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2019	Rok 2018 186 670,80 (kanalizacja) 91 881,00 (rowy) Rok 2019 187 325,80 (kanalizacja) 104 843,20 (rowy)	-
14	Budowa sieci kanalizacji deszczowej w Dzierżoniowie	Wybudowano 3 odcinki sieci kanalizacji deszczowej o łącznej długości 532 m (ul. Strumykowa – 100 m, ul. Korczaka przy Szkole Podstawowej nr 1 – 60 m, na Osiedlu Kolorowym – 372 m).	Gmina Miejska Dzierżoniów	2019	-	-
15	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz prowadzenie działań w zakresie wykonania obowiązku przyłączenia się do sieci kanalizacji sanitarnej	Na podstawie informacji uzyskanych od WiK Sp. z o.o. oraz kontroli Straży Miejskiej została sporządzona ewidencja zbiorników bezodpływowych. Straż Miejska cyklicznie kontroluje nieruchomości posiadające zbiorniki bezodpływowe i prowadzi ich kontrole. Właściciele tych nieruchomości mają obowiązek posiadania umowy z podmiotem gospodarczym, który posiada zezwolenie Burmistrza Dzierżoniowa na opróżnianie i transport nieczystości ciekłych. W 2018 r. łączna	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2019	-	-

		ilość odebranych ścieków bytowych ze zbiorników bezodpływowych wyniosła 1647,5 m ³ , natomiast w 2019 r. było to 2387 m ³ .				
16	Prowadzenie nadzoru nad ilością i jakością ścieków przemysłowych odprowadzanych do kanalizacji sanitarnej przez podmioty gospodarcze działające na terenie Dzierżoniowa	WiK Sp. z o.o. prowadzi nadzór nad ilością i jakością ścieków przemysłowych odprowadzanych do kanalizacji sanitarnej przez podmioty gospodarcze działające na terenie Dzierżoniowa.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2019	-	-
17	Utrzymywanie czystości dróg	Drogi na terenie Dzierżoniowa objęte są całoroczną umową na utrzymanie ich czystości. W tym celu Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. z Dzierżoniowa dba o stan czystości nawierzchni dróg i chodników, szczególnie w okresie zimowym. Zadanie to ma na celu zmniejszenie zanieczyszczeń wód opadowych i roztopowych odprowadzanych z powierzchni ulic i chodników.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2019	-	-
18	Kontrola jakości wody w urządzeniach wodociągowych	WiK Sp. z o.o. prowadzi stałe badania jakości wody w urządzeniach wodociągowych. Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Dzierżoniowie monitoruje jakość wody przeznaczonej do spożycia. W 2018 r. i 2019 r. PPIS ocenił wodociąg Dzierżoniów jako dobry.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2019	-	-
19	Dotacje na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Dzierżoniów w ramach uchwały Nr XLVI/307/18 Rady Gminy Dzierżoniów z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie zasad udzielania i rozliczania dotacji celowej ze środków budżetu Gminy Dzierżoniów na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	W latach 2018-2019 udzielono mieszkańcom Gminy Dzierżoniów 31 dotacji na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków bytowych, a łączna wysokość udzielonego dofinansowania w okresie sprawozdawczym wyniosła 160 844,70 zł, w tym: - w 2018 r. - 59 844,70 (ilość udzielonych dotacji i wybudowanych oczyszczalni – 12), - w 2019 r. - 101 000,00 (ilość udzielonych dotacji i wybudowanych oczyszczalni – 19).	Gmina Dzierżoniów	2018-2019	2018 r. - 59 844,70 2019 r. - 101 000,00 Łącznie: 160 844,70	-
20	Budowa osiedlowej biologicznej oczyszczalni ścieków dla budynków mieszkalnych w Dobrocinie wraz z kanalizacją sanitarną	-	Gmina Dzierżoniów	2018	309 957,99	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej - PROW
21	Budowa lokalnej biologicznej oczyszczalni	-	Gmina	2018	155 076,65	budżet państwa,

	ścieków na potrzeby sali wiejskiej w Owieśnie		Dzierżoniów			budżet gminy, środki Unii Europejskiej - PROW
22	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Łagiewnikach	Łączna długość wybudowanej sieci wodociągowej to 0,49 km (długość sieci wodociągowej w 2018 r. - 91,01 km, w 2019 r. - 91,50 km. Łączna długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej to 0,34 km (długość sieci kanalizacyjnej w 2018 r. - 19,46 km, w 2019 - 19,80 km).	Gmina Łagiewniki	2018-2019	-	-
23	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Dębowej w Niemczy	-	Gmina Niemcza Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Niemczy	2018	-	Budżet PK Sp. z o.o. Gmina Niemcza właściciele
24	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej i kanalizacji deszczowej w ul. Wrocławskiej w Niemczy	-	Gmina Niemcza Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Niemczy	2018-2020	-	Budżet PK Sp. z o.o. Gmina Niemcza właściciele
25	Przebudowa ujęcia wody w Piotrówku (dz. nr 40/6)	-	Gmina Niemcza Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Niemczy	2018	-	Budżet PK Sp. z o.o. Gmina Niemcza
26	Rozbudowa istniejącej sieci wodociągowej w miejscowości Przerzeczyn Zdrój	-	Gmina Niemcza Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Niemczy	2019	-	Budżet PK Sp. z o.o. Gmina Niemcza
27	Konserwacja rowów melioracyjnych na terenie Gminy Pieszycy	-	Gmina Pieszycy	2018	60 000	UMWD – 24 000
28	Naprawa murów oporowych na potoku w Lasocinie	-	Gmina Pieszycy	2019	400 000	WFOSiGW we Wrocławiu - 200 000
29	Odmulenie i remont wału stawu w Bratoszowie		Gmina Pieszycy	2019	400 000	RPO WD – 340 000
30	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w pasie	W ramach zadania wykonano sieć kanalizacji sanitarnej	Gmina Piława	2019	82 818,99	-

	drogi ul. Młynarskiej do budynku 4c w Piławie Górnej	o łącznej długości 89,15 m.	Górna			
31	Budowa sieci wodociągowej w ul. Górnej w Piławie Górnej	W ramach zadania wykonano sieć wodociągową o łącznej długości 327,10 m.	Gmina Piława Górna	2019	236 724,94	-
32	Przebudowa wyposażenia technicznego dróg gminnych	Przebudowa przykanalików kanalizacji deszczowej w granicach pasa drogowego ul. F. Chopina w Bielawie. Prace polegały na przebudowie układu 19 szt. przykanalików PVC-U160 kanalizacji deszczowej prowadzących od nieruchomości w granicach ulicy, na odcinku od budynku nr 1 do budynku nr 12.	Gmina Bielawa	2018	49200	-
33	Budowa kanalizacji sanitarnej wzdłuż drogi łączącej ul 22 Lipca z ul. Ostroszowicką	-	Gmina Bielawa	2018	117 711	-
34	Wykonanie kolektora deszczowego spinającego kolektor deszczowy z ul. Granicznej i ul. Wysokiej odprowadzającego wody opadowe do rowu opaskowego skarpy odpowietrznej Jeziora Bielawskiego	-	Gmina Bielawa	2018	72 570	-
35	Konserwacja wałów przeciwpowodziowych na terenie Nadzoru wodnego w Strzelinie (w tym rzeka Oława, Ślęza, Krzywula, Ślęza Mała)	Wykoszenie wałów przeciwpowodziowych, terenu międzywala. Usunięcie samosiewów krzaków z wałów i międzywala.	Nadzór Wodny w Strzelinie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2018 2019	179 000 (całk. koszt) 129 400 (całk. koszt)	-
36	Usunięcie zatorów na ciekach i urządzeniach wodnych na terenie Gminy Łagiewniki i Niemcza	Usunięcie zatorów powstałych z gałęzi, pni, konarów, trawy i naniesionych nieczystości na rzece Ślęzie i Krzywuli.	Nadzór Wodny w Strzelinie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2018	10 000	-
37	Dozór i eksploatacja urządzeń wodnych zlewni rzeki Ślęzy na terenie Nadzoru Wodnego Strzelin, w tym na terenie gm. Łagiewniki	Obchody wałów przeciwpowodziowych. Konserwacja przepustów wałowych. Obchód i kontrola budowli hydrotechnicznych.	Nadzór Wodny w Strzelinie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2018 2019	13 000 (całk. koszt) 28 900 (całk. koszt)	-

38	Dozór i eksploatacja zbiornika wodnego „Łagiewniki”	Utrzymanie sprawności i konserwacja urządzeń znajdujących się na terenie zbiornika. Utrzymanie czystości na terenie zbiornika.	Nadzór Wodny w Strzelinie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2018 2019	6 000 13 760	-
39	Usuwanie tam bobrowych – rzeka Ślęza, gm. Niemcza	Usunięcie tam blokujących przepływ wody (powodujących lokalne podtopienia)	Nadzór Wodny w Strzelinie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2019	6 600	-
40	Udrożnienie Pieszyckiego Potoku w m. Kamionki	Udrożniono Pieszycki Potok na długości 0,125 km. Zapewnienie bezpiecznego spływu wód w normalnych warunkach hydrologicznych.	Nadzór Wodny w Dzierżoniowie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2018	17 000	-
41	Konserwacja przepustu na Pieszyckim Potoku w m. Dzierżoniów	Oczyszczono przepust kołowy o średnicy 8 m i długości 0,02 km na Pieszyckim Potoku. Zapewnienie bezpiecznego spływu wód w normalnych warunkach hydrologicznych.	Nadzór Wodny w Dzierżoniowie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2018	12 050	-
42	Oczyszczenie potoku Bielawica w m. Bielawa	Oczyszczono potok Bielawica na długości 7,0 km. Zapewnienie bezpiecznego spływu wód w normalnych warunkach hydrologicznych.	Nadzór Wodny w Dzierżoniowie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2018	11 320	-
43	Udrożnienie rzeki Piławy w m. Piława Górna	Udrożniono rzekę Piławę na długości 0,15 km. Zapewnienie bezpiecznego spływu wód w normalnych warunkach hydrologicznych.	Nadzór Wodny w Dzierżoniowie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2018	12 180	-

II.1.4 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu gospodarki wodnej

Jednym z głównych instrumentów pozwalającym organom Wód Polskich wpływać na korzystanie z wód jest udzielenie zgody wodnoprawnej, w myśl nowej ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 310 ze zm.).

Zgodnie z art. 388 nowej ustawy *Prawo Wodne* **zgoda wodnoprawna** udzielana jest przez

- wydanie pozwolenia wodnoprawnego,
- przyjęcie zgłoszenia wodnoprawnego,
- wydanie oceny wodnoprawnej.

Pozwolenie wodnoprawne

Zgodnie z obowiązującym prawem **pozwolenie wodnoprawne wymagane jest na:**

- usługi wodne polegające na zapewnieniu gospodarstwom domowym, podmiotom publicznym oraz przedsiębiorstwom możliwości korzystania z wód w zakresie wykraczającym poza zakres: powszechnego korzystania z wód, zwykłego korzystania z wód oraz szczególnego korzystania z wód;
- szczególne korzystanie z wód, np. odwadnianie gruntów i upraw, nawadnianie gruntów lub upraw, przy czym będzie to korzystanie wykraczające poza zakres korzystania zwykłego i powszechnego – jednocześnie niemieszczące się w katalogu czynności kwalifikowanych jako usługi wodne;
- długotrwałe obniżenie poziomu zwierciadła wody podziemnej;
- rekultywację wód powierzchniowych lub wód podziemnych;
- wprowadzanie do wód powierzchniowych substancji hamujących rozwój glonów;
- wykonanie urządzeń wodnych;
- regulację wód, zabudowę potoków górskich oraz kształtowanie nowych koryt cieków naturalnych (np. rzek, strumieni, potoków);
- zmianę ukształtowania terenu na gruntach przylegających do wód, mającą wpływ na warunki przepływu wód;
- prowadzenie przez wody powierzchniowe płynące oraz przez wały przeciwpowodziowe obiektów mostowych, rurociągów, przewodów w rurociągach osłonowych lub przepustów;
- prowadzenie przez śródlądowe drogi wodne oraz przez wały przeciwpowodziowe napowietrznych linii energetycznych i telekomunikacyjnych.

Pozwolenie wodnoprawne jest wymagane również na:

- lokalizowanie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz nowych obiektów budowlanych;
- gromadzenie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią ścieków, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenie na tych obszarach przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania.

Do urządzeń wodnych, których wykonanie wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, zalicza się:

- urządzenia lub budowle piętrzące, przeciwpowodziowe i regulacyjne, a także kanały i rowy;
- sztuczne zbiorniki usytuowane na wodach płynących oraz obiekty związane z tymi zbiornikami;
- stawy – w szczególności stawy rybne oraz stawy przeznaczone do oczyszczania ścieków albo rekreacji (z wyłączeniem stawów o powierzchni nieprzekraczającej 500 m² i głębokości nieprzekraczającej 2 m od naturalnej powierzchni terenu – te wymagają zgłoszenia wodnoprawnego. Z tym, że nie mogą one być napełniane w ramach usług wodnych, tylko wyłącznie wodami opadowymi lub roztopowymi lub wodami gruntowymi. Natomiast zasięg oddziaływania takiego stawu nie może wykraczać poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem);
- obiekty służące do ujmowania wód powierzchniowych oraz wód podziemnych;
- obiekty energetyki wodnej;
- wyloty urządzeń kanalizacyjnych służące do wprowadzania ścieków do wód, ziemi lub do urządzeń wodnych oraz wyloty służące do wprowadzania wody do wód, ziemi lub do urządzeń wodnych;
- stałe urządzenia służące do połowu ryb lub do pozyskiwania innych organizmów wodnych;
- urządzenia służące do chowu ryb lub innych organizmów wodnych w wodach powierzchniowych;
- mury oporowe, bulwary, nabrzeża, mola, pomosty i przystanie;
- stałe urządzenia służące do dokonywania przewozów międzybrzegowych.

Zgłoszenie wodnoprawne

Zgodnie z obowiązującym prawem **zgłoszenie wodnoprawne wymagane jest na:**

- wykonanie pomostu o szerokości do 3 m i długości całkowitej do 25 m – przy czym sumuje

się długość poszczególnych elementów;

- postój na wodach płynących statków przeznaczonych na cele mieszkaniowe lub usługowe, np. barka mieszkalna lub statek, w którym prowadzona jest restauracja;
- prowadzenie przez wody inne niż śródlądowe drogi wodne napowietrznych linii energetycznych i telekomunikacyjnych;
- wykonanie kąpieliska lub wyznaczenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli – również na obszarze morza terytorialnego;
- trwałe odwadnianie wykopów budowlanych;
- prowadzenie robót w wodach oraz innych robót, które mogą być przyczyną zmiany stanu wód podziemnych;
- wykonanie urządzeń odwadniających obiekty budowlane, o zasięgu oddziaływania niewykraczającym poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem;
- odprowadzanie wód z wykopów budowlanych lub z próbnych pompowań otworów hydrogeologicznych;
- wykonanie stawów, które nie są napełniane w ramach usług wodnych, ale wyłącznie wodami opadowymi lub roztopowymi lub wodami gruntowymi o powierzchni nieprzekraczającej 1000 m² i głębokości nieprzekraczającej 3 m od naturalnej powierzchni terenu o zasięgu oddziaływania niewykraczającym poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem;
- przebudowa rowu polegająca na wykonaniu przepustu lub innego przekroju zamkniętego na długości nie większej niż 10 m;
- przebudowa lub odbudowa urządzeń odwadniających zlokalizowanych w pasie drogowym dróg publicznych, obszarze kolejowym, na lotniskach lub lądowiskach;
- wydobywanie kamienia, żwiru, piasku, innych materiałów z wód w związku z utrzymaniem wód, śródlądowych dróg wodnych oraz remontem urządzeń wodnych, wykonywane w ramach obowiązków właściciela wód.

Ocena wodnoprawna

Nowa ustawa *Prawo wodne* wprowadziła obowiązek uzyskania oceny wodnoprawnej, która będzie dla planowanej inwestycji lub działania, które negatywnie może wpływać na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych ustalonych dla zasobów wodnych, w zakresie m.in.:

- korzystania z usług wodnych;
- długotrwałego obniżenia poziomu zwierciadła wody podziemnej;

- piętrzenia wody podziemnej;
- rekultywacji wód powierzchniowych lub wód podziemnych;
- wprowadzania do śródlądowych wód powierzchniowych substancji hamujących rozwój glonów;
- wykonania urządzeń wodnych;
- regulacji wód, zabudowy potoków górskich oraz kształtowania nowych koryt cieków naturalnych;
- zmiany ukształtowania terenu na gruntach przylegających do wód mającej wpływ na warunki przepływu wód;
- robót i obiektów budowlanych mających wpływ na zmniejszenie naturalnej retencji terenowej;
- udrażniania śródlądowych wód powierzchniowych przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namulów i rumoszu.

Jeżeli inwestycja lub działanie jest jednocześnie przedsięwzięciem mogącym znacząco oddziaływać na środowisko (kwalifikuje się do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko), ocena wodnoprawna spełniania celów środowiskowych dokonana jest w postępowaniu o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Od 01.01.2018 r. Starosta Dzierżoniowski przestał być organem właściwym w sprawach udzielania pozwoleń wodnoprawnych i przyjmowania zgłoszeń. W myśl art. 397 nowej ustawy *Prawo wodne* organem właściwym w sprawie zgód wodnoprawnych są właściwe organy Wód Polskich:

- dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich,
  - dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich,
  - kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich,
- bądź minister właściwy do spraw gospodarki wodnej (jeżeli wnioskodawcą są Wody Polskie).

Poniżej przedstawiono informacje o ilości i rodzajów zgód wodnoprawnych wydanych w latach 2018-2019 przez właściwe organy, o których mowa w ustawie *Prawo wodne*.

Dyrektor Zarządu Zlewni w Legnicy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Tabela 5

Zestawienie ilości zgód wodnoprawnych (pozwoleń wodnoprawnych i innych decyzji) wydanych w roku 2018 r. przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Legnicy

Ilość wydanych zgód wodnoprawnych (pozwoleń wodnoprawnych i innych decyzji) wydanych w 2018 r. przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Legnicy							
Kategoria pozwolenia	Lokalizacja administracyjna						
	Bielawa	Dzierżonów	Gmina Dzierżonów	Pieszycy	Piława Górna	Niemcza	Łagiewniki
Pozwolenie wodnoprawne na podstawie PW z 2001 r.	1		8				
Pozwolenie wodnoprawne art. 389 pkt 1) usługi wodne	2	2	6	5			
Pozwolenie wodnoprawne art. 389 pkt 2) szczególnie korzystanie z wód		2		2	1		
Pozwolenie wodnoprawne art. 389 pkt 6) wykonanie urządzeń wodnych	2	2	7	6			
Pozwolenie wodnoprawne art. 389 pkt 9) prowadzenie przez wody powierzchniowe płynące w granicach linii brzegu oraz przez wały przeciwpowodziowe obiektów mostowych, rurociągów, przewodów w rurociągach osłonowych lub przepustów		1	1				
Pozwolenie wodnoprawne art. 390 ust. 1.1.b) lokalizowanie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nowych obiektów budowlanych			1				
Inne decyzje (np. przejęcie praw i obowiązków, wygaszenie decyzji Starosty Dzierżoniewskiego)	1	3	5	1		1	
Łączna ilość:	6	10	28	14	1	1	-

Tabela 6

Zestawienie ilości zgód wodnoprawnych (pozwoleń wodnoprawnych i innych decyzji) wydanych w roku 2019 r. przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Legnicy

Ilość wydanych zgód wodnoprawnych (pozwoleń wodnoprawnych i innych decyzji) wydanych w 2019 r. przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Legnicy							
Kategoria pozwolenia	Lokalizacja administracyjna						
	Bielawa	Dzierżonów	Gmina Dzierżonów	Pieszycy	Piława Górna	Niemcza	Łagiewniki

Pozwolenie wodnoprawne art. 389 pkt 1) usługi wodne	4	3	7	4			
Pozwolenie wodnoprawne art. 389 pkt 2) szczególne korzystanie z wód	3	1					
Pozwolenie wodnoprawne art. 389 pkt 6) wykonanie urządzeń wodnych	3	2	4	4			
Pozwolenie wodnoprawne art. 389 pkt 9) prowadzenie przez wody powierzchniowe płynące w granicach linii brzegu oraz przez wały przeciwpowodziowe obiektów mostowych, rurociągów, przewodów w rurociągach osłonowych lub przepustów			1				
Pozwolenie wodnoprawne art. 390 ust. 1.1.b) lokalizowanie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nowych obiektów budowlanych		1	2				
Inne decyzje (np. przejęcie praw i obowiązków, wygaszenie decyzji Starosty Dzierżoniowskiego)	2	2					
Łączna ilość:	12	9	14	8	-	-	-

Dyrektor Zarządu Zlewni w Nysie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Dyrektor Zarządu Zlewni w Nysie w 2018 r. wydał 4 zgody wodnoprawne dotyczące terenu Gminy Dzierżoniów (w tym 2 pozwolenia wodnoprawne na usługi wodne i 2 pozwolenia wodnoprawne na wykonanie urządzeń wodnych). Natomiast w 2019 r. wydał 12 zgód wodnoprawnych dotyczące terenu Gminy Dzierżoniów (w tym 7 pozwoleń wodnoprawnych na usługi wodne i 5 pozwoleń wodnoprawnych na wykonanie urządzeń wodnych).

Dyrektor Zarządu Zlewni we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Dyrektor Zarządu Zlewni we Wrocławiu w ramach swojej kompetencji wydał w 2019 r. 23 zgody wodnoprawne dotyczące terenu Gminy Niemcza i Gminy Łagiewniki, w tym:

- 15 pozwoleń wodnoprawnych na usługi wodne,
- 7 pozwoleń wodnoprawnych na wykonanie urządzeń wodnych,
- 1 pozwolenie wodnoprawne na prowadzenie przez wody powierzchniowe płynące w granicach linii brzegu oraz przez wały przeciwpowodziowe obiektów mostowych, rurociągów, przewodów w rurociągach osłonowych lub przepustów.

Z dokumentów przekazanych przez Dyrektora Zarządu Zlewni we Wrocławiu wynika, że w 2019 r. wydano także 5 decyzji administracyjnych ustanawiających strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody podziemnej, w tym

- decyzja administracyjna dla Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o.o. w Niemczy na ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody podziemnej, dz. nr 40/6 obręb Wojsławice, gm. Niemcza, 1 studnia;
- decyzja administracyjna dla Amnis Vita Sp. z o.o. z/s w Przerzeczyn Zdrój na ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody podziemnej, dz. nr 40/1 obręb Przerzeczyn Zdrój, gm. Niemcza, 1 studnia, obszar wodonośny – starszy paleozoik;
- decyzja administracyjna dla Ośrodka Hodowli Zarodowej Przerzeczyn Zdrój Sp. z o.o. z/s w Gilowie na ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody podziemnej, dz. nr 47/59 obręb Sasin, gm. Niemcza, 1 studnia, obszar wodonośny – starszy paleozoik;
- decyzja administracyjna dla Gminy Niemcza na ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody podziemnej, dz. nr 89/1 obręb Gola Dzierżoniowska, gm. Niemcza, 1 studnia, obszar wodonośny – proterozoik;
- decyzja administracyjna dla Ośrodka Hodowli Zarodowej Przerzeczyn Zdrój Zdrój z/s w Gilowie na ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody podziemnej, dz. nr 498 obręb Gilów, gm. Niemcza, 1 studnia, obszar wodonośny – prekamb.

Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Z informacji przesłanych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie wynika, że w latach 2018-2019 Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu wydał 5 decyzji administracyjnych wg swoich kompetencji, w tym:

- 1 pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód w zakresie wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych spółki Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, pochodzących ze stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, zlokalizowanej na działce nr 40 i 41 obręb Zatorze, gm. Dzierżonów, po uprzednim ich podczyszczeniu w separatorze koalescencyjnym zintegrowanym z osadnikiem;
- 1 pozwolenie wodnoprawne na usługę wodną, obejmującą odprowadzanie do urządzeń wodnych (rów bez nazwy, zlokalizowany na działkach nr 439, 443 obręb Nowizna, gm. Dzierżonów)

istniejącym wylotem kd200, wód opadowych i roztopowych z terenów utwardzonych, zlokalizowanych na terenie stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji;

- 1 pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód, tj. na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych spółki Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. podczyszczonych w dwóch separatorach substancji ropopochodnych zintegrowanych z osadnikami ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, pochodzących z planowanej do uruchomienia na terenie działki nr 62/65 obręb Zatorze w Dzierżoniowie, stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, istniejącą siecią kanalizacji sanitarnej;

- 1 pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód, tj. na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych spółki Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. podczyszczonych w koalescencyjnym separatorze substancji ropopochodnych, ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, pochodzących z planowanej do uruchomienia, na terenie działki nr 56/25, obręb Fabryczna w Bielawie, stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji;

- 1 pozwolenie wodnoprawne dla Województwa Dolnośląskiego na wykonanie urządzeń wodnych, w ramach realizacji inwestycji pn. „Rewitalizacja linii kolejowej nr 341 Bielawa Zachodnia – Dzierżonów” oraz pozwolenie wodnoprawne na usługę wodną polegającą na odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych za pomocą wylotu Ø300 mm do urządzenia wodnego, tj. rowu zlokalizowanego na terenie działki nr 1/6 obręb Południe, gmina Bielawa, pochodzących z powierzchni odwadnianego podtorza, peronu i przejazdu kolejowo-drogowego.

W omawianych latach Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, jako organ odwoławczy, po wniesieniu odwołania strony, uchylił w całości zaskarżoną decyzję Dyrektora Zarządu Zlewni w Legnicy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie udzielającą pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie urządzenia wodnego, tj. budowę stawu rybnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz na szczególne korzystanie z wód rowu melioracyjnego i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji.

Dodatkowo Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w 2018 r. decyzją administracyjną stwierdził wygaśnięcie pozwolenia wodnoprawnego, wydanego Gminie miejskiej Dzierżonów, na wykonanie urządzeń wodnych, przebudowę urządzenia wodnego, rozbiórkę urządzeń wodnych oraz na szczególne korzystanie z wód, poprzez odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do Potoku Brzęczek, z powodu zrzeczenia się przez Gminę Miejską Dzierżonów pozwolenia wodnoprawnego.

Kierownik Nadzoru Wodnego w Dzierżoniowie – Zarząd Zlewni w Legnicy

Z informacji przesłanych przez Zarząd Zlewni w Legnicy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie wynika, że w latach 2018-2019 Kierownik Nadzoru Wodnego w Dzierżoniowie, w ramach swoich kompetencji przyjął 7 zgłoszeń wodnoprawnych dotyczących terenu powiatu dzierżoniowskiego, w tym:

- zgłoszenie wodnoprawne na wykonanie kąpieliska pn. Kąpielisko Miejskie „Sudecka Plaża” przy ul. Wysokiej w Bielawie na części dz. nr 1205 obręb Fabryczna, gm. Bielawa – art. 394 ust. 1 pkt 4) ustawy *Prawo Wodne*;
- zgłoszenie wodnoprawne na wydłużenie istniejącego przepustu betonowego w celu wykonania projektowanego chodnika wzdłuż ul. Stawowej w Piławie Górnej – art. 394 ust. 1 pkt 10) ustawy *Prawo Wodne*;
- zgłoszenie wodnoprawne na przeprowadzenie odprowadzenia wody z próbnego pompowania otworu hydrogeologicznego do kanalizacji deszczowej, dz nr 755/8 obręb Centrum w Dzierżoniowie – art. 394 ust. 1 pkt 8) ustawy *Prawo Wodne*;
- zgłoszenie wodnoprawne na przebudowę rowu przydrożnego drogi powiatowej poprzez zabudowę rurociągiem o dł. 9,6 m w celu wykonania zjazdu indywidualnego, dz. nr 205/3, 251/5 obręb Piława Dolna, gm. Dzierżoniów – art. 394 ust. 1 pkt 11) ustawy *Prawo Wodne*;
- zgłoszenie wodnoprawne na budowę zjazdu publicznego z drogi wojewódzkiej nr 384 w miejscowości Bielawa przy ul. Waryńskiego z działki drogowej nr 2/6 obręb Nowa Bielawa do nieruchomości dz. nr 382/5 obręb Nowa Bielawa – art. 394 ust. 1 pkt 10) ustawy *Prawo Wodne*;
- zgłoszenie wodnoprawne na budowę pomostu rekreacyjnego o długości 20,45 m i szerokości 3,0 m – art. 394 ust. 1 pkt 1) ustawy *Prawo Wodne*;
- zgłoszenie wodnoprawne na przebudowę urządzenia wodnego - rowu odwadniającego wzdłuż drogi gminnej nr 116974 w km 2+500 drogi, zabudowa rurociągiem o średnicy DN400 i długości 48,0 m w Ostroszowicach – art. 394 ust. 1 pkt 11) ustawy *Prawo Wodne*.

Kierownik Nadzoru Wodnego w Strzelinie – Zarząd Zlewni we Wrocławiu

Z informacji przesłanych przez Zarząd Zlewni we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie wynika, że w latach 2018-2019 Kierownik Nadzoru Wodnego w Strzelinie, w ramach swoich kompetencji przyjął 4 zgłoszenia wodnoprawne dotyczące terenu powiatu dzierżoniowskiego, w tym:

- 3 zgłoszenia wodnoprawne na podstawie art. 394 ust. 1 pkt 10) ustawy *Prawo Wodne* przebudowa rowu polegająca na wykonaniu przepustu lub innego przekroju zamkniętego na długości nie większej niż 10m (Niemcza i Roztocznik, gm. Dzierżoniów);
- 1 zgłoszenie wodnoprawne na podstawie art. 394 ust. 1 pkt 9) ustawy *Prawo Wodne* wykonanie

stawów, które nie są napełniane w ramach usług wodnych, ale wyłącznie wodami opadowymi lub roztopowymi lub wodami gruntowymi, o powierzchni nieprzekraczającej 500 m² i głębokości nieprzekraczającej 2 m od naturalnej powierzchni terenu, o zasięgu oddziaływania niewykraczającym poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem (Ligota Wielka, gm. Łagiewniki).

Kierownik Nadzoru Wodnego w Ząbkowicach Śląskich – Zarząd Zlewni w Nysie

Z informacji przesłanych przez Zarząd Zlewni w Nysie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie wynika, że w roku 2019 Kierownik Nadzoru Wodnego w Ząbkowicach, w ramach swoich kompetencji przyjął 2 zgłoszenia wodnoprawne dotyczące terenu powiatu dzierzoniowskiego, w tym:

- 1 zgłoszenie wodnoprawne na wykonanie stawu napełnianego wodami opadowymi i roztopowymi oraz gruntowymi na działce nr 593 w Ostroszowicach (powierzchnia stawu 450 m², głębokość do 2 m) – art. 394 ust. 1 pkt 9) ustawy *Prawo Wodne*;
- 1 zgłoszenie wodnoprawne na przebudowę drogi polegającej na budowie chodnika wraz z zatoką autobusową w ciągu drogi powiatowej 3006D w m. Ostroszowice – art. 394 ust. 1 pkt 11) ustawy *Prawo Wodne*.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1219) wskazuje m.in. marszałka województwa jako organ właściwy do wydania pozwolenia zintegrowanego. Z posiadanych danych wynika, że Marszałek Województwa Dolnośląskiego w analizowanym okresie wydał 1 pozwolenie zintegrowane na prowadzenie instalacji do chowu drobiu (kur niosek) o maksymalnej liczbie stanowisk powyżej 40 000 szt., zlokalizowanej na dz. nr 18 obręb Jasień, w którym określone zostały warunki poboru wód podziemnych oraz ilości pobieranej wody podziemnej.

Z informacji uzyskanych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu wynika, iż w latach 2018-2019 r. Inspektorat przeprowadził szereg kontroli podmiotów z zakresu ochrony środowiska. Mianowicie:

- w 2018 r. przeprowadzono 56 kontroli automonitoringowych opartych na analizie dokumentacji oraz 22 kontrole (w tym 4 interwencyjnych), z czego 4 kontroli dotyczyło m.in. przestrzegania przepisów w zakresie ochrony wód oraz wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi,
- w 2019 r. przeprowadzono 74 kontroli automonitoringowych opartych na dokumentacji oraz 20 kontroli (w tym 5 interwencyjnych), z czego 3 kontroli dotyczyło m.in. przestrzegania przepisów

w zakresie ochrony wód oraz wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.

W latach 2015-2017 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska nie wydawał decyzji nakładających administracyjne kary pieniężne za przekroczenia ilości, stanu lub składu ścieków bądź ilości pobieranej wody określonych w pozwoleniach wodnoprawnych.

II.2. Ochrona powietrza

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Utrzymywanie wartości stężeń poszczególnych zanieczyszczeń powietrza co najmniej na poziomie określonym prawem lub poniżej tego poziomu

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, szczególnie tzw. niskiej emisji,
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł przemysłowych,
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych,
- Sukcesywny wzrost wykorzystywania alternatywnych źródeł energii.

II.2.1 Emisja zanieczyszczeń do powietrza

W wyniku działalności człowieka do powietrza emitowane są liczne, często toksyczne substancje, które mogą zakłócać jego naturalny skład. Oddychanie zanieczyszczonym powietrzem powoduje przede wszystkim choroby u ludzi i zwierząt, a jednocześnie przyczynia się do wielu innych niekorzystnych zjawisk w środowisku, takich jak: przedostawanie się wraz z opadami substancjami toksycznymi do wód oraz do gleby, pogarszanie się warunków uprawy roślin, występowanie wymiernych strat gospodarczych czy przyspieszanie zmian klimatycznych. Na całkowitą wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza wchodzi: emisja ze źródeł przemysłowych, emisja powierzchniowa (sektor komunalny i mieszkaniowy), emisja liniowa oraz emisja z rolnictwa, a także źródła naturalne, takie jak: pożary lasów, ściernisk, słomy. Ogólnie zanieczyszczenia powietrza dzieli się na pyłowe i gazowe. Do głównych zanieczyszczeń powietrza należy zaliczyć dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz pył zawieszony.

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska jest nadrzędnym celem polityki ochrony środowiska. Podejmowane w jej ramach wszelkie działania i zadania powinny służyć do realizacji tego celu.

Źródłem wiarygodnych informacji o jakości poszczególnych komponentów środowiska w Polsce jest system Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ), który prowadzony i koordynowany jest przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie dla wszystkich stref w województwie informacji o poziomach substancji w powietrzu w odniesieniu do standardów jakości powietrza, identyfikacja obszarów wymagających poprawy jakości powietrza (co najmniej do dopuszczalnych poziomów substancji), a następnie monitorowanie skuteczności programów naprawczych.

W niniejszym *Raporcie* oprócz danych za rok 2018 i 2019, wzięto pod uwagę dodatkowo dane za rok 2017, gdyż w poprzednim *Raporcie* z wykonania Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego sporządzonym w maju 2018 r. nie były uwzględnione te dane. Zatem do analizy stanu powietrza w powiecie dzierżoniowskim wykorzystano następujące dokumenty:

- *Ocenę poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za rok 2017 oraz Ocenę jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2017 roku*, sporządzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- *Roczną ocenę jakości powietrza w województwie dolnośląskim, raport wojewódzki za rok 2018 oraz Ocenę jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2018 roku*, sporządzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu,
- *Roczną ocenę jakości powietrza w województwie dolnośląskim, raport wojewódzki za rok 2019 oraz Ocenę jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2019 roku*, sporządzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu.

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) Główny Inspektor Ochrony Środowiska (w tym Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska GIOŚ na poziomie województw) dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, dla każdej substancji odrębnie, według określonych kryteriów (do 2018 r. oceny dokonywał Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska). Wyniki ocen dla danego województwa są niezwłocznie przekazywane zarządowi województwa. Roczna ocena jakości powietrza jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2018 r., poz. 1119).

Emisja ze źródeł przemysłowych (emisja punktowa)

Do punktowych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza zalicza się źródła emisji zorganizowanej, powstającej podczas wytwarzania energii i w procesach technologicznych, pochodzącej z zakładów produkcyjnych.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego funkcjonuje ponad 30 podmiotów, które wprowadzają gazy lub pyły do powietrza, na podstawie wydanym im przez organy ochrony środowiska pozwoleń. Każdy z tych podmiotów w zależności od prowadzonej działalności, przyjętej technologii i zastosowanych urządzeń ochrony powietrza wprowadza do atmosfery różnego rodzaju gazy i pyły, w różnej ilości. Podmioty, które wprowadzają największe ilości pyłów do powietrza to m.in.: ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o. o. z/s w Pieszycach – Ciepłownia przy ul. Złotej 11 w Dzierżoniowie, Henkel Polska Sp. z o.o. Oddział w Dzierżoniowie ul. Pieszycza 6 w Dzierżoniowie, Cooper Standard Polska Sp. z o.o., Oddział Dzierżoniów, ul. Pieszycza 2 w Dzierżoniowie, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Bielawie, ul. Jana III Sobieskiego 19B, Kompania Górnicza Sp. z o.o. - Kopalnia Piława Górna, ul. Kościńska 1h.

Emisja powierzchniowa

Do źródeł emisji powierzchniowej zalicza się przede wszystkim kotłownie lokalne, indywidualne paleniska domowe oraz emitory z zakładów użyteczności publicznej. Emisja powierzchniowa z sektora komunalno-bytowego to emisja z licznych, sąsiadujących ze sobą, występujących na zwartym obszarze niewielkich źródeł, najczęściej z indywidualnego ogrzewania domów mieszkalnych (jednorodzinnych i wielorodzinnych). Mała wysokość kominów powoduje wysoką koncentrację zanieczyszczeń w najbliższym ich otoczeniu.

Emisja z ogrzewania indywidualnego jest głównym źródłem zanieczyszczeń odpowiedzialnych za przekroczenia stężeń pyłu zawieszzonego PM10 oraz oraz benzo(a)pirenu. Na wielkość niskiej emisji (emisji komunalno-bytowej) wpływają przede wszystkim:

- warunki meteorologiczne w sezonie grzewczym,
- długość i intensywność sezonu grzewczego,
- rodzaj i jakość stosowanego paliwa,
- typ ogrzewania (rodzaj pieca, sposób spalania paliwa),
- właściwości termoizolacyjne budynków.

Niemniej jednak nadal należy stwierdzić, że dominującym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza, powodującym pogorszenie stanu jakości powietrza jest niska emisja z sektora

komunalno-bytowego (lokalne kotłownie i ogrzewanie indywidualne). Należy pamiętać, że podstawowym paliwem wykorzystywanym na cele grzewcze w sektorze komunalno-bytowym są paliwa stałe (węgiel, drewno). Spowodowane jest to nie tylko względami ekonomicznymi, ale również brakiem infrastruktury umożliwiającej zastosowanie innego rodzaju ogrzewania (sieć gazowa, ciepłownicza). Wielkość emisji zanieczyszczeń zależy w dużej mierze od jakości stosowanego węgla, a w szczególności od jego wartości opałowej, zawartości wilgoci, siarki i popiołu. Często w domowych kotłowniach nadal używane jest paliwo niskiej jakości, np. niesezonowane drewno, zły gatunkowo węgiel, muł węglowy. Nie należy zapominać, iż spalanie odpadów w gospodarstwach domowych jest najgorszym paliwem, ponieważ ich spalanie stanowi źródło emisji toksycznych związków, takich jak dioksyny, furany czy benzo(a)piren.

Emisja liniowa

Podstawowym źródłem emisji liniowej jest transport samochodowy, który przyczynia się do występowania całorocznych wysokich poziomów tlenków azotu w powietrzu oraz poziomu pyłu zawieszonego PM10 i benzenu. Największe oddziaływanie silników pojazdów na stan powietrza obserwuje się w pobliżu dróg i maleje ono wraz z odległością od ciągów komunikacyjnych. Wpływ na wielkość emisji ze źródeł liniowych ma natężenie ruchu, struktura ruchu, ale także stan i utrzymanie dróg. Za emisję tlenków azotu odpowiedzialne są głównie samochody osobowe (silniki benzynowe). Natomiast emisja pyłu dotyczy ciężkich pojazdów z silnikami Diesla. Dodatkowo istotną rolę w emisji liniowej pełni również emisja wtórna (zwana unosem), czyli zanieczyszczenia (głównie pyłowe) unoszone z dróg przez przejeżdżające pojazdy. Największym źródłem emisji wtórnej są duże samochody ciężarowe, a najskuteczniejszym sposobem jej eliminacji jest czyszczenie dróg na mokro. W skali całego województwa dolnośląskiego, na terenie powiatu dzierzoniowskiego emisja liniowa utrzymuje się na niższym poziomie, ze względu iż w obrębie powiatu nie zlokalizowano ciągów komunikacyjnych o dużym i bardzo dużym natężeniu pojazdów.

Emisja z rolnictwa

Rolnictwo także jest źródłem zanieczyszczeń powietrza, poprzez erozję eoliczną i pylenie z pól. Dodatkowo kompostowanie prowadzi do emisji produktów rozkładu materii organicznej, a hodowla zwierząt stanowi istotne źródło amoniaku. Nowoczesne zmechanizowane rolnictwo dodatkowo emituje zanieczyszczenia z eksploatowanych urządzeń i maszyn rolniczych. Do atmosfery dostają się również rozpylane pestycydy i cząstki nawozów sztucznych.

II.2.2 Monitoring jakości powietrza w powiecie dzierzoniowskim

W ramach państwowego monitoringu środowiska dokonywane są coroczne oceny zanieczyszczeń powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, tlenkiem węgla, benzenem i ozonem, pyłem zawieszonym PM₁₀ i PM_{2,5} oraz zanieczyszczeniami oznaczonymi w pyłe PM₁₀: ołowiem, rtęcią, arsenem, kadmem, niklem i benzo(a)pirenem. Jakość powietrza określona jest poprzez porównanie stężeń zanieczyszczeń otrzymanych w wyniku pomiarów lub modelowania matematycznego do obowiązujących norm określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U z 2012 r., poz. 1031). Normy są różne dla poszczególnych substancji i dla różnych czasów uśredniania (1 godzina, 8 godzina, doba, rok). Nie każda normowana substancja posiada normę w każdym czasie uśredniania.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego znajduje się 1 stanowisko pomiarowe, zlokalizowane w Dzierżoniowie, przy ul. Piłsudskiego 26 (stacja miejska, typ: tło). Na stacji wykonywane są automatyczne pomiary zanieczyszczenia powietrza takich jak: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony PM₁₀.

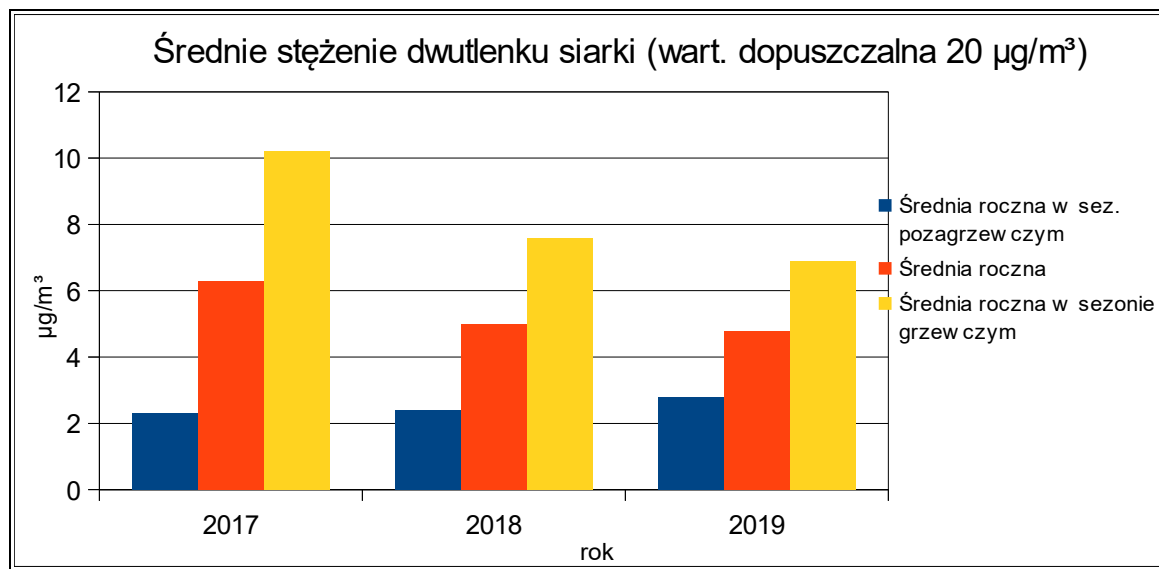
Ponadto, należy wspomnieć iż w 2019 r. tut. organ wystosował pismo do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu, w sprawie objęcia monitoringiem stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} na terenie powiatu dzierzoniowskiego. W odpowiedzi otrzymano informację, iż przeprowadzona zostanie ocena 5-letnia realizowana na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu oceny jakości powietrza. Po przeprowadzonej ocenie oraz przeanalizowaniu takich czynników jak: wyniki ocen jakości z lat 2014-2018, potencjalne obszary występowania najwyższych stężeń danego zanieczyszczenia, reprezentatywność przestrzenna stacji, gęstość zaludnienia, konieczność monitorowania realizacji programów ochrony powietrza, a także zapotrzebowanie zgłaszane przez samorząd lokalny, zostanie podjęta decyzja dotycząca rozszerzenia zakresu pomiarowego na stacji w Dzierżoniowie. Obecnie zakres monitoringu na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie nie uległ zmianie.

Dwutlenek siarki SO₂

Poniżej przedstawiono średnie roczne stężenia SO₂, z rozróżnieniem sezonu grzewczego i sezonu pozagrzewczego oraz maksymalne 24-godzinne (4-te) i 1-godzinne (25-te) stężenie SO₂ zanotowane na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie w latach 2017-2019.

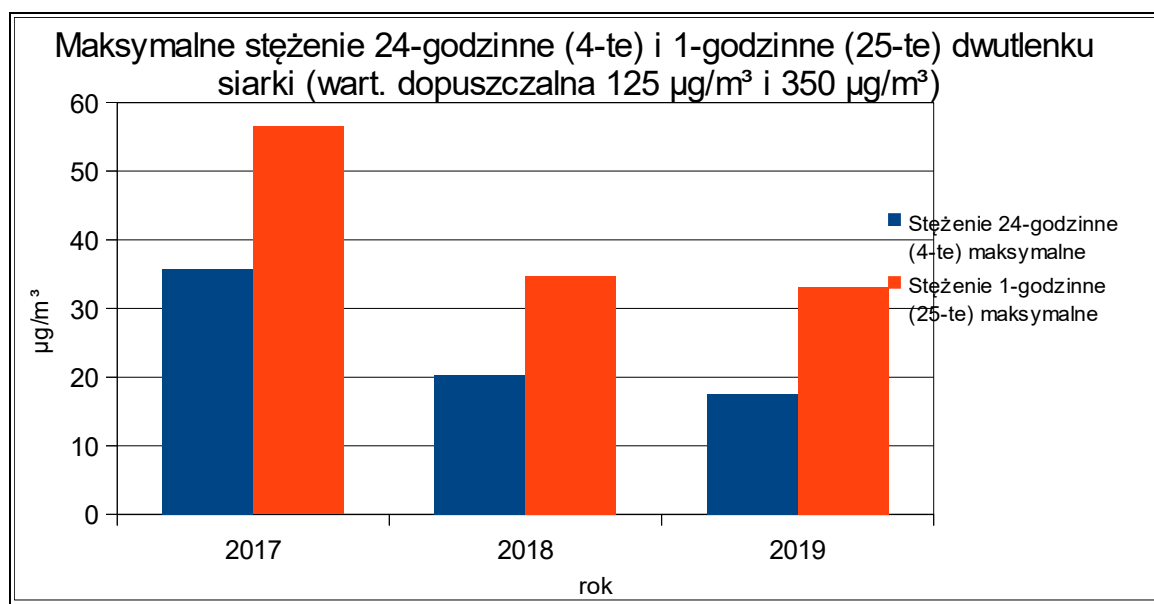
Wykres 1

Średnie roczne stężenia SO_2 oraz średnie roczne stężenia SO_2 w sezonie grzewczym i pozagrzewczym w latach 2017-2019 (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2017, w roku 2018 i w roku 2019, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Środowiska)

Wykres 2

Maksymalne 24-godzinne (4-te) i 1-godzinne (25-te) stężenia SO_2 w latach 2017-2019 (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2017, w roku 2018 i w roku 2019, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Środowiska)

Podsumowanie:

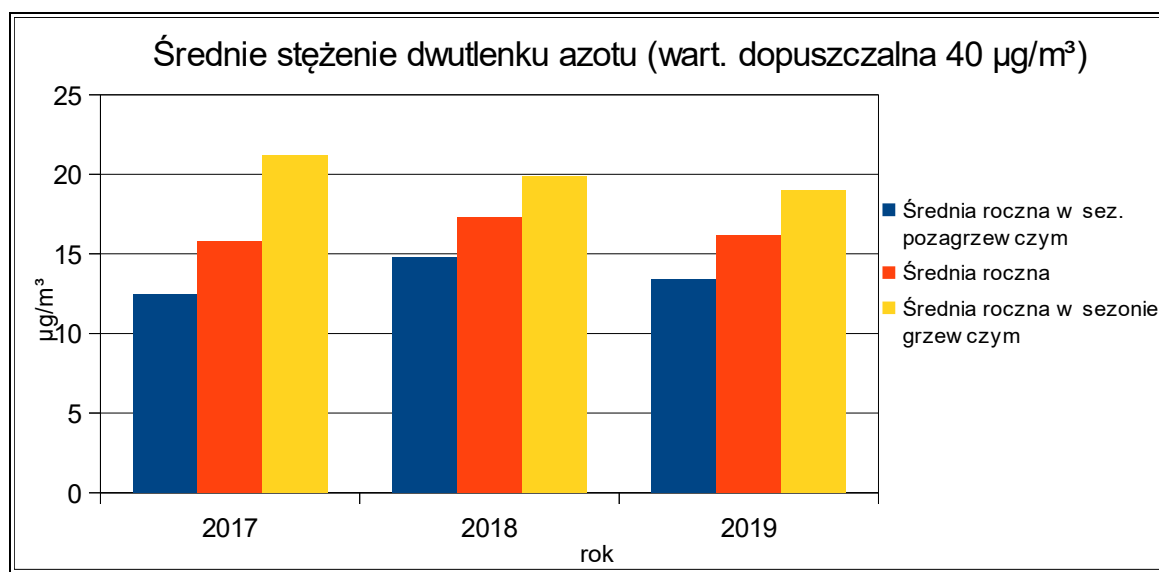
Z wykresu 1 i 2 wynika, iż w latach 2017-2019 r. na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnego rocznego poziomu stężenia SO_2 , przy czym zauważyć należy, iż średnie stężenie SO_2 jest dużo wyższe w okresie grzewczym niż w pozostałym okresie. Szczególny wpływ na to zjawisko ma opisana wyżej emisja ze źródeł powierzchniowych, tzw. „niska emisja”. Niemniej jednak powyższe dane wykazują tendencję spadkową rocznego stężenia SO_2 . W latach 2017-2019 nie odnotowano także przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia SO_2 o okresie uśredniania 24 godziny i 1 godzina.

Dwutlenek azotu NO_2

Poniżej przedstawiono średnie roczne stężenia NO_2 , z rozróżnieniem sezonu grzewczego i sezonu pozagrzewczego oraz maksymalne 1-godzinne stężenie NO_2 zanotowane na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie w latach 2017-2019.

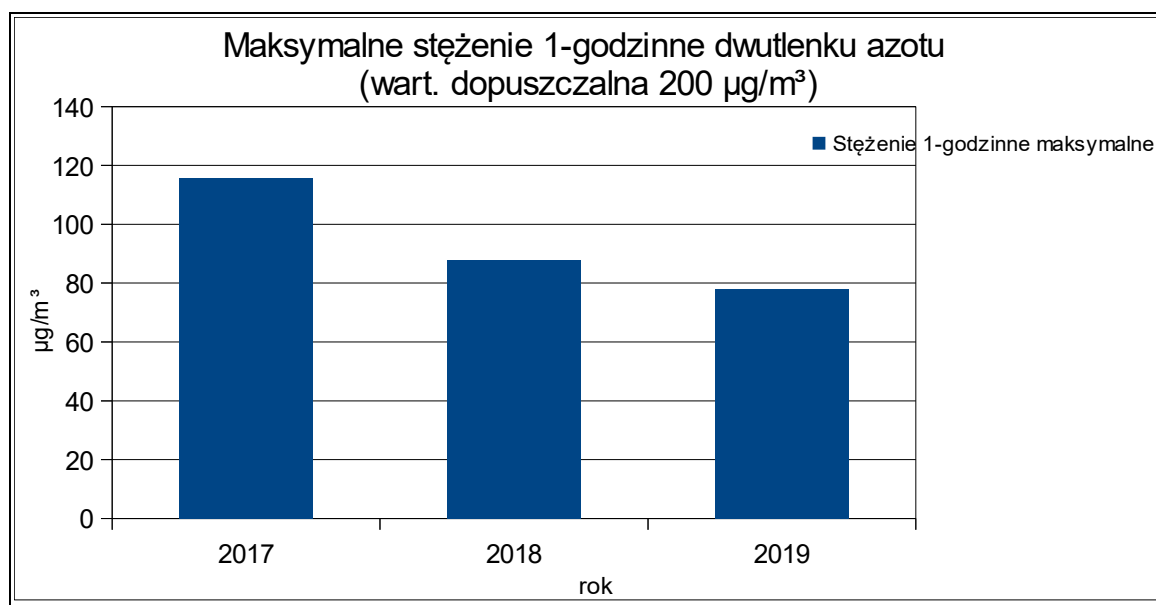
Wykres 3

Średnie roczne stężenia NO_2 oraz średnie roczne stężenia NO_2 w sezonie grzewczym i pozagrzewczym w latach 2017-2019 (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2017, w roku 2018 i w roku 2019, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Środowiska)

Wykres 4

Maksymalne 1-godzinne stężenia NO₂ w latach 2017-2019 (*Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2017, w roku 2018 i w roku 2019, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Środowiska*)

Podsumowanie:

Z wykresu 3 i 4 wynika, iż w latach 2017-2019 na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnego rocznego poziomu stężenia NO₂, przy czym zauważyć należy, iż średnie stężenie NO₂ jest wyższe w okresie grzewczym niż w pozostałym okresie. Ogólnie zaobserwować należy, iż w przeciągu 3 lat, roczne stężenia NO₂ kształtowały się na podobnym poziomie. W omawianym okresie nie odnotowano także przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia NO₂ w odniesieniu do 1-godziny, przy czym w 2019 r. zauważa się spadek maksymalnego stężenia 1-godzinnego NO₂ w stosunku do roku 2017 i 2018 r.

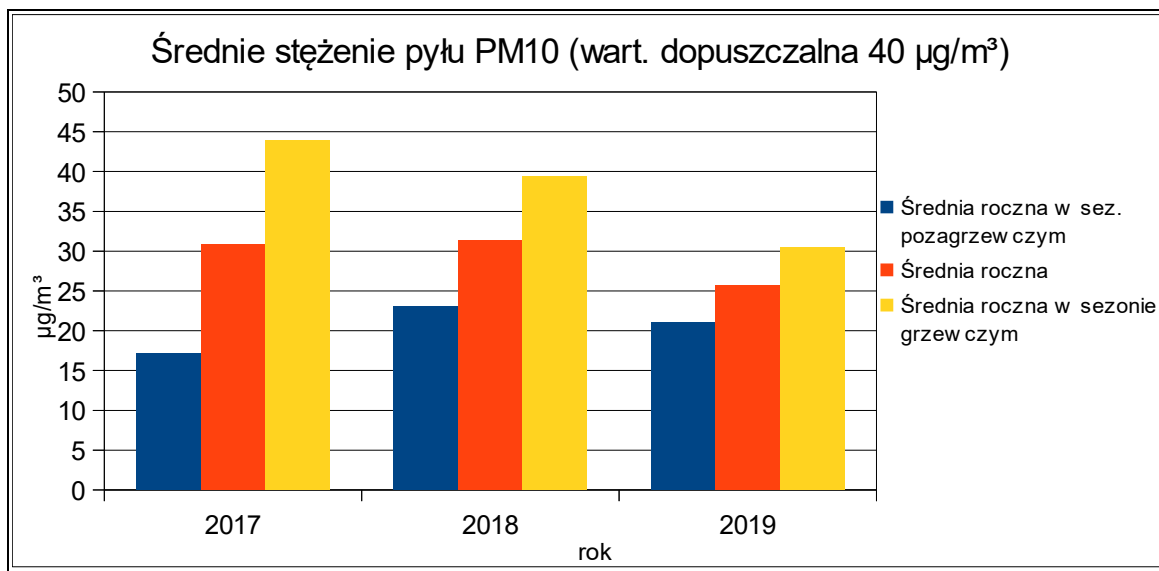
Pył zawieszony PM10

Poniżej przedstawiono średnie roczne stężenia pyłu PM10, z rozróżnieniem sezonu grzewczego i sezonu pozagrzewczego, liczbę przypadków powyżej poziomu dopuszczalnego oraz maksymalne 24-godzinne stężenie PM10 zanotowane na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie w latach 2017-2019.

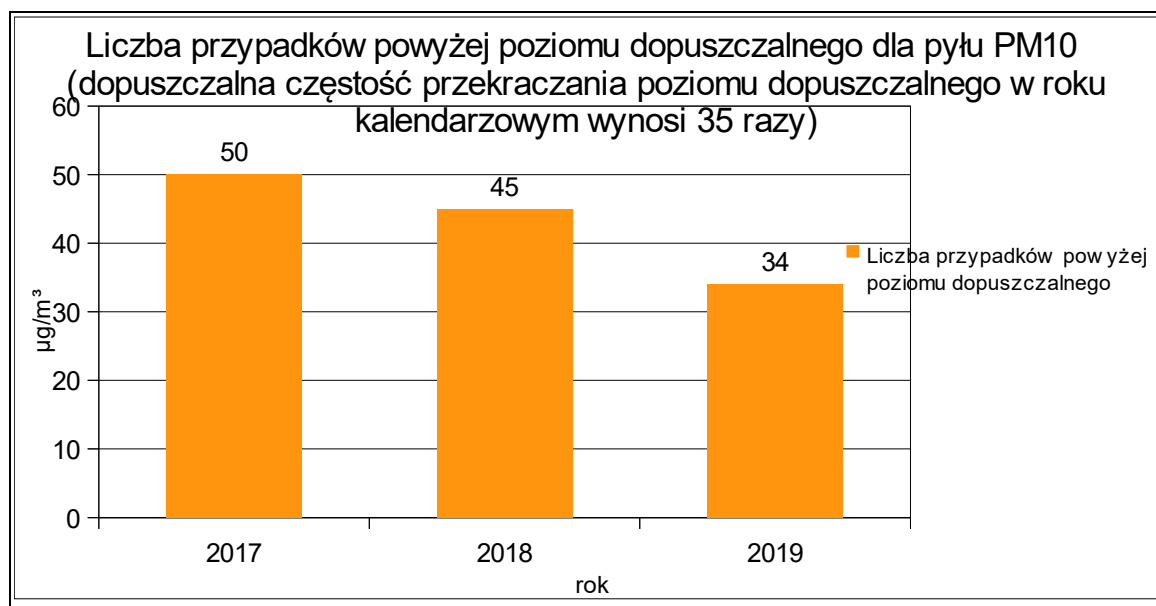
Wykres 5

Średnie roczne stężenia pyłu PM10 oraz średnie roczne stężenia pyłu PM10 w sezonie grzewczym i pozagrzewczym w latach 2017-2019 (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2017, w roku 2018 i w roku 2019, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Środowiska)

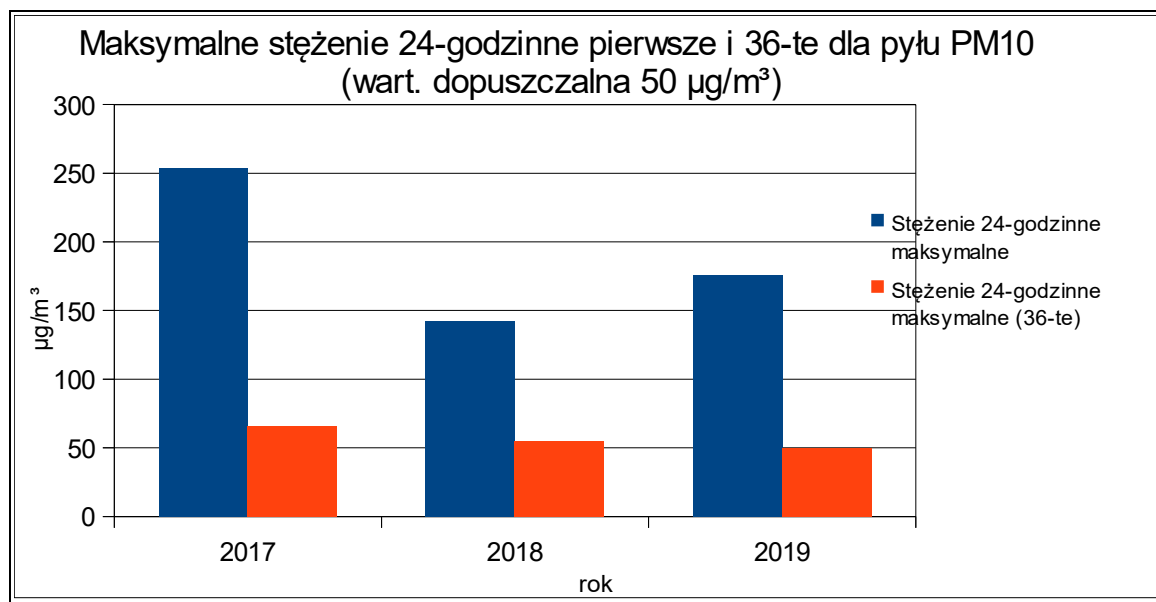
Wykres 6

Liczba przypadków powyżej poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10 w latach 2017-2019 (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2017, w roku 2018 i w roku 2019, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Środowiska)

Wykres 7

Maksymalne 24-godzinne (pierwsze i 36-te) stężenia pyłu PM10 w latach 2017-2019 (*Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2017, w roku 2018 i w roku 2019, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Środowiska*)

Podsumowanie:

Z wykresu 5 wynika, iż w omawianym okresie na stacji pomiarowej w Dzierżonowie nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnego rocznego poziomu stężenia pyłu zawieszonego PM10, przy czym zauważyć należy, iż średnie stężenie pyłu PM10 w okresie grzewczym jest wyższe niż poza okresem grzewczym. W sezonie grzewczym w roku 2017 przekroczone były średnie dopuszczalne poziomy pyłu w powietrzu. Przyczyną wysokich stężeń pyłu PM10 w sezonie grzewczym jest przede wszystkim emisja ze spalania paliw do celów grzewczych, czyli niska emisja z sektora komunalno-bytowego (lokalne kotłownie i ogrzewanie indywidualne). W wielu przypadkach pogorszenie jakości powietrza związane było z pogorszeniem warunków pogodowych.

W latach 2017-2018 r. zanotowano przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM10, o okresie uśredniania 24 godziny, wynoszącego $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dopuszczalna częstość przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM10, o okresie uśredniania 24 godziny, wynosi 35 razy. W roku 2017 zanotowano 50 przypadków przekroczenia średniodobowego poziomu pyłu PM10, natomiast w roku 2018 zanotowano 45 przypadków. W roku 2019 odnotowano 34 przypadki przekroczenia dopuszczalnego średniodobowego poziomu pyłu, ale z uwagi na dopuszczalną częstość przekroczenia wynoszącą 35 dni, dopuszczalny poziom pyłu PM10 o okresie uśredniania 24

godziny należy uznać za dopuszczalny. Tak więc rok 2019 był pierwszym rokiem, w którym ilość dni z przekroczeniami 24-godzinnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 była niższa od wartości dopuszczalnej.

Pył zawieszony PM2,5

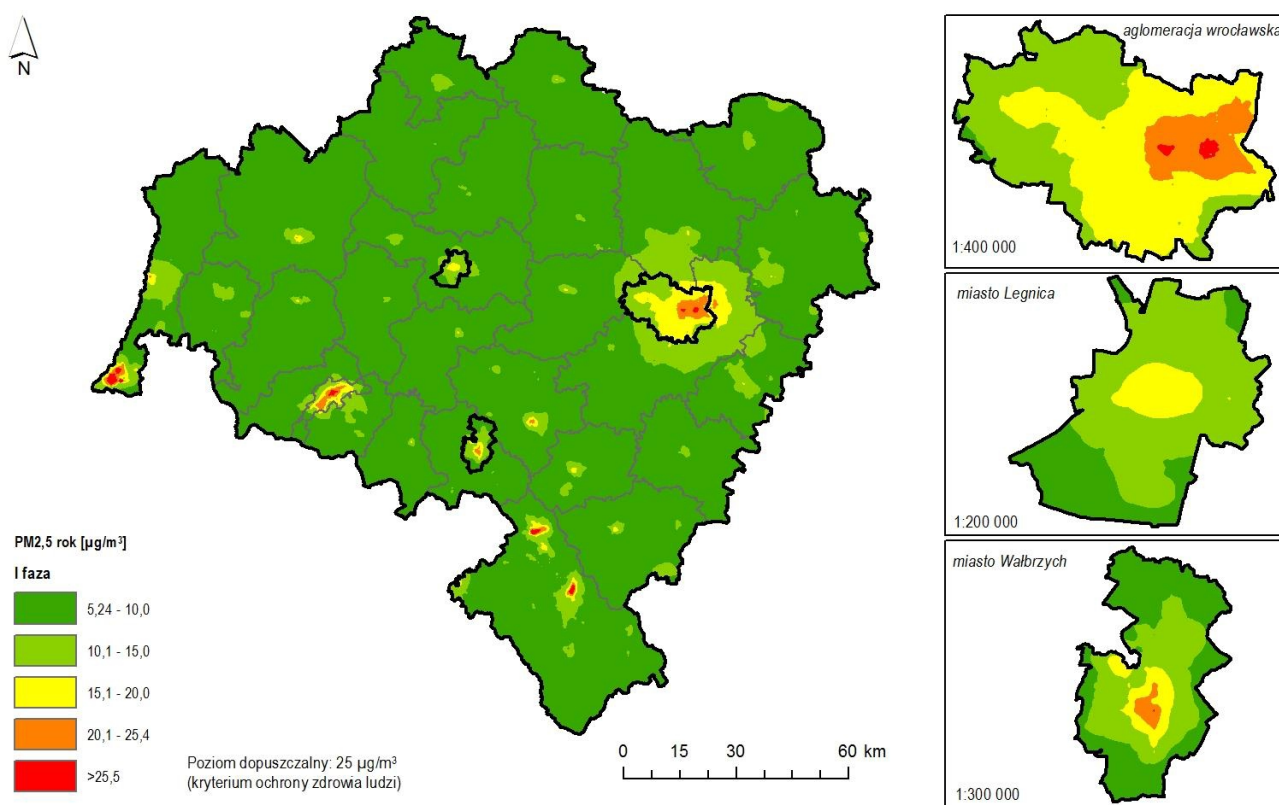
Na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie nie prowadzi się automatycznych pomiarów dla pyłu zawieszonego PM2,5.

Poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM2,5 określa się dla średniorocznego poziomu dopuszczalnego ($25 \mu\text{g}/\text{m}^3$) oraz pułapu stężenia ekspozycji ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$) – norma dla kraju, miast > 100 000 mieszkańców oraz aglomeracji; 3 letnia średnia krocząca, obliczana z 3 lat poprzedzających rok wykonania oceny.

W latach 2017-2019 w żadnej ze stacji monitoringu jakości powietrza pomiary nie wykazały przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5, w związku z tym w ocenie rocznej nie uwzględniono obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5, wynikających z modelowania.

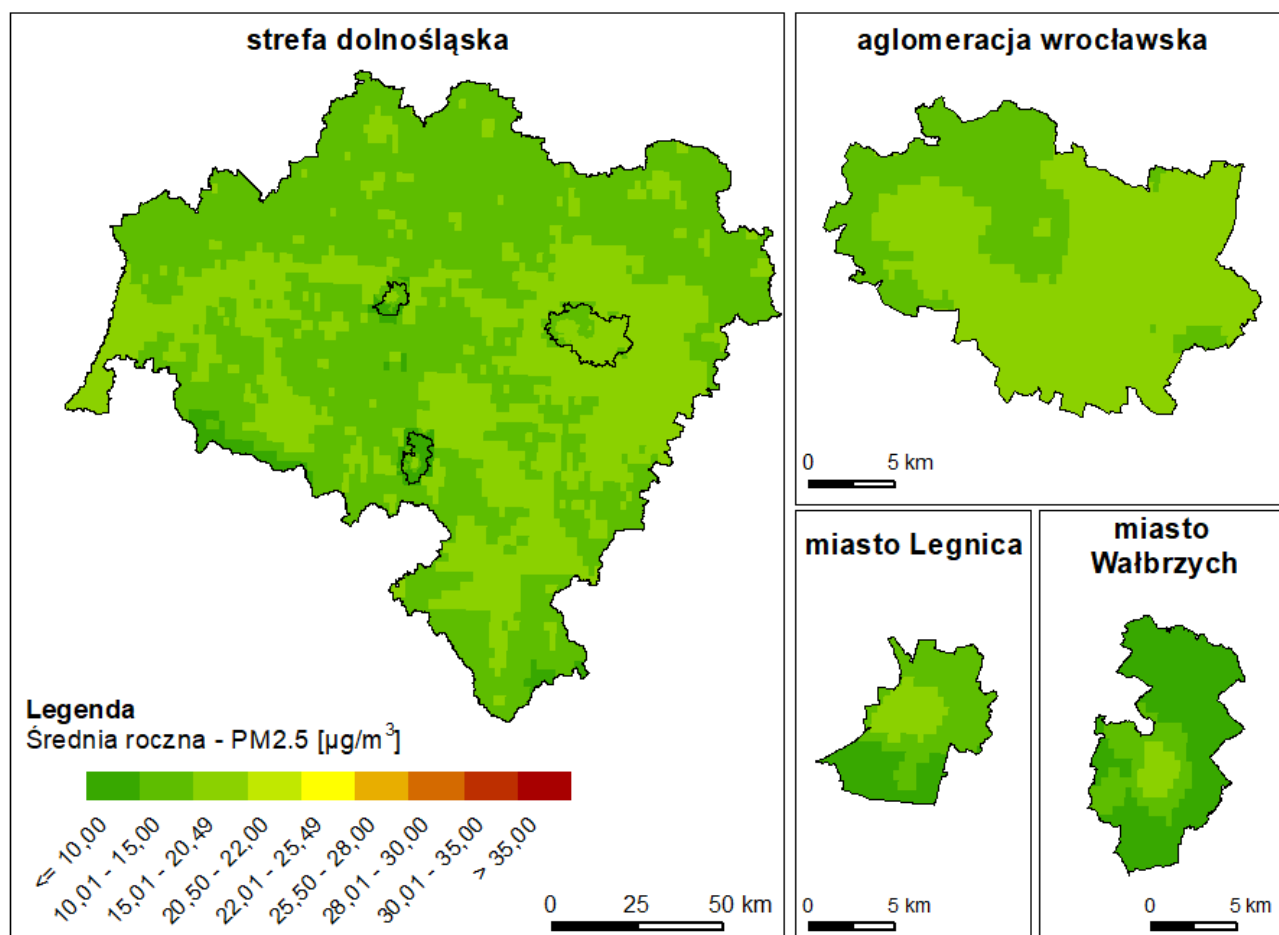
Rysunek 2

Rozkład stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM2,5 na terenie województwa dolnośląskiego na podstawie wyników modelowania jakości powietrza za 2017 r. (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2017, opracowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu)

Rysunek 3

Rozkład stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM_{2,5} na terenie województwa dolnośląskiego na podstawie wyników modelowania jakości powietrza za 2019 r. (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2019, opracowana przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Środowiska)

II.2.3 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę powietrza, zrealizowane na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2018-2019

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska jest nadrzędnym celem polityki ochrony środowiska. Podejmowane w jej ramach wszelkie działania i zadania powinny służyć do realizacji tego celu. W celu ochrony powietrza oraz wyeliminowania przyczyn występowania przekroczeń stężeń substancji w powietrzu należy podejmować działania prawne na szczeblu krajowym i wojewódzkim, działania inwestycyjne na szczeblu lokalnym oraz działania doraźne. Ważnym krokiem w kierunku zmniejszenia zanieczyszczeń jest stworzenie uregulowań prawnych określających normy jakości stosowanych paliw do ogrzewania (domowe i lokalne kotłownie) oraz uregulowań zezwalających na stosowanie poszczególnych typów paliw w określonych

lokalizacjach. Ponadto korzystny wpływ na jakość powietrza ma opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza oraz innych dokumentów strategicznych, określających działania i zadania, służące ochronie powietrza, skierowane do jednostek administracji, podmiotów organizacyjnych, mieszkańców. Podstawowe działania naprawcze określone w programach ochrony powietrza są związane ze wzrostem efektywności energetycznej miast i gmin oraz ograniczeniem emisji z ogrzewania indywidualnego, ograniczaniem emisji liniowej z transportu drogowego a także z edukacją społeczeństwa. Do działań tych należy przede wszystkim: termomodernizacja budynków, wymiana starych kotłów grzewczych na kotły niskoemisyjne, podłączenie do sieci ciepłowniczej, modernizacja i remonty dróg, budowa obwodnic, czyszczenie ulic na mokro, budowa ścieżek rowerowych.

Z dniem 1 października 2017 r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie *w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe* (Dz.U. z 2017 r. poz. 1690), określające szczegółowe wymagania dla wprowadzanych do obrotu i do użytkowania kotłów na paliwo stałe o znamionowej mocy cieplnej nie większej niż 500 kW. Rozporządzenie określa graniczne wartości emisji dla kotłów na paliwo stałe, z podziałem na sposób zasilania paliwem.

Ważnym działaniem doraźnym w zwalczaniu niskiej emisji są interwencyjne działania kontrolne przeprowadzane przez straż miejską i policję, mające na celu sprawdzanie respektowania zakazu spalania odpadów w przydomowych instalacjach grzewczych, piecach, kominkach.

Powiat Dzierżoniowski

Powiat Dzierżoniowski zgodnie z obowiązującym stanowiskiem zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) w gospodarce, podjął w 2018 r. realizację projektu pn. „Zaprojektowanie i budowa mikroinstalacji PV prosumenckich na terenie Powiatu Dzierżoniowskiego”. Zadanie polegało na zaprojektowaniu i budowie mikroinstalacji fotowoltaicznych o mocy do 40 kW w 13 obiektach użyteczności publicznej należących do Powiatu Dzierżoniowskiego:

- I Liceum Ogólnokształcące w Dzierżoniowie, ul. Piłsudskiego 10
- II Liceum Ogólnokształcące w Dzierżoniowie, ul. Garncarska 1
- Zespół Szkół nr 2 w Dzierżoniowie, ul. Piłsudskiego 24
- Zespół Szkół nr 2 w Dzierżoniowie, ul. Mickiewicza 1 (internat)
- Zespół Szkół nr 1 w Dzierżoniowie, ul. Konstytucji 3 Maja 5
- Zespół Szkół nr 3 w Dzierżoniowie, ul. Słowiańska 6
- Zespole Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie, ul. Żeromskiego 41

- Budynek Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie, ul. Świdnicka 38
- Budynek Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie, Rynek 27
- Dom Pomocy Społecznej w Bielawie, ul. Żeromskiego 2
- Domu Pomocy Społecznej w Bielawie filia w Niemczy, ul. Kolejowa 14-16
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bielawie, ul. Szkolna 5
- Powiatowe Centrum Opieki i Wychowania w Pieszycach filia w Piławie Górnej, ul. Sienkiewicza 80.

Przedsięwzięcie służy produkcji energii elektrycznej, która zostaje wykorzystywana w następujący sposób:

- bezpośrednio na potrzeby własne obiektów,
- chwilowe nadwyżki są przekazane do systemu akumulacji energii, a następnie pobrane w celu późniejszego zużycia na potrzeby własne.

Panele fotowoltaiczne zamontowano na dachach skośnych bądź płaskich budynków lub na gruncie. Wykonawcą prac była firma ML SYSTEM S.A, na podstawie umowy RL.273.2.2017 z dnia 22.05.2017 r., zawartej z Powiatem Dzierżoniowskim. Wykonanie dokumentacji projektowej miało miejsce w lipcu 2017 roku, natomiast wykonanie robót budowlanych odbyło się od marca 2018 r. do 31.08.2018 r. Instalacje fotowoltaiczne zostały uruchomione w 13 obiektach powiatowych we wrześniu 2018 roku. Projekt został dofinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014 - 2020. **Wartość projektu wyniosła 3 729 029,76 zł**, z czego 85% kosztów kwalifikowalnych, czyli **3 144 608,80 zł zostało dofinansowanych**. Planowana moc instalacji miała wynosić 418,47 kWp, lecz w rzeczywistości moc wykonanej instalacji osiąga 427,3 kWp.

Głównym celem projektu jest zwiększenie udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii dla poprawy efektywności energetycznej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie powiatu dzierżoniowskiego. Pośrednio projekt przyczyni się do obniżenia kosztów funkcjonowania jednostek użyteczności publicznej, a także do promowania małoskalowych urządzeń energetyki odnawialnej wśród lokalnej społeczności.

Instalacje fotowoltaiczne cechują się obszernym zakresem zalet, wśród których należy przytoczyć przede wszystkim aspekty ekologiczne (brak zanieczyszczeń, emisji gazów, hałasu oraz drgań), łatwa dostępność (słońce to niewyczerpalne i darmowe źródło energii), niezależność (częściowe uniezależnienie się od wzrostu cen energii, od przerw w dostawie energii przez Zakłady Energetyczne) oraz jakże ważne oszczędności i zysk, które wiążą się ze znacznym obniżeniem

rachunków za energię. Poniżej w tabeli 7 przedstawiono oszczędności, które zostały osiągnięte od momentu uruchomienia instalacji tj. od września 2018 r. do początku sierpnia 2019 r.

Tabela 7

Wielkość produkcji energii i oszczędności po uruchomieniu mikroinstalacji fotowoltaicznych
(źródło: opracowanie własne)

Instalacja	Produkcja energii [kWh]	Oszczędności [zł]
Bielawa DPS	9.089,53	4.999,24
Bielawa ZSiPKZ	13.091,44	7.200,29
Bielawa ZSO	6.980,00	3.839,00
Dzierżonów I LO	7.140,67	3.927,37
Dzierżonów II LO	18.095,92	9.952,75
Starostwo Rynek 27	15.952,06	8.773,63
Starostwo ul. Świdnicka 38	23.068,02	12.687,41
Dzierżonów ZS nr 1	16.447,40	9.046,07
Dzierżonów ZS nr 2	6.908,21	3.799,50
Dzierżonów ZS nr 2- Internat	6.279,63	3.453,80
Dzierżonów ZS nr 3	16.268,44	8.947,64
Niemcza DPS	32.620,00	17.941,00
Piława Górna- Dom Dziecka	8.081,22	4.444,67
SUMA	180.022,50	99.012,37

Kwoty te obliczono na podstawie produkcji energii osiągniętej na poszczególnych obiektach oraz średniej, jednostkowej cenie za energię elektryczną, która wynosi 0,55 zł za 1 kWh. Informacje dotyczące produkcji energii na poszczególnych instalacjach zostały zaczerpnięte z wglądu do pracy instalacji udostępnionego na stronie solarweb.com, który udostępnił wykonawca inwestycji zarówno Starostwu Dzierżoniowskiemu, jak i wszystkim jednostkom.

Poniżej w tabeli 8 przedstawiono zadania inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego z zakresu ochrony powietrza, mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, realizowane na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego w latach 2018-2019 oraz określono poniesione koszty inwestycji oraz źródła i wielkość dofinansowania. Z poniższej tabeli wynika, iż ograniczanie tzw. „niskiej emisji” realizowane było między innymi poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego oraz wymianę systemów grzewczych, łącznie z wymianą tradycyjnych pieców węglowych na inne ekologiczne źródła ciepła.

Tabela 8

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza, mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, zrealizowane na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019, koszty inwestycji, źródła i wielkość dofinansowania

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Opis zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Termin realizacji	Koszt inwestycji (w zł)	Źródła i wielkość dofinansowania (w zł)
1	2	3	4	5	6	7
1	Podłączenie do sieci ciepłowniczej Zespołu Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie	W ramach inwestycji wykonano: - podłączenie do sieci ciepłowniczej Zespołu Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie. Zadanie realizowane ze środków własnych Powiatu Dzierżoniowskiego oraz ze środków Bielawskiej Agencji Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.	Powiat Dzierżoniowski	2019	473 550	-
2	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z niskiej emisji	Podjęto uchwałę w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Niemcza na pokrycie kosztów przedsięwzięć związanych z ograniczeniem niskiej emisji. Uchwała Nr XXXIV/177/17 Rady Miejskiej w Niemczycy z dnia 22.09.2017 r. W ramach powyższej uchwały nastąpiła wymiana nieekologicznych źródeł ciepła na źródła proekologiczne: <ul style="list-style-type: none"> • w 2018 r. <ul style="list-style-type: none"> - 9 szt. kotłów gazowych, - 3 szt. kotłów węglowych 5 klasy, • w 2019 r.: <ul style="list-style-type: none"> - 7 szt. kotłów gazowych, - 1 szt. kocioł na pelet, - 1 szt. kocioł z buforem elektrycznym, - 3 szt. kotłów węglowych 5 klasy. 	Gmina Niemcza	2018-2019	2018 r. - 19 5000 2019 r. - 20 000	Budżet gminy, pożyczka z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
3	Program Małych Ulepszeń – udzielenie dotacji celowej na pokrycie kosztów przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska	Wprowadzony program daje możliwość dofinansowania przedsięwzięć w zakresie zmiany instalacji i urządzeń grzewczych nieekologicznych na urządzenia grzewcze proekologiczne. Celem zadania jest ograniczenie tzw. niskiej emisji. W 2018 r. w ramach działań zostało zrealizowanych 74	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2019	2018 r. - 86 094,0 2019 r. - 94 793,2	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki

		<p>przedsięwzięcia eliminujące ogrzewanie węglowe. Łączna powierzchnia mieszkalna, w których nastąpiła zmiana sposobu ogrzewania wyniosła 4381,65 m².</p> <p>W 2019 r. w ramach działań zostało zrealizowanych 77 przedsięwzięć eliminujących ogrzewanie węglowe.</p> <p>Dodatkowo w ramach miejskiego programu dotyczącego mieszkań komunalnych (zwolnienie z czynszu w przypadku zmiany sposobu ogrzewania) zlikwidowano ogrzewanie węglowe w 19 mieszkaniach komunalnych.</p>				<p>Wodnej: 2018 r. - 51 946 2019 r. - 39593,2</p>
4	<p>Zakończenie zadania pn. Budowa instalacji fotowoltaicznych przez mieszkańców Dzierżoniowa w ramach programu pn. „Regionalny Program Energetyki Prosumenckiej – mikroinstalacje fotowoltaiczne w budynkach jednorodzinnych na terenie wybranych gmin Dolnego Śląska”</p>	<p>W ramach projektu zostały udzielone granty dla mieszkańców na tzw. domowe instalacje energetyki odnawialnej (mikroinstalacje fotowoltaiczne) – łącznie na terenie Dzierżoniowa zrealizowano 34 instalacje o łącznej mocy 199,8 kW.</p>	Gmina Miejska Dzierżoniów	2017-2019	-	-
5	<p>Działania termomodernizacyjne w ramach przebudowy budynku przy ul. Świdnickiej 35 w Dzierżoniowie na potrzeby Dziennego Domu Pomocy Społecznej i NGO</p>	<p>W wyniku realizacji zadania w zakresie termomodernizacji wskaźnik rocznego zaopatrzenia obiektu na nieodnawialną energię pierwotną wynosi EP=156,41 kWh/(m²/rok) i spełnia wymagania dla nowego budynku według przepisów techniczno-budowlanych (norma EP=160 kWh/(m²/rok). Obiekt został podłączony do sieci ciepłowniczej.</p>	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2019	-	-
6	<p>Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Powiecie Dzierżoniowskim</p>	<p>W ramach projektu w 2018 r. zrealizowano 2 zadania: 1) Termomodernizacja budynku głównego Szkoły Podstawowej nr 3 w Dzierżoniowie wraz z przebudową kotłowni (dotyczy poprzedniej siedziby szkoły przy ul. Szkolnej, w którym w chwili obecnej funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej). W ramach prac termomodernizacyjnych była przeprowadzona modernizacja kotłowni – wymiana starego pieca gazowego na nowy piec gazowy. 2) Termomodernizacja budynku Ośrodka Sportu i Rekreacji w Dzierżoniowie przy ul. Strumykowej 1.</p>	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018	2 001 627,28	<p>Regionalny Program Operacyjny Woj. Dolnośląskiego 2014-2020, przy dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Reg. 1 316 270,37</p>
7	<p>Kontrola w sprawie spalania odpadów</p>	<p>W 2018 r. Straż Miejska przeprowadziła 182 kontrole związane ze spalaniem odpadów, w tym 173 kontrole dotyczyły domowych</p>	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2019	-	-

		instalacji grzewczych i 9 kontroli w zakresie spalania odpadów na powierzchni ziemi. W 2019 r. Straż Miejska przeprowadziła 135 kontrole związane ze spalaniem odpadów w paleniskach domowych i na powierzchni ziemi (w tym spalanie bioodpadów). Liczba wykrytych nieprawidłowości 56.				
8	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z ogrzewania indywidualnego	Zmiana sposobu ogrzewania w lokalach mieszkalnych: zlikwidowano 65 kotłów węglowych, w zamian zamontowano kotły ekologiczne (dotacje dla mieszkańców).	Gmina Bielawa	2018	120 285,14	-
9	Termomodernizacja budynków będących w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej	-	Spółdzielnia Mieszkaniowa Sp. z o. w Bielawie	2018	5 800 000	Fundusz remontowy nieruchomości + dotacja UE 2 153 626
10	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z ogrzewania indywidualnego	Zmiana sposobu ogrzewania w lokalach mieszkalnych: zlikwidowano kotły w 182 nieruchomościach, w zamian zamontowano kotły ekologiczne (dotacje dla mieszkańców).	Gmina Bielawa	2019	363 276,94	-
11	Podłączenie budynków miejskich do lokalnej sieci ciepłowniczej	Do sieci ciepłowniczej podłączono 7 budynków o powierzchni użytkowej 12748 m ² .	Gmina Bielawa, Powiat Dzierżoniowski	2019	629 760 (Gmina Bielawa)	Gmina Bielawa Powiat Dzierżoniowski wkład własny mieszkańców
12	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi w Bielawie	Zadanie realizowane w ramach Osi priorytetowej nr 3 „Gospodarka niskoemisyjna” Działania 3.3. Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym Poddziałania 3.3.1.OSI Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym – OSI	Gmina Bielawa	2018	214 000,01	Regionalny Program Operacyjny Woj. Dolnośląskiego 2014-2020
13	Wykonanie modernizacji izolacji cieplnej i przeciwwilgociowej ścian fundamentowych budynku Urzędu Miejskiego przy ul. Piastowskiej 1 w Bielawie	-	Gmina Bielawa	2019	11 700	-
14	Udzielenie dotacji na finansowanie przedsięwzięcia związanego z	W 2018 r. do zmiany sposobu ogrzewania przystąpiło 29 osób – kwota dofinansowania 1200 zł.	Gmina Pieszycy	2018 2019	34 800 34 800	-

	ograniczeniem niskiej emisji na terenie gminy Pieszycy	W 2019 r. do zmiany sposobu ogrzewania przystąpiło 29 osób – kwota dofinansowania 1200 zł.				
15	Zakończenie zadania pn. Budowa instalacji fotowoltaicznych przez mieszkańców Dzierżoniowa w ramach programu pn. „Regionalny Program Energetyki Prosumenckiej – mikroinstalacje fotowoltaiczne w budynkach jednorodzinnych na terenie wybranych gmin Dolnego Śląska”	W ramach projektu zostały udzielone granty dla mieszkańców na tzw. domowe instalacje energetyki odnawialnej (mikroinstalacje fotowoltaiczne) – łącznie na terenie gminy Pieszycy zrealizowano 34 instalacje.	Gmina Pieszycy	2018	1 505 000,00 - koszty kwalifik. ponoszone przez podmiot w okresie realizacji projektu	1 279 250,00 - kwota dofinansowania przeznaczona dla podmiotu
16	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z niskiej emisji	W okresie sprawozdawczym mieszkańcy mogli starać się o dotacje na wymianę źródła ciepła w ramach uchwały nr XLVIII/320/18 Rady Gminy Dzierżoniów z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie określenia zasad udzielania i rozliczania dotacji celowej ze środków budżetu Gminy Dzierżoniów na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ograniczeniem niskiej emisji. W latach 2018-2019 udzielono 51 dotacji na wymianę źródła ciepła, w tym: w 2018 r. ilość udzielonych dotacji i wymienionych pieców – 28, w 2019 r. ilość udzielonych dotacji i wymienionych pieców – 23.	Gmina Dzierżoniów	2018-2019	2018 r. - 92 512,26 2019 r. - 66966,67	-
17	Termomodernizacja ZSP Piława Dolna	-	Gmina Dzierżoniów	2018	734 503,33	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej
18	Termomodernizacja OSP w Ostroszowicach	-	Gmina Dzierżoniów	2018	304 528,06	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej
19	Termomodernizacja ZSP w Ostroszowicach	-	Gmina Dzierżoniów	2018	935 113,99	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej
20	Termomodernizacja budynku kompleksu rekreacyjno-sportowego	-	Gmina Dzierżoniów	2018	820 887,23	budżet państwa, budżet gminy,

	w Roztoczniku					środki Unii Europejskiej
21	Termomodernizacja Gimnazjum Gminnego w Dzierżoniowie	-	Gmina Dzierżoniów	2018	1 746 778,17	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej
22	Termomodernizacja budynku biblioteki w Uciechowie	-	Gmina Dzierżoniów	2018-2019	794 135,25	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej
23	Termomodernizacja budynku ZSP w Mościsku	-	Gmina Dzierżoniów	2018-2019	940 870,26	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej
24	Przebudowa z rozbudową budynku OSP w Piławie Dolnej	-	Gmina Dzierżoniów	2018-2019	556 991,72	Budżet gminy
25	Kompleksowa wymiana centralnego ogrzewania wraz z robotami towarzyszącymi w budynku użyteczności publicznej Owiesno 88	-	Gmina Dzierżoniów	2019	115 840,21	Budżet państwa i gminy
26	Zakup i montaż lamp solarnych	Zakupiono i zamontowano 1 lampę solarną w Ostroszowicach oraz 1 lampę solarną w Mościsku	Gmina Dzierżoniów	2018-2019	2018 r. - 4 907,70 2019 r. - 10811,70	-
27	Dofinansowanie kosztów inwestycji wymiany ogrzewania opartego na paliwie stałym na przyjazne środowisku źródła ciepła	W ramach zadania w 2018 r. Gmina udzieliła dofinansowania na wymianę źródeł ciepła. Dotacja udzielona została 15 osobom fizycznym na łączną kwotę 40 500 zł, która finansowana była z udzielonej pożyczki przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.	Gmina Piława Górna	2018	40 500	pożyczka z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Dodatkowo oprócz wpisanych w powyższą tabelę przedsięwzięć z zakresu ochrony powietrza, mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, zrealizowanych na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019, należy przedstawić przedsięwzięcia z zakresu modernizacji i rozbudowy systemu ciepłowniczego w Dzierżoniowie, realizowane przez ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. z/s w Pieszycach. ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Dzierżoniowie realizuje wiele inwestycji w celu ochrony środowiska. Do najważniejszych z nich należy:

- modernizacja kotłów węglowych, która sprawiła wzrost sprawności ciepłowni oraz zmniejszenie zużycia węgla a co za tym idzie emisji zanieczyszczeń i dwutlenku węgla do atmosfery,
- budowa trójstopniowego układu odpylania, który przyczynił się do redukcji emisji pyłu do atmosfery,
- modernizacja pompowni, która zmniejszyła zużycie energii elektrycznej o 40 %.

W latach 2018-2019 r. prowadzone były prace związane z realizacją inwestycji tj. budowy kotła na biomasę w układzie kogeneracji o mocy 6,05 MW, którego zalety można przedstawić następująco:

- zasilanie biomasą pochodzenia drzewnego,
- zmniejszona emisja pyłu do atmosfery,
- zmniejszenie wykorzystywania zużycia paliw kopanych,
- zmniejszenie CO₂ z racji użycia paliwa zeroemisyjnego,
- produkowana energia elektryczna pozwoli na pokrycie zapotrzebowania własnego zakładu,
- nadwyżka energii będzie oddawana do sieci energetycznej.

Ponadto, ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. prowadzi sukcesywne prace remontowe sieci ciepłowniczej na terenie Dzierżoniowa. Wymieniane są najbardziej wyeksploatowane odcinki na nowoczesną sieć preizolowaną, czy zwiększa się efektywność przesyłu ciepła do odbiorców. Zmniejszenie strat, wywołanych przesyłem ciepła przez zużyte odcinki sieci, pozwala ciepłowni na wydajniejszą pracę, mniejsze zużycie paliwa do pokrycia zapotrzebowania, emitując przy tym mniejszą ilość zanieczyszczeń do powietrza. Oprócz wymiany odcinków sieci, prowadzona jest również jej rozbudowa i podłączanie do niej nowych odbiorców, co z kolei świadczy o likwidacji wielu przestarzałych pieców węglowych.

W 2018 r. w ramach rozbudowy sieci ciepłowniczej podłączono nowe obiekty:

- do sieci podłączony został nowy budynek Dzierżoniowskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. przy ul. Świdnickiej o powierzchni 6000 m². Możliwość podłączenia budynku do sieci ciepłowniczej był możliwy po wybudowaniu ciepłociągu o długości 540m.

W wyniku rozbudowy sieci będzie możliwość w przyszłości podłączania nowych budynków, które przewiduje się w tej części miasta.

- włączenie do sieci ciepłowniczej nowowytbudowanego obiektu handlowo-usługowego przy ul. Parkowa/Piastowska o powierzchni ok. 5300m².
- włączenie do sieci ciepłowniczej budynku byłego gimnazjum gminnego przy ul. Ząbkowickiej 70 w Dzierżonowie o powierzchni 2103,06 m² (likwidacja lokalnej kotłowni węglowej) – obecnie budynek żłobka gminnego.
- włączenie budynku firmy związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej przy ul. Diorowskiej o powierzchni 1600m².
- dodatkowo zostały podłączone budynki mieszkalne (os. Różane 30, os. Kolorowe 12, ul. Rzeźnicza 2) w celu podłączenia ciepłej wody użytkowej.

W 2019 r. do sieci ciepłowniczej zostały podłączone nieruchomości: ul. Targowa 2 i 4 (CO i CWU), os. Błękitne 27 Pawilon (CO), os. Złote 1, 2 i 5 (CWU), os. Kolorowe 17 (CO i CWU), ul. Boh. Getta 10 (CO i CWU), os. Tęczowe 10 (CO i CWU), ul. Słowiańska 6 (CO i CWU), os. Różane 6 (CWU), ul. Piastowska 11 (CO), ul. Okrzei 14 (CO i CWU), ul. Świdnicka 35 (CO).

W *Aktualizacji POŚ* w harmonogramie zadań z zakresu ochrony środowiska w części dotyczącej ochrony powietrza oprócz zadań ukierunkowanych na wyeliminowanie emisji powierzchniowej przedstawiono także zadania mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych (emisja liniowa). Zadania te zwrócone są przede wszystkim na budowę, przebudowę i remonty dróg, chodników oraz budowę ścieżek rowerowych. Ponadto na ograniczenie emisji wtórnej pyłu z dróg i chodników istotny wpływ ma bieżące utrzymywanie ich czystości przez organy zarządzające.

W tabeli 9 przedstawiono zestawienie zadań inwestycyjnych zrealizowanych na terenie powiatu dzierżoniowskiego, mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych w latach 2018-2019, wraz z poniesionymi kosztami inwestycji oraz źródłem i wielkością dofinansowania.

Tabela 9

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza, mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych, zrealizowane na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019, koszty inwestycji, źródła i wielkość dofinansowania

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Opis zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Termin realizacji	Koszt inwestycji (w zł)	Źródła i wielkość dofinansowania (w zł)
1	2	3	4	5	6	7
1	Modernizacja drogi powiatowej nr 2878D Jaźwina- Kielczyn	Roboty budowlane obejmowały: - frezowanie istniejącej nawierzchni bitumicznej, - skropienie międzywarstwowe, - wzmocnienie nawierzchni ułożenie siatki antyspękaniowej, - ułożenie warstwy wiążącej z betonu asfaltowego, - skropienie międzywarstwowe, - ułożenie warstwy ścieralnej mineralno – asfaltowej SMA, - mechaniczną ścinkę poboczy i uzupełnienie poboczy mieszanką stabilizacyjną, - wykonanie oznakowania poziomego, - ustawienie słupków hektometrowych oraz lustra.	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	264 466,24	-
2	Budowa chodnika przy drodze powiatowej nr 3010D Słupice- II etap	Roboty budowlane obejmowały: budowę chodnika o długości 550 mb, budowę kanalizacji deszczowej wraz z wpustami ulicznymi i przykanalikami, przebudowę nawierzchni istniejących zjazdów wraz z przepustami, przebudowę nawierzchni istniejących skrzyżowań z drogami gminnymi.	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	254 758,01	-
3	Budowa chodnika przy drodze powiatowej nr 3006D Bielawa - Józefówek	Roboty budowlane obejmowały: budowę chodnika, budowę ścieku ulicznego przykrawężnikowego, montaż wpustów ulicznych i budowę przykanalików wraz z umocnieniem skarp na wylocie przykanalików, odtworzenie rowów odprowadzających wody opadowe i roztopowe, przebudowę zjazdu na działkę nr 69, przebudowę zjazdu na działkę nr 131 wraz z przepustem, wprowadzenie i utrzymanie czasowej organizacji ruchu w trakcie trwania robót oraz wprowadzenie stałej organizacji ruchu.	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	333 869,76	Gmina Bielawa - 150 00,00

4	Modernizacja drogi powiatowej 3008D w Owieście	Roboty budowlane obejmowały: - frezowanie istniejącej nawierzchni bitumicznej, - skropienie międzywarstwowe, - wzmocnienie nawierzchni ułożenie siatki antyspękaniowej, - ułożenie warstwy wiążącej z betonu asfaltowego, - skropienie międzywarstwowe, - ułożenie warstwy ścieralnej mineralno – asfaltowej SMA (wyrównanie i zagęszczenie istniejącego podłoża na istniejących zjazdach oraz ułożenie warstwy z betonu asfaltowego na zjazdach), - mechaniczną ścinkę poboczy i uzupełnienie poboczy mieszanką stabilizacyjną, - budowę chodnika na wysokości budynku biblioteki.	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	493 793,34	-
5	Przebudowa drogi powiatowej nr 3006D na długości 165 m w Ostroszowicach	Roboty obejmowały: - przebudowę istniejącej nawierzchni drogi powiatowej nr 3006D, - remont poboczy przy drodze powiatowej nr 3006D, - remont odwodnienia powierzchniowego (wykonanie oczyszczenia i odmulenia rowów przydrożnych).	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	87 548,03	Gmina Dzierżoniów- porozumienie z 11.03.2016 r.
6	Budowa chodnika przy drodze powiatowej nr 3006D w Ostroszowicach od mostu do ul. Bielańskiej 35	Roboty budowlane obejmowały: budowę chodnika, przebudowę nawierzchni zjazdów, budowę murku, budowę schodów, wykonanie pasów zieleni, budowę wpustów ulicznych wraz z przykanalikami oraz montaż studni rewizyjnych.	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	229 395,00	Gmina Dzierżoniów- 115 000,00
7	Udostępnienie zasobów przyrodniczych poprzez budowę ścieżek rowerowych na terenie Powiatu Dzierżoniowskiego – Udostępnienie terenów turystycznych i ochrona obszarów cennych przyrodniczo na terenie Parku Krajobrazowego Gór Sowich poprzez zagospodarowanie wód opadowych w pasie drogi powiatowej 3016D na odcinku Kamionki- Przełęcz Jugowska	Budowa czterech parkingów przy drodze 3016D Kamionki – Przełęcz Jugowska oraz zagospodarowanie wód opadowych w pasie tej drogi.	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	414 428,94	Unia Europejska- 331 543,15
8	Przebudowa drogi powiatowej 3011D przy ul. Kościuszki w Dobrocinie	Utwardzenie pobocza o dł. 220 m i szerokości 1, 5m w granicy działki oznaczonej nr geodezyjnym 832 obręb Dobrocin w gminie Dzierżoniów.	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	22 280,90	Gmina Dzierżoniów- Koszty wykonania

9	Wymiana warstwy ścieralnej w ciągu drogi powiatowej nr 3017D w miejscowości Piława Dolna	Wykonanie frezowania istniejącej nawierzchni jezdni (do połowy szerokości) drogi powiatowej 3017D w Piławie Dolnej na długości 380 mb (1035m ²) wraz z wywozem frezowiny na odległość 5 km w miejsce wskazane przez Zamawiającego.	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	56 964,38	-
10	Wykonanie wymiany nawierzchni na odcinku drogi 3016D Pieszyce-Kamionki	W ramach zadania wykonano: - frezowanie istniejącej nawierzchni bitumicznej o grubości do 4 cm - 340 m ² - skropienie asfaltem nawierzchni drogowych w ilości - 0,5 kg/m ² - wykonanie warstwy ścieralnej z betonu asfaltowego AC11S-grubości do 4 cm – 340 m ² .	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	21 871,86	-
11	Przebudowa drogi powiatowej nr 3009D we Włókach i Tuszynie	Roboty budowlane obejmowały w szczególności: - przebudowę nawierzchni jezdni drogi powiatowej nr 3009D w m. Włoki i Tuszyn na odcinku o długości 1716 mb, - roboty przygotowawcze i ziemne, - budowę sieci kanalizacji deszczowej, - budowę sieci oświetlenia ulicznego (doświetlenie przejść dla pieszych), - budowę przepustów, - budowę elementów drogi (jezdnie, chodniki, zjazdy, perony, rowy, pobocza, oznakowanie poziome i pionowe), - opracowanie, zatwierdzenie projektu czasowej organizacji ruchu, wprowadzenie i utrzymanie czasowej organizacji ruchu w trakcie trwania robót oraz wprowadzenie stałej organizacji ruchu.	Zarząd Dróg Powiatowych	2018	4 389 753,1	FDS+ Gmina Dzierżoniów-2 176 651,9 + 200 000,00
12	Zakończenie projektu: Przebudowa dróg powiatowych nr 3024D i 3022D, poprawiająca komunikację wsi Sienice z drogą krajową nr 8 - Etap II: Przebudowa drogi 3022D od Łagiewnik do Sienic	II etap zadania dotyczył przebudowy drogi powiatowej nr 3022D od Łagiewnik do Sienic na długości 3,315 km. Roboty obejmowały: - opracowanie w oparciu o PFU projektu budowlanego przebudowy z kompletem wymaganych uzgodnień, - przebudowę nawierzchni jezdni wraz z jej poszerzeniem (wykonaniem nowej podbudowy), - przebudowę istniejących zjazdów, - wykonanie nawierzchni poboczy z tłucznia kamiennego, - oczyszczenie, odtworzenie i odmulenie rowów przydrożnych, - budowę chodnika z kostki betonowej na długości 500 m w m. Sienice wraz z budową kanalizacji deszczowej z wpustami ulicznymi przykanalikami,	Zarząd Dróg Powiatowych	2017-2018	2 432 705,00	Dofinansowanie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

		- przebudowę istniejących przepustów pod drogą.				
13	Udostępnienie zasobów przyrodniczych poprzez budowę ścieżek rowerowych na terenie Powiatu Dzierżoniowskiego – Przebudowa drogi powiatowej nr 3021D polegająca na budowie ścieżki pieszo – rowerowej Niemcza - Wojsławice	Inwestycja polegała na: - przebudowie drogi polegającej na wykonaniu wzdłuż niej ścieżki pieszo-rowerowej o długości 1245 mb, - budowie sieci odwodnienia jezdni i ścieżki pieszo rowerowej (przykrycie rowów przydrożnych), - przebudowie oświetlenia drogowego, - przebudowie zjazdów i przebudowie skrzyżowań z drogą gminną, - usunięciu kolizji z urządzeniami i sieciami podziemnymi, - docelowym oznakowaniu poziomym i pionowym.	Zarząd Dróg Powiatowych	2019	1 502 546	RPO WD 1 202 036, 80
14	Modernizacja drogi powiatowej 2878D w Jażwinie	Zakres działań: - frezowanie istniejącej nawierzchni bitumicznej, - skropienie międzywarstwowe, - wzmocnienie nawierzchni ułożenie siatki antyspękaniowej, - ułożenie warstwy wiążącej z betonu asfaltowego, - skropienie międzywarstwowe, - ułożenie warstwy ścieralnej mineralno – asfaltowej SMA (wyrównanie i zagęszczenie istniejącego podłoża na istniejących zjazdach oraz ułożenie warstwy z betonu asfaltowego na zjazdach-dostosowanie wysokościowe do zmodernizowanej nawierzchni), - mechaniczna ścinka poboczy i uzupełnienie poboczy mieszanką stabilizacyjną 0-31,5mm.	Zarząd Dróg Powiatowych	2019	272 807,85	-
15	Przebudowa drogi powiatowej nr 3005D w miejscowości Gilów od posesji nr 9a do posesji nr 35	Zakres robót obejmował: - frezowanie istniejącej nawierzchni bitumicznej, - skropienie międzywarstwowe, - wzmocnienie nawierzchni, ułożenie siatki antyspękaniowej, - ułożenie warstwy wiążącej z betonu asfaltowego, - skropienie międzywarstwowe, - ułożenie warstwy ścieralnej mineralno- asfaltowej SMA (wyrównywanie i zagęszczanie istniejącego podłoża na istniejących zjazdach oraz ułożenie warstwy z betonu asfaltowego na zjazdach), - mechaniczną ścinkę poboczy i uzupełnienie poboczy mieszanką stabilizacyjną 0- 31, 5 mm, - regulacja istniejących wpustów kanalizacji deszczowej.	Zarząd Dróg Powiatowych	2019	358 063,79	Gmina Niemcza- 200 000

16	Przebudowa drogi powiatowej nr 3009D (na odcinku Dzierżonów- Kielczyn)	Zakres robót obejmował: - przebudowę nawierzchni jezdni drogi powiatowej nr 3003D w miejscowości Włóki, - roboty rozbiórkowe, przygotowawcze i ziemne, - budowę elementów drogi (jezdnia, zjazdy, rowy, pobocza, oznakowanie poziome i pionowe), - wprowadzanie docelowej organizacji ruchu.	Zarząd Dróg Powiatowych	2019	1 200 486,6	Gmina Dzierżonów 200 000
17	Remont drogi powiatowej nr 3009D (na odcinku od km 4+ 407- 5+794,39 w miejscowości Włóki	Zakres robót obejmował: - frezowanie istniejącej nawierzchni asfaltowej jezdni, - naprawę uszkodzonych fragmentów jezdni, - ułożenie warstwy profilującej z betonu asfaltowego, - ułożenie siatki przeciwspekaniowej, - ułożenie warstwy wiążącej z betonu asfaltowego, - regulację wpustów deszczowych, - remont zatoki autobusowej wraz z peronem, - ułożenie warstwy ścieralnej SMA, - wykonanie nowej nawierzchni na zjazdach po stronie drogi bez chodników, - wykonanie poboczy z kruszywa po stronie jezdni bez chodników, - profilowanie rowów przydrożnych, - wykonanie nowego oznakowania pionowego, - wykonanie nowego oznakowanie poziomego w technologii grubowarstwowej, - opracowanie, zatwierdzenie projektu czasowej organizacji ruchu, wprowadzenie i trzymanie czasowej organizacji ruchu w trakcie trwania robót oraz wprowadzenie stałej organizacji ruchu.	Zarząd Dróg Powiatowych	2019	796 921,92	FDS- 796 921,92
18	Modernizacja mostu JN101008114 w ciągu drogi powiatowej 2877D w Piskorzowie	Zadanie polegało w szczególności na: - rozebraniu istniejącej nawierzchni na moście i dojazdach, - rozebraniu istniejącego przęsła złożonego z: pomostu z kształtowników Zoresa oraz stalowych dwuteowych dźwigarów, - rozebraniu górnej części kamiennie – betonowych przyczółków, - wykonaniu nowej żelbetowej górnej części przyczółków, - montażu prefabrykowanych sprężonych belek na przebudowanych przyczółkach, - wykonaniu żelbetowej płyty pomostowej na prefabrykowanych belkach, - ułożeniu izolacji na płycie pomostowej,	Zarząd Dróg Powiatowych	2019	272 691	Nadleśnictwo Świdnica

		- ustawieniu krawężników kamiennych na moście i na dojazdach do mostu, - wykonaniu żelbetowych opasek bezpieczeństwa.				
19	Przebudowa drogi powiatowej nr 3016D polegającej na budowie chodnika i kładki dla pieszych w miejscowości Kamionki wraz z odwodnieniem w granicy działek oznaczonych numerami geodezyjnymi: 193, 139/1, 188/3, 158, 141, 142, 143, 144, 145 obręb Kamionki w Gminie Pieszyce	-	Zarząd Dróg Powiatowych Zadanie Gminy Pieszyce	2019	bd	Realizacja Gmina Pieszyce + Unia Europejska
20	Czyszczenie ulic na mokro w okresie wiosna-jesień	Czyszczenie ulic na mokro w miejscowościach: 1. <u>Bielawa</u> : ul. Bohaterów Getta, Piławska, Wojska Polskiego, Wolności, Ostroszowicka 2. <u>Piława Górna</u> : ul. Bolesława Chrobrego, Piastowska, Groszowiecka 3. <u>Niemcza</u> : ul. Bolesława Chrobrego, Strzełńska, Ogrodowa, 3021D, 3026D, 3005D, 3028D, 3025D, 3027D, 3004D, 3015D 4. <u>Łagiewniki</u> : 1989D, 2028D, 3013D, 3014D, 3022D, 3020D, 3023D, 3024D, 3030D 5. <u>Pieszyce</u> : ul. Ogrodowa, Kopernika, Lipowa, Bielawska, Piskorzowska	Zarząd Dróg Powiatowych	2018 2019	2019 1. 51 520,00 2. 58 212,00 3. 40 000,00 4. 24 721,86 5. 59 486,40	-
21	Remont nawierzchni chodnika przy DK39 w m. Łagiewniki	-	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	2018	17 600	-
22	Remonty cząstkowe DK8 na odcinku od km 71+500 do km 89+138 w ilości 1733m ²	-	Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad	2018-2019	160 200,00	-
23	Remonty cząstkowe DK39 na odcinku od km 0+000 do km 3+818 w ilości 127m ²	-	Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad	2018-2019	9 900	-

24	Zmiana stałej organizacji ruchu w ciągu DK8	W ramach zadania wprowadzono ograniczenie prędkości do 50 km/h na przejściu dla pieszych w km 73+687 pomiędzy Nową Wsią Niemczańską a Niemczą.	Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad	2019	4 330	-
25	Zmiana stałej organizacji ruchu w ciągu DK8	W ramach zadania wprowadzono ograniczenie prędkości do 50 km/h na skrzyżowaniu DK8 z drogą powiatową nr 3020D, zlokalizowanym w km 87+600.	Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad	2019	950	-
26	Nasadzenie 9 szt. drzew wzdłuż DK8 na terenie Gminy Niemcza	-	Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad	2018	780	-
27	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 383 w Rościszowie wraz z chodnikiem	W ramach zadania wyremontowano drogę wojewódzką nr 383 w Rościszowie wraz z chodnikiem w km 19+970 - 20+920 (nakładka 5 000,0 m ² , chodnik 1 560,0 m ²).	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu	2018	2 828 076,42	bd
28	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 383 w Rościszowie wraz z chodnikiem	W ramach zadania wyremontowano drogę wojewódzką nr 383 w Rościszowie wraz z chodnikiem w km 19+970 - 20+920 (nakładka 2 805,0 m ² , chodnik 1 218,0 m ²).	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu	2019	1 779 506,74	bd
29	Projekt Trasa Sudecka – Budowa obwodnicy Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 382 (etap I)	Od 2016 r. realizowany jest projekt Trasa Sudecka – Budowa obwodnicy Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 382, od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 383 ul. Jana Kilińskiego wraz z rondem do włączenia w drogę wojewódzką nr 382 ul. Świdnicka. Zakończenie i etapu planowane jest na koniec 2020 r.	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu	2016-2019	Łączna wartość zadania: 34 806 527,00 2016-2017- 1 657 761,00	bd
30	Projekt Trasa Sudecka – Budowa obwodnicy Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 382 (etap II)	Podjęcie działań i ogłoszenie przetargu na realizację budowy obwodnicy Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 382 (od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 384 ul. Batalionów Chłopskich wraz z rondem do włączenia w drogę wojewódzką nr 383 ul. Jana Kilińskiego) – etap II. Niemniej jednak w kwietniu 2019 r. DSDiK unieważnił postępowanie przetargowe. Bezpośrednią przyczyną takiego stanowiska jest podjęta decyzja o rewitalizacji linii kolejowej do Bielawy i z tego powodu rozwiązania projektowe zastosowane w dokumentacji projektowej są niezgodne z obowiązującymi obecnie przepisami. W celu rozwiązania tej sytuacji DSDiK przygotowuje wniosek do	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu	2019	bd	bd

		Ministra Infrastruktury o udzielenie zgody na odstępstwo od przepisów techniczno-budowlanych, co pozwoliłoby na budowę skrzyżowania jednopoziomowego.				
31	Korekta geometrii skrzyżowania ul. Batalionów Chłopskich z ul. Kopernika na skrzyżowanie typu rondo w Dzierżoniowie	<p>W ramach projektu zrobiono korektę geometrii skrzyżowania ul. Batalionów Chłopskich (droga wojewódzka nr 384) z ul. Kopernika na skrzyżowanie typu rondo w miejscowości Dzierżoniów.</p> <p>Inwestycja realizowana wspólnie z Marszałkiem Województwa Dolnośląskiego w ramach zawartego w tym celu porozumienia. Zakres rzeczowy obejmował:</p> <p>a) wykonanie robót rozbiórkowych przebudowywanych nawierzchni,</p> <p>b) przełożenie kolidujących sieci w tym gazociągu i sieci teletechnicznej oraz usunięcia kolidujących drzew,</p> <p>c) wykonanie nowej konstrukcji jezdni, ronda, dojazdów, zjazdów, ścieżki rowerowej (długość ścieżki rowerowej /kostka betonowa/- 507,5 m), i chodników (długość chodnika /kostka betonowa/- 567,2m),</p> <p>d) wykonanie poszerzeń na łukach i pierścienia przejazdowego oraz zatoki autobusowej z kostki kamiennej,</p> <p>e) wykonanie wysp rozdzielających,</p> <p>f) wykonanie nawierzchni chodników i ścieżki rowerowej z kostki betonowej,</p> <p>g) wykonanie wyspy środkowej ronda z gruntu wraz z obsadzeniem niską roślinnością,</p> <p>h) wymianę betonowych krawężników, obrzeży na nowe oraz montaż nowych krawężników kamiennych,</p> <p>i) wykonanie nowych wpustów deszczowych w nowej lokalizacji ze studniami rewizyjnymi i 34 przykanalikami,</p> <p>j) wymianę słupów oświetlenia drogowego wraz z oprawami i dobudowę nowych słupów,</p> <p>k) montaż nowej szafki oświetlenia ulicznego,</p> <p>l) ułożenie na powierzchni jezdni warstwy ścieralnej z masy SMA (pow. 4410m²) wykonanie nowego oznakowania pionowego oraz poziomego w technologii grubowarstwowej,</p> <p>n) zamontowanie elementów małej architektury, odtworzenie i wykonanie nowych terenów zielonych oraz montaż nowej balustrady wzdłuż muru oporowego rzeki.</p>	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu Gmina Miejska Dzierżoniów	2017-2018	2 692 132,42	Gmina Dzierżoniów

32	Przebudowa ul. Batalionów Chłopskich (droga wojewódzka nr 384)	Inwestycja realizowana wspólnie z Marszałkiem Województwa Dolnośląskiego w ramach zawartego w tym celu porozumienia. Zakres rzeczowy obejmował: I. Remont nawierzchni mostu jednoprzęsłowego wyposażonego w jezdnię szer. 14m oraz obustronne chodniki szer. 3,23m i 3,19m usytuowanego nad rzeką Piławą w ciągu ul. Bat. Chłopskich II. Przebudowę odcinka ul. Bat. Chłopskich od ronda do ul. Wierzbowej	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu Gmina Miejska Dzierżoniów	2017-2018	1806836,94	Gmina Dzierżoniów
33	Budowa i przebudowa infrastruktury drogowej na os. Różanym – prace projektowe	Zakres rzeczowy zadania obejmował wykonanie dokumentacji projektowej i specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót budowlanych polegających na przebudowie drogi dojazdowej od ul. Korczaka do Szkoły Podstawowej nr 1 w zakresie: a) przebudowy drogi osiedlowej na odcinku 235 m o nawierzchni z betonu asfaltowego, b) zaprojektowania nowej drogi o dł. ok. 40 m na działce nr 127/41, biegnącej wzdłuż istniejącego placu parkingowego, c) przebudowy i budowy miejsc parkingowych o nawierzchni z kostki betonowej z uwzględnieniem miejsc dla osób niepełnosprawnych, d) przebudowy oświetlenia ulicznego wraz z okablowaniem. Oprawy oświetleniowe typu LED.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018	33 825,00	-
34	Budowa i przebudowa infrastruktury drogowej na os. Tęczowym (ul. Rubinowa).	Inwestycja realizowana przy udziale Spółdzielni Mieszkaniowej w Dzierżoniowie na podstawie porozumienia w sprawie wspólnej realizacji zadań inwestycyjnych w latach 2015-2018. Zakres robót obejmował : a) budowę drogi z kostki betonowej o długości 98,02m - wartość 161 490 zł brutto, b) budowę chodnika z kostki betonowej, c) budowę oświetlenia drogowego, d) wykonanie nasadzeń 10 szt. drzew – jarzab szwedzki.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018	227 386,37	Spółdzielnia Mieszkaniowa 10 000,00
35	Budowa infrastruktury drogowej dla obszaru przy ul. Świdnickiej (od granicy z Tesco do granicy z Nowizną)	Zadanie kontynuowane z 2017r. Zakres rzeczowy robót budowlanych obejmował: a) budowę drogi o nawierzchni bitumicznej, b) budowę chodników o nawierzchni z kostki betonowej, na przejściach dla pieszych c) należy zastosować płytki typu „STOP”, d) budowę zatok parkingowych o nawierzchni z kostki betonowej,	Gmina Miejska Dzierżoniów	2017-2018	874 617,22	-

		e) budowę ścieżki rowerowej o nawierzchni bitumicznej o długości 129m, f) budowę oświetlenia ulicznego, g) budowę kanalizacji deszczowej, h) przebudowę skrzyżowania z drogą wojewódzką.				
36	Modernizacja infrastruktury drogowej na os. Kolorowym	Prace projektowe i budowlane (I etap i II etap) w zakresie: a) budowy dróg osiedlowych o nawierzchni z kostki betonowej, b) budowy ciągów pieszo-jezdnych i chodników o nawierzchni z kostki betonowej, c) budowy miejsc parkingowych o nawierzchni z kostki betonowej i płyt betonowych ażurowych, d) budowy oświetlenia ulicznego, e) budowy kanalizacji deszczowej.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2017-2019	848 680	-
37	Osiedle Złote -modernizacja infrastruktury drogowej	Zakres robót: a) budowa mini ronda o nawierzchni z betonu asfaltowego, b) budowa miejsc parkingowych o nawierzchni z kostki betonowej.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018	218 063,8	-
38	Przebudowa ulicy Ciasnej	Zakres robót obejmował: a) przebudowę ciągu pieszo jezdni z kostki betonowej o długości 229m b) budowę kanalizacji deszczowej, c) budowę oświetlenia drogowego.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018	460 000,06	-
39	Przebudowa ul Cichej, Szpitalnej i Okrzei	Zakres rzeczowy obejmował: przebudowę ulicy Cichej, Szpitalnej i Okrzei, przebudowę parkingu przy szpitalu (przy ul. Szpitalnej), budowę nowych miejsc parkingowych, przebudowę chodników, budowę ścieżki rowerowej i budowę miejsca dla podróżnych z siłownią plenerową.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2020	10 480 000	FDS - 5 718 000
40	Remonty cząstkowe (naprawa ubytków w nawierzchni jezdni i chodników)	Remonty cząstkowe dróg i chodników wykonywane są poprzez: 1) wbudowanie mieszanki mineralno-asfaltowej na gorąco, 2) wbudowanie mieszanki mineralno – asfaltowej na zimno, wykonywane w czasie niekorzystnych warunków atmosferycznych, 3) regulację studni kanalizacyjnych w jezdniach i chodnikach. W 2018r. w ramach robót cząstkowych łącznie zostało wyremontowanych 3505m ² powierzchni dróg (wbudowano łącznie 627 tony masy mineralno-asfaltowej).	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018	343 330	-

41	Budowa ścieżek rowerowych	W 2018 r. zostały wybudowane ścieżki rowerowe przy ul. Batalionów Chłopskich (długość 667,5 m) ul. Sowiogórskiej (długość 129 m), ul. Kolejowa (długość 123 m), ul. Sienkiewicza (długość 331 m). Łącznie w 2018 r. wybudowano 1250 m ścieżek rowerowych. W 2019 r. prace związane z budową ścieżek rowerowych były realizowane z modernizacją dróg. Ścieżka rowerowa budowana jest w ramach przedsięwzięcia związanego z modernizacją ul. Cichej i ul. Szpitalnej. Termin oddania do użytkowania – 2020 r.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018 2019	-	-
42	Utrzymywanie czystości dróg i chodników metodą na mokro	-	Gmina Miejska Dzierżoniów	2018-2019	-	-
43	Modernizacja dróg gminnych	Na terenie gminy Łagiewniki wykonano łącznie modernizację dróg: - w 2018 r. - 1,40 km dróg gminnych, - w 2019 r. - 2,30 km dróg gminnych.	Gmina Łagiewniki	2018-2019	2018- 613 556,00 2019- 984 430,00	-
44	Remont drogi w Sieniawce	W ramach zadania wyremontowano 1,109 km drogi gminnej w Sieniawce.	Gmina Łagiewniki	2019	506 211,8	FDS - 251 154,89
45	Modernizacja wewnętrznej drogi gminnej w Gilowie (dz. nr 298/5, 338, 347)	W ramach zadania zmodernizowano drogę o długości 0,515 km, 1748 m ² .	Gmina Niemcza	2018	115 000,00	-
46	Przebudowa części drogi gminnej Nr 117506D w Wilkowie Wielkim (dz. nr 231)	W ramach zadania przebudowano drogę o długości 0,255 km, 765 m ² .	Gmina Niemcza	2018	75 230,00	-
47	Modernizacja ul. Przedszkolnej (dz. nr 184, 204)	W ramach zadania zmodernizowano drogę o długości 0,135 km, 368,5 m ² .	Gmina Niemcza	2018	75 9000,00	-
48	Modernizacja ul. Lipowej	W ramach zadania zmodernizowano drogę o długości 0,171 km, 870 m ² .	Gmina Niemcza	2018	247 720,00	-
49	Modernizacja chodnika w Nowej Wsi Niemczańskiej	W ramach zadania zmodernizowano chodnik o pow. 230 m ² .	Gmina Niemcza	2018	62 650,00	-
50	Modernizacja ul. Gumińskiej	W ramach zadania zmodernizowano drogę o długości 0,200 km, 800 m ² .	Gmina Niemcza	2018	68 000,00	-
51	Przebudowa ul. Kolejowej	W ramach zadania przebudowano drogę o długości 0,680 km, 3344 m ² .	Gmina Niemcza	2019- 2020	2 345,80 (zakończenie)	-

					i pełny koszt będzie w 2020 r.)	
52	Remont ul. Wrocławskiej	W ramach zadania wyremontowano drogę o długości 0,549 km, 5206,5 m ² .	Gmina Niemcza	2019-2020	1 085,20 (zakończenie i pełny koszt będzie w 2020 r.)	-
53	Modernizacja drogi Ostroszowice – Myśliszów – I etap	-	Gmina Dzierżoniów	2018	1 351 010,78	Budżet państwa, budżet województwa, budżet powiatu, budżet gmin, środki Unii Europejskiej
54	Przebudowa drogi w Tuszynie	-	Gmina Dzierżoniów	2018	99 839,04	
55	Przebudowa drogi w Kielczynie	-	Gmina Dzierżoniów	2018	589 704,86	
56	Odwodnienie drogi ul. Kościelnej w Mościsku	-	Gmina Dzierżoniów	2018	198 108,03	
57	Budowa drogi gminnej ul. Leśnej w Uciechowie	-	Gmina Dzierżoniów	2018	1 747 773,12	
58	Przebudowa drogi łączącej Myśliszów – Ostroszowice – II etap	-	Gmina Dzierżoniów	2019	1 081 415,72	
59	Ostroszowice droga dojazdowa do gruntów rolnych	-	Gmina Dzierżoniów	2019	188 488,03	
60	Piława Dolna I droga dojazdowa do gruntów rolnych	-	Gmina Dzierżoniów	2019	541 577,78	
61	Przebudowa drogi Książnica	-	Gmina Dzierżoniów	2019	147 139,50	
62	Przebudowa dróg wraz z kanalizacją deszczową, ul. Własta i ul. Biernackiego - I etap	-	Gmina Pieszycy	2018	148 000	-
63	Udostępnianie zasobów przyrodniczych poprzez budowę ścieżek rowerowych na terenie Powiatu Dzierżoniowskiego	Inwestycja polegała na budowie ścieżki rowerowej Pieszycy-Kamionki o długości 2 km i szerokości 2-3m o nawierzchni z betonu asfaltowego wraz z oświetleniem i dwoma kładkami.	Gmina Pieszycy	2019	1 590 000	RPO WD - 905 250

64	Przebudowa drogi ul. Sportowej w Pieszycach	-	Gmina Pieszycy	2019	99 505	FDS - 79 604
65	Przebudowa drogi ul. Konopnickiej w Pieszycach	-	Gmina Pieszycy	2019	163 025	FDS – 32 605
66	Przebudowa drogi ul. Własta w Pieszycach	-	Gmina Pieszycy	2019	642 452,37	FDS – 49 558,37
67	Przebudowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych Północ – Nowa Bielawa	W ramach tego zadania wykonano przebudowę dróg dojazdowych do gruntów rolnych w rejonie ul. Sportowej i ul. Lipcowej o nawierzchni z mieszanek mineralno-bitumicznych o łącznej długości 1,638 km i powierzchni 5.322 m ² .	Gmina Bielawa	2018	818 000	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego - 399 462
68	Przebudowa i rozbudowa byłej drogi zakładowej zlikwidowanych ZPB Bielaw w obrębie OW Sudety w kierunku od ul. Lotniczej do ul. Wysokiej w Bielawie wraz z budową i przebudową sieci kanalizacji deszczowej oraz budową oświetlenia ulicznego	-	Gmina Bielawa	2018	3 797 118,41	-
69	Przebudowa i modernizacja dróg gminnych łączących drogę powiatową nr 3007D z drogą wojewódzką nr 384 - obwodnicą Bielawy” obejmująca ul. Jana III Sobieskiego na odcinku od skrzyżowania z ul. Grota-Roweckiego do ul. Władysława Sikorskiego	-	Gmina Bielawa	2018	78 265,42	-
70	Przebudowa i modernizacja dróg gminnych łączących drogę powiatową nr 3007D z drogą wojewódzką nr 384 - obwodnicą Bielawy” obejmująca ul. Jana III Sobieskiego na odcinku od skrzyżowania z ul. Grota-Roweckiego do ul. Władysława Sikorskiego	-	Gmina Bielawa	2018	1 881 823,58	-
71	Przebudowa i modernizacja dróg gminnych łączących drogę powiatową	-	Gmina Bielawa	2018	1 399 243,31	-

	nr 3007 D z obwodnicą Miejską Bielawy oraz drogą wojewódzką nr 384” obejmująca: ul. Bolesława Chrobrego na odcinku od skrzyżowania z ul. Grota-Roweckiego do ul. Rotmistrza Witolda Pileckiego wraz z odwodnieniem i oświetleniem w m. Bielawa					
72	Budowa ronda na skrzyżowaniu ul. Gen. Andersa i Gen. Grota-Roweckiego	-	Gmina Bielawa	2019	1 818 945,75	
73	Rozbudowa drogi gminnej nr 117884D (ul. Gen. Grota-Roweckiego) wraz z przebudową drogi gminnej nr 117881D (ul. 11 Listopada) w Bielawie	-	Gmina Bielawa	2019-2020	3 627 104,35	-
74	Przebudowa mostów w ciągach dróg gminnych	W ramach tego zadania wykonano przebudowę mostu drogowego na potoku Rdzawa w ciągu ul. Kopernika w Bielawie, polegającą na wzmocnieniu konstrukcji pomostu, tj. przebudowie płyty poprzez jej dobrojenie oraz wzmocnieniu przyczółków poprzez dobudowanie progów betonowych.	Gmina Bielawa	2018	138 990	-
75	Modernizacja ciągów komunikacyjnych położonych na terenach wokół budynków gminnych	W ramach zadania wykonano dojazdy i dojścia do budynków komunalnych z kostki betonowej grub. 8 cm przy ulicach: Wolności 30, Obr. Westerplatte 12, Polnej 1-3, Parkowej 3-4, 5, 6-7, 8, 9-10 o ogólnej powierzchni 713,57 m ² , ul. Nowobielawskiej 65, Górskiej 2, Wolności 29 i 54-54b o ogólnej powierzchni 322,8 m ² , ul. Akacjowej 5-7, Bocznej 1, 2 i 3, Piastowskiej 42, Żeromskiego 42 i Bohaterów Getta o ogólnej powierzchni 586,32 m ² . Ogółem - 1622,69 m ² .	Gmina Bielawa	2018	249 988,52	-
76	Modernizacja ciągów komunikacyjnych położonych na terenach wokół budynków gminnych	W ramach tego wykonano dojazdy i dojścia do budynków komunalnych z kostki betonowej grub. 8 cm przy ulicach: 3 Maja 55 i 57, Wolności 10a, 17a, 40, 56, 65-66, 68, 120, 141-142, Słoneczna 11, 11 Listopada 3, 1-3, Piastowskiej 39a, 42-42b, 53, Górskiej 8-8a, Szkolnej 2, Waryńskiego 4-4a, 10a, Wiejskiej 8, Ostroszowickiej 8, Brzeżnej 25, 29, 39. Zrealizowano nawierzchnie: z płyt betonowych ażurowych 208,7 m ² , z kostki betonowej 2452,76 m ² .	Gmina Bielawa	2019-2020	274 738,40	-

77	Remonty dróg na terenie Gminy Bielawa (remonty bieżące i cząstkowe)	Remont dróg w 2018 r.: - ul. Wysoka 90 m, - ul. Grabskiego 80 m, - ul. 3 Maja 287 m, - ul. Chopina 210 m, - ul. Chrobrego 465 m, - ul. Jana III Sobieskiego 600 m, - ul. 1 Maja 300 m, - ul. Sportowa 180 m, - ul. Nowobielawska 300 m	Gmina Bielawa	2018	5 625 641,49	bd
				2019	1 868 611,44	bd
78	Czyszczenie ulic na mokro na terenie Gminy Bielawa w okresie marzec-listopad	Obejmuje łącznie 66 km dróg gminnych.	Gmina Bielawa	2018-2019	2019 r. - 1 218 654	-
79	Remont drogi gminnej nr 118029D ul. Fabrycznej w Piławie Górnej	Zakres robót obejmował: - wykonanie nowej nawierzchni z mieszanki mineralno- asfaltowej AC 11gr. po zagęszczeniu 4-5 cm na powierzchni 1502,30 m ² - wykonanie nowej nawierzchni chodnika (strona lewa i prawa) z kostki brukowej betonowej gr. 8 cm na pow. 663 m ² - remont barier mostowych oraz uzupełnienie uszkodzeń na gzymsie mostu - oznakowanie poziome i pionowe drogi - nadzór nad realizacją zadania.	Gmina Piława Górna	2018	274 003,00	-
80	Modernizacja drogi gminnej nr 118035D ul. Limanowskiego w Piławie Górnej	Zakres robót obejmował: - wymianę obrzeży betonowych na długości 178, 80 mb - wykonanie podbudowy z kruszywa kamiennego 280 m ² - wykonanie nawierzchni z kostki brukowej betonowej gr 8 cm na pow. 290 m ² - regulację urządzeń wodnych w drodze – 9 szt - nadzór nad realizacją zadania.	Gmina Piława Górna	2018	54 000,00	-
81	Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Piławie Górnej - działka nr 268 obręb Kośmin, ul. Kosynierów	Zakres robót obejmował: Wykonanie nawierzchni z mieszanki mineralno – asfaltowej na pow. 650 m ²	Gmina Piława Górna	2018	140 000,00	-
82	Przebudowa nawierzchni drogi gminnej nr 118022D ul. Zielonej w Piławie	Zakres robót obejmował: - wykonanie nawierzchni mineralno – asfaltowej na powierzchni	Gmina Piława Górna	2018	205 200,00	-

	Górnej- km 0+000- 0+222	805 m ² - utwardzenie poboczy drogi.				
83	Remont nawierzchni drogi gminnej nr 118039D ul. Adama Mickiewicza w Piławie Górnej- km 0+00-0+181	Zakres robót obejmował: - wykonanie nawierzchni jezdni i chodnika z kostki brukowej betonowej na pow. 1009 m ² , - modernizację kanalizacji deszczowej na dł. 126 mb.	Gmina Piława Górna	2018	314 722,00	-
84	Remont nawierzchni dróg gminnych nr 118050D ul. Młynarskiej i nr 118054D ul. Osiedle Małe w Piławie Górnej	Zakres robót obejmował : - wymianę nawierzchni asfaltowej na nową z mieszanki mineralno- bitumicznej ul. Młynarskiej odcinek o dł. 500 m, - wymianę nawierzchni na Osiedlu Małym z asfaltowej na kostkę brukową betonową odcinek o dł. 200 m.	Gmina Piława Górna	2019	533 445,20	-
85	Przebudowa nawierzchni drogi gminnej nr 118024D ul. Cichej oraz drogi wewnętrznej (działka nr 211 obręb Północ) w Piławie Górnej km 0+00-0+127	Zakres robót obejmował: - wykonanie nawierzchni mineralno-asfaltowej ul. Cichej o dł. 127 m - wykonanie muru oporowego, kanalizacji deszczowej oraz nawierzchni z kostki brukowej betonowej na drodze wewnętrznej (działka nr 211 obręb Północ)	Gmina Piława Górna	2019	579 885,69	-

Na ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza ze źródeł komunikacyjnych znaczny wpływ dla mieszkańców powiatu dzierzoniowskiego będzie miało zadanie polegające na budowie południowej obwodnicy Dzierżoniowa. W ramach zadania ma powstać obwodnica, przebiegająca przez następujący obszar: od salonu samochodowego SKODA poprzez tereny WSSE, przecięcie drogi Dzierżoniów-Pieszycy, przecięcie drogi Dzierżoniów-Bielawa w pobliżu stacji paliw ORLEN, przecięcie drogi Bielawa-Piława Dolna, aż do wpięcia za Piławą Dolną do drogi na Ząbkowice Śl. Na przedmiotową inwestycję wydano w 2012 r. pozwolenie na budowę. W 2014 r. zostały zakończone wykupy nieruchomości pod budowę przedmiotowej obwodnicy. W 2016 r. został rozstrzygnięty przetarg na budowę obwodnicy. Zadanie realizowane jest pod nazwą: „Realizacja projektu Trasa Sudecka – budowa obwodnicy Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 382 (od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 383 ul. Jana Kilińskiego wraz z rondem do włączenia w drogę wojewódzką nr 382 ul. Świdnicka)”. Inwestorem jest Województwo Dolnośląskie – Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu i współfinansowana jest przez Unię Europejską. W 2017 r. zostały rozpoczęte prace budowlane w zakresie realizacji pierwszego odcinka obwodnicy Dzierżoniowa. W 2018 r. prace budowlane prowadzone były na odcinku od ul. Świdnickiej do ul. Kilińskiego. Jest to najtrudniejszy etap inwestycji, gdyż związany jest z budową wiaduktów nad ul. Nowowiejską, rzeką Piławą, ul. Brzegową i torami kolejowymi. W lutym 2019 r. DSDiK we Wrocławiu ogłosiło przetarg na realizację II etapu obwodnicy (od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 384 ul. Batalionów Chłopskich wraz z rondem do włączenia w drogę wojewódzką nr 383 ul. Jana Kilińskiego). Niemniej jednak w kwietniu 2019 r. DSDiK unieważnił postępowanie przetargowe. Bezpośrednią przyczyną takiego stanowiska jest podjęta decyzja o rewitalizacji linii kolejowej do Bielawy i z tego powodu rozwiązania projektowe zastosowane w dokumentacji projektowej są niezgodne z obowiązującymi obecnie przepisami. W celu rozwiązania tej sytuacji DSDiK przygotowuje wniosek do Ministra Infrastruktury o udzielenie zgody na odstępstwo od przepisów techniczno-budowlanych, co pozwoliłoby na budowę skrzyżowania jednopoziomowego.

Ponadto jednym z podstawowych zadań mającym wpływ na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzącej ze źródeł komunikacyjnych jest utrzymywanie czystości dróg i chodników, m.in. poprzez czyszczenie na mokro. Na terenie powiatu dzierzoniowskiego zarządcy dróg w latach 2018-2019 przeprowadzali bieżące i systematyczne czyszczenie (w tym czyszczenie na mokro) odcinków dróg i chodników, którymi zarządzają. Dodatkowo prowadzone są kontrole placów budowy w zakresie zanieczyszczenia dróg wyjazdowych. Na przykład w Dzierżoniowie Straż Miejska w 2018 r. interweniowała 46 razy w zakresie zanieczyszczenia dróg wyjazdowych z placów budowy i źle zabezpieczonych robót budowlanych, natomiast w 2019 r.

przeprowadziła 32 interwencje. W przypadku stwierdzenia zanieczyszczenia drogi spowodowanego budową Straż Miejska kontroluje prace mające na celu uprzątnięcie jezdni.

Na wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych ma wpływ ograniczenie ruchu samochodowego. Przede wszystkim podejmowane są działania mające na celu zmniejszenie udziału samochodów osobowych w podróżach, promowanie komunikacji zbiorowej oraz ruchu niezmotoryzowanego. Ponadto w celu ograniczenia ruchu samochodowego w rejonie Rynku od wielu lat w centrum Dzierżoniowa funkcjonuje strefa płatnego parkowania.

W celu ograniczenia udziału samochodów osobowych w ruchu komunikacyjnym gminy powiatu dzierzoniowskiego (z wyłączeniem gminy Łagiewniki) zdecydowały się na wspólną politykę transportową w ramach porozumienia międzygminnego. Celem utrzymania komunikacji publicznej jest organizacja efektywnego systemu transportu publicznego w zakresie optymalizacji ilości linii komunikacyjnych wraz z dostosowaniem ilości kursów oraz taboru, jednolitym systemem biletowym. Operatorem tego systemu jest Gmina Bielawa. W połowie 2017 r. został rozstrzygnięty przetarg na świadczenie przewozów o charakterze publicznego transportu zbiorowego w latach 2017-2027 o wartości ok. 120 mln złotych. W związku z czym pod koniec 2017 r. pojawiły się nowe autobusy, które zastąpiły stare, wyeksploatowane pojazdy uciążliwe dla mieszkańców i środowiska. Łącznie funkcjonuje 18 linii komunikacyjnych. W 2018 r. łączna długość kilometrów przejechanych przez autobusy w ramach porozumienia międzygminnego wyniosła 2 482,791 km, a w 2019 r. - 2 473,718 km. Uzupełnieniem gminnej komunikacji autobusowej jest komunikacja organizowana przez podmioty prywatne na kierunkach Dzierżoniów-Wrocław, Dzierżoniów-Świdnica i Dzierżoniów-Ząbkowice Śląskie. Poza komunikacją autobusową mieszkańcy powiatu dzierzoniowskiego mają dostęp także do komunikacji kolejowej organizowanej przez województwo dolnośląskie, na kierunkach: Bielawa-Wrocław (od grudnia 2019 r.), Dzierżoniów-Legnica, Dzierżoniów-Kłodzko/Kudowa Zdrój.

Ponadto rok 2019 był pierwszym rokiem funkcjonowania Sowiogórskiego Centrum Komunikacyjnego. Dzięki tej inwestycji jest możliwość skupienia w jednym miejscu wszystkich dostępnych dla mieszkańców form transportu (komunikacji miejskiej, pozamiejskiej i kolejowej), co powoduje, że transport publiczny staje się bardziej przyjazny. Realizowane w latach 2017-2018 zadanie obejmowało: remont i przebudowę budynku dworca przy ul. Sienkiewicza 18 wraz z termoizolacją i instalacjami wewnętrznymi, budowa przyłączy: wodociągowego, gazowego, kanalizacji sanitarnej i deszczowej i zasilających linii energetycznych, budowę: dwóch pawilonów usługowo-handlowych, peronów dworca autobusowego z zadaszeniami, wiat rowerowych, budowę wieży zegarowej, realizację obiektów małej architektury, przebudowę i budowę parkingów dla

autobusów i samochodów. W ramach projektu zrealizowano przebudowę i rozbudowę infrastruktury drogowej, tj. przebudowę skrzyżowania ul. Kolejowej z ul. Sienkiewicza na skrzyżowanie typu rondo, przebudowę ul. Sienkiewicza i ul. Kolejowej oraz remont mostu drogowego zlokalizowanego w ciągu ul. Sienkiewicza nad rzeką Piławą i budowa oświetlenia ulicznego. Inwestycja realizowana była w latach 2017-2018, a łączny koszt zadania wyniósł 21 384 129,55 zł (dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej, z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego).

W *Aktualizacji POŚ* w harmonogramie zadań jako jeden z celów krótkoterminowych w zakresie ochrony powietrza przedstawiono sukcesywny wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii. W celu wypełnienia powyższego priorytetu w omawianym okresie sprawozdawczym zostały zrealizowane następujące zadania:

1. Powiat Dzierżoniowski w 2018 r. realizował projekt pn. „Zaprojektowanie i budowa mikroinstalacji PV prosumenckich na terenie Powiatu Dzierżoniowskiego”. Zadanie polegało na zaprojektowaniu i budowie mikroinstalacji fotowoltaicznych o mocy do 40 kW w 13 obiektach użyteczności publicznej.
2. Gmina Miejska Dzierżoniów w 2019 r. zakończyła zadanie pn. Budowa instalacji fotowoltaicznych przez mieszkańców Dzierżoniowa w ramach programu pn. „Regionalny Program Energetyki Prosumenckiej – mikroinstalacje fotowoltaiczne w budynkach jednorodzinnych na terenie wybranych gmin Dolnego Śląska”. W ramach projektu zostały udzielone granty dla mieszkańców na tzw. domowe instalacje energetyki odnawialnej (mikroinstalacje fotowoltaiczne) – łącznie na terenie Dzierżoniowa zrealizowano 34 instalacje o łącznej mocy 199,8 kW.
3. Gmina Pieszyce w 2018 r. zakończyła zadanie pn. Budowa instalacji fotowoltaicznych przez mieszkańców Dzierżoniowa w ramach programu pn. „Regionalny Program Energetyki Prosumenckiej – mikroinstalacje fotowoltaiczne w budynkach jednorodzinnych na terenie wybranych gmin Dolnego Śląska”. W ramach projektu zostały udzielone granty dla mieszkańców na tzw. domowe instalacje energetyki odnawialnej (mikroinstalacje fotowoltaiczne) – łącznie na terenie gminy Pieszyce zrealizowano 34 instalacje.
4. W 2018 r. mieszkańcy gminy Pieszyce mogli uzyskać dotacje na usuwanie azbestu w ramach programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Pieszyce. W ramach zadania w 2018 r. z usunięto wyroby zawierające azbest z 6-ciu nieruchomości z terenu Gminy Pieszyce. Realizacja zadania była możliwa dzięki dotacji na usuwanie azbestu, którą Związek Gmin otrzymał z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w kwocie 10 562,02 zł. Łącznie z wkładem własnym na usuwanie azbestu z nieruchomości w 2018 r. w ramach zadania zostało przeznaczonych 12 425,91 zł.

5. W 2018 r. Gmina Dzierżoniów zorganizowała konkurs pn.: „OZE bliżej nas”, którego celem było promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, natomiast w 2019 r. zorganizowała konkurs pn. „Ekologiczny portret mieszkańca naszej gminy”, które głównym celem było zwrócenie uwagi na problemy ochrony środowiska i przyrody w najbliższej okolicy oraz promowanie postaw sprzyjających ochronie środowiska i przyrody.
6. W latach 2018-2019 Gmina Dzierżoniów zakupiła i zamontowała 1 lampę solarną w Ostroszowicach oraz 1 lampę w Mościsku.
7. W 2018 r. mieszkańcy Gminy Dzierżoniów mogli uzyskać dotacje na usuwanie azbestu w ramach programu usuwania azbestu na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego ZGPD-7. W ramach zadania w 2018 r. z terenu Gminy Dzierżoniów z 13 nieruchomości usunięto łącznie 22,68 ton wyrobów zawierających azbest, głównie płyt azbestowo-cementowych typu eternit. Realizacja zadania była możliwa dzięki dotacji na usuwanie azbestu, którą Związek Gmin otrzymał z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w kwocie 15 340,20 zł. Łącznie z wkładem własnym Związku na usuwanie azbestu z nieruchomości w 2018 r. w ramach zadania zostało przeznaczonych 18 047,29 zł.
8. W 2019 r. na terenie Gminy Piława Górna realizowane było zadanie pn. „Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Piława Górna”. Zadanie polegało na demontażu, zabezpieczeniu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Piława Górna. Wyroby zawierające azbest zostały zdemontowane z budynków mieszkalnych i gospodarczych na terenie Gminy w ilości 19,8 ton. Zostały również zebrane odpady już zdemontowane i składowane w ilości 6,97 ton. Łącznie wyroby zawierające azbest zostały zebrane z 17 posesji na terenie całej Gminy. Suma usuniętego azbestu wyniosła 26,77 ton. Łączny koszt zadania to 17 028,94 zł brutto, z czego 15 234,72 zł to dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.
9. Na mocy Porozumienia o ustanowieniu Dzierżoniowskiego Klastra Energii z dnia 30.06.2017 r. Powiat Dzierżoniowski, wraz z Gminami powiatu dzierżoniowskiego, przedsiębiorcami: WIK Sp. z o.o., ECO Ekologiczne Centrum Odzysku Sp. z o.o. oraz ZEC Sp. z o.o. stał się Uczestnikiem Dzierżoniowskiego Klastra Energii (DKE). Celem Klastra jest m.in. podejmowanie i prowadzenie działań na rzecz stałego i zrównoważonego rozwoju energii odnawialnej, wspierania inicjatyw związanych z organizacją lokalnego wytwarzania i konsumowania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

II.2.4. Programy Ochrony Powietrza

W skali regionalnej i lokalnej istotne znaczenie dla jakości powietrza ma realizacja programów ochrony powietrza (POP). Program ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego został przyjęty uchwałą nr XXI/505/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie przyjęcia programu ochrony powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z planem działań krótkoterminowych (Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dn. 21.07.2020 r., poz. 4389). Przedmiotowy program obejmuje:

1. **strefę dolnośląską** z uwagi na przekroczenia obowiązujących poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomów docelowych benzo(a)pirenu, arsenu w pyle i ozonu oraz poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 określonego dla fazy II (po roku 2020).
2. **strefę aglomeracja wrocławska** z uwagi na przekroczenia obowiązujących poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 i ditlenku azotu (NO₂) oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 określonego dla fazy II (po roku 2020).
3. **strefę miasto Legnica** z uwagi na przekroczenia obowiązujących poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu i arsenu w pyle oraz poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 określonego dla fazy II (po roku 2020).
4. **strefę miasto Wałbrzych** z uwagi na przekroczenia obowiązujących poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Ujęte w programie ochrony powietrza działania mają na celu przede wszystkim: ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z ogrzewania indywidualnego, przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji źródeł spalania w gminach, wdrażanie uchwał antysmogowych, ograniczanie emisji liniowej (transport drogowy), zwiększanie powierzchni zieleni w miastach, oraz prowadzenie szerokiej edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Skuteczne monitorowanie postępu realizacji Programu pozwoli na efektywne wprowadzanie działań korygujących i zaradczych oraz na bieżącą ocenę stopnia osiągnięcia celów Programu. Sprawozdawczość odnośnie monitorowania postępów realizacji celów Programu oraz realizacji Planu działań krótkoterminowych obejmuje wszystkie gminy i powiaty na terenie województwa dolnośląskiego. Sprawozdanie w zakresie działań związanych z redukcją emisji zanieczyszczeń do powietrza, tj. pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu oraz NO₂ (strefa aglomeracja wrocławska) powinno obejmować wszystkie działania ujęte w harmonogramie rzeczowo-finansowym, które zostały wyznaczone dla danej jednostki. Sprawozdania powinny być

przekazywane wyłącznie w wersji elektronicznej za pomocą platformy e-puap, według wzoru udostępnianego na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego w terminie do 31 stycznia roku następnego po roku sprawozdawczym.

II.2.5 Uchwały tzw. „antysmogowe”

Zgodnie z art. 96. ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1219) sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Zgodnie z ww. ustawą projekt uchwały opracowuje zarząd województwa.

W 2017 r. Zarząd województwa opracował projekty uchwał w sprawie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie, które zgodnie z art. 96 ust. 2 ww. ustawy przekazał do opiniowania wójtom, burmistrzom i starostom. Ponadto informacja o przygotowaniu projektów uchwał została podana do wiadomości publicznej, zapewniając udział społeczeństwa w prowadzonej procedurze.

W dniu 30.11.2017 r. Sejmik Województwa przyjął następujące uchwały w sprawie wprowadzania ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (tzw. uchwały antysmogowe):

- Uchwałę Nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 8 grudnia 2017 r., poz. 5155);
- Uchwałę Nr XLI/1406/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze uzdrowisk w województwie dolnośląskim ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 8 grudnia 2017 r., poz. 5154);
- Uchwałę Nr XLI/1405/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze Gminy Wrocław ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 8 grudnia 2017 r., poz. 5153).

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego obowiązuje Uchwała Nr XLI/1407/17 dotycząca obszaru województwa dolnośląskiego oraz Uchwała Nr XLI/1406/17 dotycząca obszaru uzdrowisk (Przerzeczyn-Zdrój).

Uchwała Nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw dotyczy całego obszaru województwa dolnośląskiego (z wyjątkiem gminy miejskiej Wrocław i uzdrowisk w granicach strefy A, B i C ochrony uzdrowiskowej). Uchwała Sejmiku określa rodzaje podmiotów lub instalacji dla których wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Uchwała w § 4 wskazuje, iż stosuje się ją do instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, w szczególności do kotłów, pieców oraz kominków, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub
- 2) wydzielają ciepło poprzez:
  - a) bezpośrednie przenoszenie ciepła lub
  - b) bezpośrednie przenoszenie ciepła w w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub
  - c) bezpośrednie przenoszenie ciepła w w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

Uchwała nie ma zastosowania do instalacji, dla których wymagane jest uzyskanie pozwolenia zintegrowanego, pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów albo dokonania zgłoszenia.

Przedmiotowa uchwała dopuszcza stosowanie paliw stałych (węgla kamiennego i drewna) pod warunkiem spalania go w instalacjach, które spełniają minimum standard emisyjny zgodny z rozporządzeniem Komisji (UE) 2015/1185 dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń oraz rozporządzeniem Komisji (UE) 2015/1189 dla kotłów na paliwo stałe. Dla kotłów wartości emisji są zgodne z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe (Dz.U. z 2017 r. poz. 1690), tj. :

- emisje cząstek stałych (PM) nie mogą przekraczać 40 mg/m^3 w przypadku kotłów z automatycznym podawaniem paliwa oraz 60 mg/m^3 w przypadku kotłów z ręcznym podawaniem paliwa;
- instalacja nie posiada rusztu awaryjnego.

Dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń emisja cząstek stałych (PM) nie może przekraczać 40 mg/m^3 przy zamkniętej komorze spalania lub 50 mg/m^3 przy otwartej komorze spalania.

Od 1 lipca 2018 r. uchwała zakazuje stosowania:

- mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystywaniem,
- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystywaniem tego węgla,
- węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu poniżej 3 mm,
- biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.

Od 1 lipca 2018 r. obowiązywać będą ograniczenia dotyczące nowo uruchamianych

instalacji. Wszystkie nowo instalowane kotły oraz miejscowe ogrzewacze pomieszczeń oddane do eksploatacji po dniu 30 czerwca 2018 r. muszą spełniać wymogi uchwały.

Od 1 lipca 2024 r. obowiązywać będzie zakaz eksploatacji wszystkich instalacji na paliwa stałe, których emisja pyłu nie odpowiada żadnej z klas emisyjności, tzw. kopciuchów, które ze względu na przestarzałą technologię i niską temperaturę spalania emitują znacznie więcej zanieczyszczeń. Natomiast od dnia 1 lipca 2028 r. obowiązywać będzie zakaz eksploatacji kotłów oddanych do użytkowania przed 1 lipca 2018 r., których emisyjność odpowiada 3 i 4 klasie normy PN-EN303-5:2012. Od 1 lipca 2028 r. można będzie eksploatować wyłącznie kotły na paliwo stałe, z których emisja cząstek pyłu odpowiada klasie 5 zgodnie z normą PN-EN 303-5:2012.

Uchwała Nr XLI/1406/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. *w sprawie wprowadzenia na obszarze uzdrowisk w województwie dolnośląskim ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw* wprowadza ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji na obszarze uzdrowisk, w granicach strefy A, B i C. Przedmiotowa uchwała podobnie jak uchwała dotycząca województwa dolnośląskiego wskazuje rodzaje instalacji, w których następuje spalanie paliw, do których ma zastosowanie, zakazując stosowanie paliwa stałego na terenie gmin uzdrowiskowych, z wyjątkami określonymi w uchwale. Wyjątkiem takim jest m.in. miejscowość Przerzeczyn-Zdrój, na terenie której dopuszcza się stosowanie paliwa stałego, pod warunkiem spełnienia wymagań wskazanych w § 6 ust. 1 pkt 1 i 2, dotyczących spełnienia minimalnych poziomów sezonowej efektywności i normy emisji zanieczyszczeń dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń i kotłów na paliwo stałe, określonych we wskazanych rozporządzeniach Komisji UE. Terminy obowiązywania uchwały zostały określone podobnie jak na pozostałym terenie województwa. Ograniczenia wprowadzone na terenie miejscowości Przerzeczyn Zdrój obowiązują:

- od dnia 1 lipca 2018 r. dla instalacji oddanych do eksploatacji po dniu 30 czerwca 2018 r.,
- od dnia 1 lipca 2024 r. dla instalacji oddanych do eksploatacji przed 1 lipca 2018 r., niespełniających wymagań w zakresie standardów emisyjnych odpowiadających klasie 3 pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012,
- od dnia 1 lipca 2028 r. dla instalacji oddanych do eksploatacji przed 1 lipca 2018 r., które spełniają wymagania w zakresie standardów emisyjnych odpowiadających klasie 3, 4, 5 pod względem granicznych wartości pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012.

Uchwała podobnie jak uchwała dla województwa wprowadza od dnia 1 lipca 2018 r. rodzaje paliwa stałego zakazanego do stosowania, w tym węgla brunatnego, mułów i flotokoncentratów.

II.2.6 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu ochrony powietrza

Jak już wcześniej wspomniano, jednym ze źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza jest emisja zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, tzw. emisja punktowa. W *Aktualizacji POŚ* w harmonogramie zadań z zakresu ochrony środowiska ujęto także zadania, służące ograniczeniu emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł przemysłowych. Oczywistym jest, że za wszelkie udoskonalenia technologii, zastosowane efektywne środki ochrony powietrza oraz wszelkie przekroczenia emisji odpowiada podmiot prowadzący przedmiotową instalację. Niemniej jednak odpowiednie organy ochrony środowiska, stojąc na straży prawa decydują m.in. o ilościach i rodzajach wprowadzanych gazów i pyłów do powietrza z instalacji oraz warunkach wprowadzania substancji do powietrza.

Jednym z głównych instrumentów pozwalającym organom ochrony środowiska wpływać na ilości i rodzaje wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów z instalacji jest decyzja administracyjna, udzielająca podmiotom prowadzącym instalacje pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, bądź decyzja udzielająca pozwolenia zintegrowanego, wydawana w myśl przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1219).

Starosta Dzierżoniowski w latach 2018-2019 wydał 12 decyzji udzielających pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, w tym 5 zmian obowiązujących decyzji. Dodatkowo warto wspomnieć, że na terenie powiatu dzierżoniowskiego eksploatowana jest instalacja do energetycznego spalania paliw, objęta systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, na podstawie decyzji Starosty Dzierżoniowskiego wydanej w 2016 r., zmienianej kolejno w 2018 r. i w 2020 r.

W okresie sprawozdawczym Starosta Dzierżoniowski, działając w myśl przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1219), przyjął 4 zgłoszenia instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z których emisja nie wymaga pozwolenia. Między innymi przyjęto zgłoszenie:

- instalacji do ładowania akumulatorów eksploatowanej na terenie zakładu Libra Sp. z o.o., ul. Pieszycza 3 w Dzierżoniowie,
- instalacji stosowanej w gastronomii przystosowanej do obsługi powyżej 500 osób na dobę, eksploatowanej na terenie restauracji szybkiej obsługi McDonald's, ul. Piastowska 19 w Dzierżoniowie,
- instalacji do powierzchniowej obróbki materiałów aluminiowych z zastosowaniem procesów elektrolitycznych eksploatowanej na terenie zakładu Aalberts Surface Treatment Sp. z o.o., ul.

Strefowa 5 w Dzierżoniowie,

- instalacji do spawania na terenie zakładu „DOMEX” Sp. z o.o., zlokalizowanej przy ul. Pieszyczej 11 w Dzierżoniowie.

Zgodnie z art. 378 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) regionalny dyrektor ochrony środowiska jest właściwy w sprawach przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zamkniętych. Z informacji przekazanych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu wynika, iż w latach 2018-2019 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu nie wydawał pozwoleń na podstawie przepisów ustawy *Prawo ochrony środowiska* dla terenów zamkniętych powiatu dzierżoniowskiego oraz nie przyjmował zgłoszeń instalacji, znajdujących się na terenach zamkniętych powiatu dzierżoniowskiego, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z których emisja nie wymaga pozwolenia.

Art. 378 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) wskazuje także kompetencje marszałka województwa, jako organu ochrony środowiska, m.in. w zakresie wydawanych pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza oraz pozwoleń zintegrowanych. Z informacji przesłanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego wynika, że w analizowanym okresie Marszałek Województwa Dolnośląskiego udzielił:

- dla Kompani Górniczej Sp. z o.o. z/s w Kielcach pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza z instalacji do przeróbki kruszyw łamanych, zlokalizowanej na terenie Kopalni Piława Górna przy ul. Kościńskiej 1 h w Piławie Górnej,

- dla DRG-Agro Group Daniel Gogolewski z/s w Tuszynie pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie instalacji do cynkowania ogniowego z wsadem nieprzekraczającym 2 ton stali surowej na godzinę, w ramach której prowadzi się proces powierzchniowej obróbki metali z zastosowaniem procesów chemicznych przy całkowitej pojemności wanien procesowych 150,8 m³, zlokalizowanej w Bielawie zna działce nr 1133/10 obręb Północ,

- dla Falco Invest Nieruchomości Sp. z o.o. z/s w Niemczy pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie instalacji do chowu drobiu o maksymalnej liczbie stanowisk wynoszącej 140 000 szt., zlokalizowanej na terenie fermy kur niosek w Niemczy (dz. nr 18, obręb Jasień).

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w latach 2018-2019 r. przeprowadził szereg kontroli podmiotów korzystających ze środowiska z zakresu ochrony środowiska. Mianowicie w analizowanym okresie przeprowadzono rocznie po 3 kontrole zakładów/podmiotów, mających na celu sprawdzenie spełnienia wymagań w zakresie ochrony powietrza. Ponadto w latach 2018-2019 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska nie wydał żadnych decyzji wstrzymujących działalność prowadzoną z naruszeniem wymagań

związanych z ochroną środowiska oraz decyzji nakładających administracyjne kary pieniężne za przekroczenia określone w pozwoleniu ilości lub rodzaju gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza.

II.2.7 Emisja zapachu – uciążliwości odorowe

Uciążliwość zapachowa (odory) jest zagadnieniem stwarzającym problemy legislacyjne w większości krajów. Stąd też w wielu krajach, w tym również w Polsce, nie zostały wydane akty prawne dotyczące uciążliwości zapachowej. Obecnie od kilku lat trwają prace nad projektem *ustawy o przeciwdziałaniu uciążliwości zapachowej*, niemniej jednak w najbliższym czasie nie przewiduje się ich sfinalizowania. Problem uciążliwości zapachowej był przedmiotem kilku projektów oraz prac rozpoczętych w latach 90-tych ubiegłego wieku. W 2008 r. poddano konsultacjom społecznym projekt *ustawy o przeciwdziałaniu uciążliwości zapachowej*, a kolejny w 2011 r.

Wejście w życie tzw. „ustawy odorowej” wydaje się być warunkiem skutecznego egzekwowania także przepisów zawartych w innych regulacjach prawnych. Praktyka wykazuje, że pomimo istnienia pewnych możliwości w zakresie przeciwdziałania uciążliwościom zapachowym, jeżeli nawet podejmowane są pewne działania, to ich skuteczność jest niewielka. Zatem można stwierdzić, iż dopóki w prawie polskim nie zostaną określone dopuszczalne stężenia substancji zapachowych w powietrzu oraz procedury pomiarowe substancji odorowych, a także nie wejdzie w życie tzw. „ustawa odorowa”, dopóty organom ochrony środowiska będzie niezmiernie ciężko wyegzekwować na podmiotach gospodarczych jakichkolwiek działań zapobiegających emisjom substancji zapachowych.

Działania podjęte w sprawie Cooper Standard Polska Sp. z o.o.

Sprawa uciążliwości zapachowej z zakładu produkcyjnego zlokalizowanego przy ul. Pieszyckiej 2 w Dzierżoniowie, należącego do Spółki Cooper Standard Polska Sp. z o.o., ul. Piekarska 77, 43-300 Bielsko-Biała, Oddział Dzierżoniów pojawia się zasadniczo cyklicznie co roku w okresie wiosennym i letnim. Zakład Cooper Standard Polska Sp. z o.o., Oddział Dzierżoniów, posiada aktualną decyzję Starosty Dzierżoniowskiego z dnia 05.04.2013 r. znak: RL.6224.3.2013, udzielającą pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dla instalacji do wytwarzania kompletnych uszczelek gumowych do okien, drzwi i bagażników samochodowych, zmienioną decyzją Starosty Dzierżoniowskiego z dnia 23.06.2017 r. znak: RL.6224.8.2017. Jednakże każdego roku wpływa coraz mniej skarg. Pracownicy Wydziału Ochrony

Środowiska i Rozwoju przeprowadzają wizje lokalne i oględziny w miejscach, w których odczuwane były zapachy „palonej gumy”, wskazywanych przez mieszkańców Dzierżoniowa. Przedmiotowy zakład zawsze informowany jest o wpływających do Urzędu informacjach od mieszkańców Dzierżoniowa oraz niejednokrotnie zobowiązany do składania wyjaśnień zaistniałych sytuacji i do informowania o przyczynach tych sytuacji oraz podjętych działaniach mających na celu wyeliminowania uciążliwych zapachów. Zakład Cooper Standard Polska Sp. z o.o. w ciągu ostatniej dekady podjął wiele działań, mających na celu zmniejszenie emisji substancji wprowadzanych do powietrza z instalacji oraz zmniejszenie uciążliwości zapachowych zakładu, zarówno technicznych, technologicznych oraz organizacyjnych. W ramach stałego monitoringu zakład przeprowadza coroczne pomiary emisji na emitorach, wskazanych w pozwoleniu na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, których wyniki są przekazywane do tut. organu oraz do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Omawiany zakład na bieżąco informuje tut. organ o podjętych działaniach mających na celu określenie przyczyn wystąpienia nadmiernych zapachów oraz ich wyeliminowania.

W 2011 r. w zakładzie wybudowano dopalacz termiczny lotnych związków organicznych, do którego skierowano emisję z procesów nakładania kleju, flokowania i suszenia oraz stref chłodzenia z linii ekstruzyjnych MGT-9, MGT-10, MGT-11, MGT-12, MGT-13. W zakładzie prowadzone są stałe działania ograniczające uciążliwości zapachowe, takie jak: okresowe czyszczenie instalacji wentylacyjnych, ewidencja czasu pracy dopalacza, stały monitoring procesów technologicznych ograniczanie zużycia benzyny. W 2015 r. na linii MGT-12 na odciągu z pieca został zainstalowany wymiennik ciepła, tzw. skraplacz olejowy, mający na celu wychwytywanie z powietrza procesowego aerozoli. Urządzenie to powoduje mniejsze osadzanie się substancji olejowych na elementach pieca oraz w instalacji wentylacyjnej. Wpływa to zdecydowanie korzystnie na stabilność procesu, zmniejszenie uciążliwości zapachowych oraz zmniejszenie ryzyka powstania samozapłonów. W 2016 r. zamontowano nowy dopalacz termiczny na linii MGT-13, nowy piec Gerlach na linii MGT-12, ponadto zakład podjął wiele działań prewencyjnych na liniach ekstruzyjnych, mających na celu zmniejszenie emisji substancji odorowych, takich jak czyszczenie wentylacji, remonty pieców, wprowadzenie stałego monitoringu pracy dopalacza LZO.

W wyniku przekazywania otrzymanych przez tut. organ zgłoszeń o uciążliwościach zakład w 2018 r. podjął następujące działania:

- powołanie komisji weryfikowania zgłoszeń, po której zwiększono czasookres czyszczenia kominów z 6 miesięcy na częstotliwość co kwartał,
- przestawiono kamery monitorujące dach zakładu w taki sposób, aby można było monitorować w sposób ciągły emitory, które najprawdopodobniej odpowiedzialne są za

pojawianie się białego dymu, na który uwagę zwracają zgłaszający mieszkańcy,

- podwyższono temperaturę spalania w dopalaczu termicznym w celu całkowitej eliminacji ryzyka zadymienia oraz uciążliwość zapachowej.

W dniu 07.09.2018 r. odbyło się spotkanie w tut. Wydziale z przedstawicielami zakładu Cooper Standard Polska Sp. z o.o., Oddział Dzierżoniów, na którym to szeroko poruszana została kwestia uciążliwości zapachowej. Podczas spotkania przedstawiono szereg działań zakładu w celu zmniejszenia i zniwelowania wszelkich uciążliwości. Od rozpoczęcia sezonu wiosenno-letniego zakład stawiał nacisk na modernizację linii produkcyjnej, diagnostykę, przeglądy, konserwacje oraz czyszczenie zarówno linii produkcyjnej jak i emitorów. Ponadto, zakład przedstawił zrealizowane oraz planowane inwestycje, które powinny pozytywnie wpłynąć na przebieg, efektywność i stabilność prowadzonego procesu ekstruzyjnego, który może być źródłem zgłoszeń odorowych. Do najważniejszych inwestycji przeprowadzonych do końca 2018 r. należy wymienić:

- montaż pieca ekstruzji szokowej na linii MGT10 w miejsce starego pieca,
- montaż pieca ekstruzji – ciąg wulkanizacyjny na linii MGT12 w miejsce starego,
- wymiana ekstruderów nr 3 i 4 na linii MGT13 w celu stabilizacji podawania gumy do pieca,
- zamontowanie nowego filtra i klimatyzacji nad kabiną flokującą linii MGT13,
- wymiana systemu rur odprowadzających spaliny z linii ekstruzyjnych.

W 2018 r. zakład przeznaczył łącznie ponad 470 000 euro na proces inwestycyjny w dziale Ekstruzji, mający na celu m.in. zwiększenie efektywności przy równoczesnym zmniejszeniu uciążliwości zapachowej zakładu (tj. instalację nowych pieców z zintegrowanymi dopalaczami termicznymi PCT), co świadczy o zaangażowaniu w eliminację zanieczyszczeń powietrza i uciążliwości pochodzących z instalacji należącej do zakładu Cooper Standard Polska Sp. z o.o.

W 2019 roku zakład wymienił piec tzw. „schock moduł” zintegrowany z dopalaczem PCT w linii MGT 13, koszt inwestycji to ok. 700 000,00 zł.

Patrząc na bardzo zmniejszającą się ilość informacji dot. uciążliwości zapachowej, można sądzić, że działania, które zakład Cooper Standard Polska Sp. z o.o., Oddział Dzierżoniów zrealizował w roku 2018 i 2019, jak również we wcześniejszych latach przynoszą zamierzony efekt. Należy jednak pamiętać, że zakład zlokalizowany jest na terenie strefy przemysłowej. Mimo to w celu zmniejszenia uciążliwości zapachowych, odczuwalnych w innych częściach miasta, zakład nadal wdraża i planuje nowe działania i inwestycje, mające na celu zmniejszenie uciążliwości zakładu. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że podejmowane przez zakład zadania często są działaniami kosztownymi oraz długotrwałymi.

Podsumowując, należy wskazać, iż zakład Cooper Standard Polska Sp. z o.o., Oddział

Dzierżoniów posiada aktualną decyzję, udzielającą pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza określającej rzeczywiste warunki pracy instalacji. Przedłożone obliczenia będące podstawą wydania pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów (oraz jego zmiany), a także wyniki przeprowadzanych corocznie przez zakład pomiarów okresowych wskazują na brak przekroczeń standardów jakości powietrza oraz standardów emisyjnych, określonych w obowiązujących przepisach prawa.

Działania podjęte w sprawie Biogazowni w Łagiewnikach.

W okresie wiosenno-letnim 2018 r. do Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie napłynęło wiele skarg w sprawie uciążliwości odorowej Biogazowni rolniczej znajdującej się w Łagiewnikach, przy ul. Lipowej. W dniu 27.04.2018 r. tut. organ ochrony środowiska przeprowadził kontrolę na terenie biogazowni, osadników po byłej cukrowni oraz rowu nr 497, w wyniku której wezwał Instytut Zarządzania i Samorządności Sp. z o.o., jako właściciela Biogazowni do:

- usunięcia ścieków przemysłowych poprzez odpompowanie i wywiezienie ich na oczyszczalnię ścieków z silosu magazynowego oraz podmokłego terenu graniczącego z silosem,
- rozdzielania materiałów substratów w silosie magazynowym wg kodów odpadów oraz bezwzględne ich przykrycie w sposób zabezpieczający przed wydobywaniem się uciążliwych emisji zapachowych do powietrza,
- udrożnienia kanalizacji,
- osuszenia terenu nieutwardzonego za silosem,
- uprzątnięcia odpadów zalegających na terenie nieutwardzonym za silosem,
- umożliwienia kontroli zbiornika na wody opadowe brudne, na terenie nieutwardzonym za silosem,
- oczyszczenie placów manewrowych utwardzonych z pozostałości odpadów przeznaczonych do przetwarzania w celu zapobiegania pylenia.

Powyższe czynności zostały zrealizowane, a w wyniku prac i czynności wyjaśniających uciążliwość zapachową wynikającą z działalności biogazowni okazało się, iż doszło do awarii głównego łożyska generatora jednostki kogeneracyjnej. Zakład niezwłocznie podjął działania mające na celu naprawę łożyska i jednocześnie regenerację pozostałych podzespołów urządzenia. W skutek awarii głównego silnika i wysokiej temperatury powietrza, ograniczenie procesu

fermentacji było zbyt wolne i z tego powodu zawory bezpieczeństwa w zbiornikach fermentacyjnych wypuszczały nadwyżkę produkowanego metanu na zewnątrz powodując uciążliwość zapachową. Główna jednostka kogeneracyjna została naprawiona, a w celu przeciwdziałania podobnym sytuacjom we wrześniu 2018 r. Instytut Zarządzania i Samorządności Sp. z o.o. poinformował tut. Wydział o zamontowaniu pochodni do nadwyżki biogazu powstającej w przypadku przerwy w pracy jednostek kogeneracyjnych.

Pod koniec 2018 roku tut. organ zwrócił uwagę Instytutowi Zarządzania i Samorządności Sp. z o.o. na kwestię przykrycia zbiornika pofermentu, który również może być źródłem odorów. Przedstawiciele biogazowni zapewnili o planowej inwestycji przykrycia zbiornika pofermentu, po oszacowaniu wysokości nakładów inwestycyjnych oraz opracowaniu harmonogramu realizacji zadania tak aby minimalizować straty produkcyjne. Po wykonaniu przykrycia cały proces wytwarzania biogazu i jego spalania oraz magazynowania nawozu organicznego będzie prowadzony w izolowanym, zamkniętym procesie co uniemożliwi przedostanie się uciążliwych zapachów do atmosfery.

W 2019 roku przedstawiciele biogazowni w Łagiewnikach każdorazowo informowali Wójta gminy Łagiewniki oraz tut. Urząd o okresowych odbiorach nawozu ze zbiornika, co umożliwiała wcześniejsze poinformowanie mieszkańców o możliwości uciążliwości zapachowej we wskazanych dniach. Ponadto, aktualnie realizowane są dalsze prace modernizacyjne i bieżące naprawy drobnych awarii technicznych występujących w instalacji. Instytut Zarządzania i Samorządności Sp. z o.o. rozpoczął również prace projektowe w celu przykrycia zbiornika końcowego, zebrane zostały oferty od wykonawców opiewające na kwotę ok 500 000,00 zł.

Podsumowując, należy wskazać, że uciążliwość zapachowa jest przedmiotem interwencji przeprowadzanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu. W 2018 r. WIOŚ przeprowadził 2 interwencje w zakresie m.in. zapachu na terenie Biogazowni Łagiewniki, zlokalizowanej w Łagiewnikach przy ul. Lipowej 7a.

II.3. Hałas

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Poprawa klimatu akustycznego na terenie powiatu.

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie występowania przekroczeń normatywnych hałasu komunikacyjnego,
- Ograniczanie występowania przekroczeń normatywnych hałasu przemysłowego.

II.3.1 Emisja hałasu

Hałas jest to niepożądany lub szkodliwy dźwięk, związany z działalnością człowieka i rozwojem cywilizacji. Głównym obciążeniem środowiska jest hałas wytwarzany przez transport samochodowy, ze względu na szybko wzrastającą liczbę pojazdów samochodowych, niedostateczną ilość dróg szybkiego ruchu oraz złą jakość nawierzchni drogowych.

O poziomie hałasu komunikacyjnego, zarówno w miastach, jak i przy trasach komunikacyjnych na terenach poza miejskich, decyduje bardzo wiele różnego rodzaju czynników, takich jak:

- natężenie ruchu pojazdów,
- procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów,
- prędkość pojazdów,
- płynność ruchu pojazdów,
- położenie drogi oraz rodzaj nawierzchni,
- rodzaj i szerokość drogi,
- ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna,
- rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy,
- odległość pierwszej linii zabudowy od jezdni.

W ramach państwowego monitoringu środowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska dokonuje oceny stanu akustycznego i obserwacji zmian. Oceny stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy,
- terenów poza aglomeracjami, położonych w zasięgu oddziaływania akustycznego dróg, linii kolejowych lub lotnisk, których eksploatacja może spowodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach,
- innych terenów wskazanych w powiatowym programie ochrony środowiska.*

*Brzmienie przepisów ustawy Prawa ochrony środowiska do 14.11.2019 r.

W latach 2018-2019 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu nie prowadził pomiarów klimatu akustycznego na terenie powiatu dzierzoniowskiego, w ramach

państwowego monitoringu środowiska.

Od 14.11.2019 r. zgodnie z art. 117 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska dla terenów miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy, głównych dróg, głównych linii kolejowych, głównych lotnisk na podstawie strategicznych map hałasu lub wyników pomiarów poziomów hałasu oraz innych terenów na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu.

II.3.2 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę przed hałasem, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2017-2018

Ochrona przed hałasem w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie, oraz zmniejszeniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W celu ograniczenia hałasu pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych w latach 2018-2019 na terenie powiatu dzierzoniowskiego wykonano szereg inwestycji drogowych, polegających na budowie, przebudowie, remontach i modernizacjach dróg. **Wszystkie przedsięwzięcia ujęto w tabeli 9 niniejszego Raportu, w związku z czym odstępiono od przedstawiania w niniejszym punkcie ponownie tych samych zadań inwestycyjnych.** Ujęte w tabeli 9 przedsięwzięcia służą nie tylko ograniczeniu emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacyjnych, ale także ograniczeniu hałasu komunikacyjnego.

Jednym z zadań dotyczących transportu kolejowego była realizowana w 2019 r. na terenie powiatu dzierzoniowskiego *Rewitalizacja linii kolejowej nr 341 Bielawa-Dzierżoniów*. Linia kolejowa nr 341 Bielawa Zachodnia – Dzierżoniów to pierwszy z 22 odcinków tras, nad którymi pieczę przejął samorząd województwa. Linia kolejowa nr 341 - łącząca stację Dzierżoniów Śląski ze stacją Bielawa Zachodnia została otwarta w 1891 roku. W 1977 roku zawieszono na niej kursowanie pociągów pasażerskich, a w 2001 towarowych. Do 2018 linia była nieprzejezdna. 14 grudnia 2018, po wykonaniu przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu inwentaryzacji, została podpisana umowa pomiędzy PKP SA i Urzędem Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego, w wyniku czego nastąpiło przekazanie tej linii na własność samorządowi wojewódzkiemu celem przywrócenia przewozów pasażerskich na odcinku Dzierżoniów Śląski - Bielawa Zachodnia. W ramach projektu zmodernizowana została linia

kolejowa nr 341 na odcinku od km – 0,530 do km 5,118. Rewitalizacji został poddany odcinek o długości 5,150 km zawierający się w ww. długości linii. Projekt przewidywał przeprowadzenie prac modernizacyjnych obejmujących zaprojektowanie i wykonanie robót budowlanych oraz zaprojektowanie i zabudowę urządzeń samoczynnej sygnalizacji przejazdowej. Celem niniejszego projektu jest poprawa dostępności transportowej regionu Województwa Dolnośląskiego i jego obszarów peryferyjnych poprzez rewitalizację linii kolejowej na odcinku Bielawa Zachodnia-Dzierżoniów, a grupą docelową pozostają mieszkańcy województwa dolnośląskiego, w tym przede wszystkim obszaru i okolicy Bielawy Zachodniej i Dzierżoniowa (szczególnie dzieci, młodzież, osoby pracujące poza granicami wskazanych miast), turyści, władze samorządowe oraz Województwo Dolnośląskie. Wartość projektu: **14 698 483,80 zł**, dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020: **10 157 488,81 zł**.

Do zadań z zakresu ochrony przed hałasem ze źródeł komunikacyjnych jest budowa zabezpieczeń akustycznych dróg przebiegającym w pobliżu zabudowy. Działanie to jest realizowane zazwyczaj jednocześnie podczas przebudowy czy budowy dróg, jeżeli istnieje potrzeba ograniczenia emisji hałasu.

Na podstawie art. 175 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) zarządzający drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem jest zobowiązany do okresowych pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii wprowadzanych w związku z eksploatacją tych obiektów. Na podstawie wyników wykonywanych okresowych pomiarów poziomów hałasu sporządza mapę akustyczną terenów położonych wokół obiektów. Należy zaznaczyć, iż zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011 r. w *sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów substancji lub energii w środowisku przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem* (Dz.U. z 2011 r. Nr 140, poz. 824 ze zm.) okresowe pomiary poziomów hałasu prowadzi się raz na 5 lat w związku z eksploatacją dróg publicznych o średniorocznym natężeniu ruchu powyżej 3 mln pojazdów lub o procentowym udziale pojazdów ciężkich w potoku ruchu powyżej 20%, w przypadku średniego dobowego ruchu przekraczającego 5 tys. pojazdów. Zarządzający drogą, linią kolejową lub lotniskiem zaliczonymi do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219), sporządza co 5 lat mapę akustyczną terenu, na którym eksploatacja obiektu może powodować przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Zarządcy dróg krajowych i wojewódzkich w latach 2017-2019 przedłożyli następujące mapy akustyczne:

- Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu w 2017 r. przedłożyła mapy akustyczne dla dróg wojewódzkich na terenie województwa dolnośląskiego o ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie – w tym odcinek drogi wojewódzkiej nr 382 na obszarze powiatu dzierzoniowskiego,
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w 2018 r. przedłożyła mapy akustyczne dla dróg krajowych na terenie powiatu dzierzoniowskiego, po których przejeżdża rocznie ponad 3 mln pojazdów – w tym odcinek drogi krajowej nr 8 na obszarze powiatu dzierzoniowskiego w gminie Niemcza i Łagiewniki.

Istotne znaczenie dla ochrony przed hałasem ma *Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego* przyjęty uchwałą nr LI/1832/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia „*Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego*”. W latach 2018-2019 nastąpiły zmiany i aktualizacje poszczególnych części powyższego programu ochrony środowiska przed hałasem:

- Uchwała Nr III/34/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie zmiany uchwały nr LI/1832/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia „*Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego*” - w zakresie *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego dla dróg wojewódzkich i dróg głównych na terenie miasta Jelenia Góra, po których przejeżdża ponad 3 mln pojazdów rocznie oraz linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 tys. pociągów rocznie*
- Uchwała Nr XII/288/19 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 24 października 2019 r. w sprawie zmiany uchwały nr LI/1832/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia „*Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego*” - w zakresie *Programu Ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych oraz części dróg wojewódzkich i gminnych województwa dolnośląskiego*.

W ramach programów zaproponowano działania naprawcze, których realizacja w znaczący sposób przyczyni się do poprawy jakości klimatu akustycznego na terenach, na których stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnych, m.in. takich jak: remont nawierzchni, utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym, ograniczenie prędkości, wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu.

II.3.3 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu ochrony przed hałasem

Jednym z głównych źródeł hałasu na terenie powiatu dzierzoniowskiego oprócz hałasu komunikacyjnego jest hałas, pochodzący ze źródeł przemysłowych.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w 2018 r. przeprowadził 5 kontrole podmiotów korzystających ze środowiska, dotyczące sprawdzenia przestrzegania przepisów ochrony środowiska w zakresie emisji hałasu do środowiska (w tym 4 kontrole z przeprowadzonymi badaniami hałasu), natomiast w 2019 r. przeprowadził 3 kontrole (w tym 2 kontrole z przeprowadzonymi pomiarami hałasu).

W latach 2018-2019 Starosta Dzierżoniowski wydał 4 decyzje ustalające dopuszczalny poziom hałasu w środowisku:

- z terenu samoobsługowej myjni samochodowej, zlokalizowanej przy ul. Świdnickiej w Dzierżoniowie, prowadzonej przez AT SYSTEM Sp. z o.o. Sp. k.,
- z terenu Sklepu Biedronka, zlokalizowanego przy ul. Piłsudskiego 18 w Dzierżoniowie, prowadzonego przez Jeronimo Martins Polska S.A.,
- z terenu zakładu kamieniarskiego, zlokalizowanego w Nowej Wsi Niemczańskiej 13, prowadzonego przez Kamieniarstwo Import – Eksport Józef Gorczowski,
- z terenu sklepu wielobranżowego „KAPRYS”, zlokalizowanego przy ul. Świdnickiej 52 w Dzierżoniowie, Pana Dawida Włodka, prowadzącego działalność gospodarczą pn. Włodek Dawid-”PH Włodek”.

II.4. Promieniowanie elektromagnetyczne

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska

Cele krótkoterminowe:

- Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych

Pola elektromagnetyczne występują w otoczeniu wszystkich urządzeń elektrycznych. Źródłem emisji promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne, stacje radiolokacyjne czy linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia.

II.4.1 Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, a okresowe badania poziomów tych pól

prowadzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska, zgodnie z art. 123 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1219). Do roku 2018 pomiary te prowadził Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.

W 2018 r. na terenie powiatu dzierzoniowskiego pomiary poziomów pól elektromagnetycznych przeprowadzane były w czterech punktach pomiarowych: w Dzierżoniowie przy ul. Gen. Sikorskiego, w Bielawie przy ul. Gen. Berlinga, w Sieniawce oraz w Jodłowniku. Natomiast w 2019 r. pomiary zostały przeprowadzone w jednym punkcie pomiarowym, tj. w Pieszycach przy ul. 1-go Maja. Poniżej w tabeli 10 przedstawiono średnie arytmetyczne zmierzonych wartości natężeń pól elektrycznych w punktach pomiarowych, zlokalizowanych na terenie powiatu dzierzoniowskiego.

Tabela 10

Wyniki zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz – 3000 MHz w punktach pomiarowych, zlokalizowanych na terenie powiatu dzierzoniowskiego (*Źródło: Badania poziomów pól elektromagnetycznych w wybranych punktach województwa dolnośląskiego w roku 2015, opracowane w 2016 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Badania poziomów pól elektromagnetycznych w wybranych punktach województwa dolnośląskiego w roku 2018, opracowane w 2019 r. przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, regionalny Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Wyniki pomiarów monitoringowych pól elektromagnetycznych za rok 2019 – GIOŚ*)

Lp.	Lokalizacja punktu pomiarowego	Data wykonania pomiaru	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz- 3000 MHz [V/m]	Data wykonania pomiaru	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz- 3000 MHz [V/m]	Data wykonania pomiaru	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz- 3000 MHz [V/m]
1	Dzierżoniów ul. Gen. Sikorskiego	8.08.2012	0,23	7.07.2015	0,92	18.05.2018	1,13
2	Bielawa ul. Gen. Berlinga	12.08.2012	0,16	9.04.2015	< 0,3	3.07.2018	0,3
3	Sieniawka 37	17.08.2012	0,19	6.07.2015	< 0,3	27.06.2018	<0,3
4	Jodłownik 29	13.08.2012	0,22	30.07.2015	< 0,3	29.06.2018	<0,3
5	Pieszycy ul. 1-go Maja	-	-	17.08.2016	0,67	5.08.2019	0,78

Z powyższych danych wynika, że na terenie powiatu dzierzoniowskiego nie zanotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych (wartość dopuszczalna 7,0 V/m wartości dopuszczalnej). Najwyższą wartość odnotowano w Dzierżonowie przy ul. Sikorskiego – 1,13 V/m, tj. 16,1% wartości dopuszczalnej.

Podsumowanie:

Z powyższych danych wynika, że na terenie powiatu dzierzoniowskiego nie zanotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych (wartość dopuszczalna 7,0 V/m wartości dopuszczalnej). Najwyższą wartość odnotowano w Dzierżonowie przy ul. Sikorskiego – 1,13 V/m, tj. 16,1% wartości dopuszczalnej.

Badania natężeń pól elektromagnetycznych prowadzone są w stałej sieci punktów w cyklach trzyletnich. Stąd w tabeli 10 znajduje się również wykaz pomiarów z roku 2012, 2015 i 2018 oraz z roku 2016 i 2019. Porównując wyniki tych badań można zauważyć wzrost obliczonej średniej arytmetycznej zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektromagnetycznych w stosunku do lat poprzednich, głównie w punkcie pomiarowym w Dzierżonowie i w Pieszycach. Jest to spowodowane zależnością poziomów pól elektromagnetycznych od gęstości infrastruktury nadawczej oraz liczby rozmów prowadzonych jednocześnie przez abonamentów sieci komórkowych.

Podkreślić należy, że we wszystkich punktach pomiarowych, w których przeprowadzono badania wartości natężeń pola elektromagnetycznego były znacznie niższe od wartości dopuszczalnej.

II.4.2 Instrumenty prawne z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi

Jak już wcześniej wspomniano Główny Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, w ramach państwowego monitoringu środowiska. Ponadto zgodnie z art. 122a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku:

- 1) bezpośrednio przed rozpoczęciem użytkowania instalacji lub urządzenia,
- 2) każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia, w tym zmiany spowodowanej zmianami w wyposażeniu instalacji lub urządzenia, o ile zmiany te mogą mieć wpływ na zmianę poziomów pól elektromagnetycznych, których źródłem jest instalacja lub

urządzenie,

3) każdorazowo w przypadku zmiany istniejącego stanu zagospodarowania i zabudowy nieruchomości skutkującej zmianami w występowaniu miejsc dostępnych dla ludności w otoczeniu instalacji lub urządzenia.

Wyniki pomiarów przekazuje się w postaci elektronicznej wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska i państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

Zgodnie z art. 124 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) Główny Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. W latach 2012-2019 pomiary wartości stężeń pól elektromagnetycznych wykazały brak przekroczeń wartości dopuszczalnych w badanych punktach na terenie powiatu dzierzoniowskiego.

Starosta Dzierżoniowski, zgodnie ze swoją kompetencją, wynikającą z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219) przyjął w latach 2018-2019 **13 zgłoszeń** instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne oraz przyjął **39 zmian zgłoszeń** w zakresie zmiany wielkości i rodzaju emisji. Wszystkie wymienione wyżej zgłoszenia dotyczyły instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, tj. instalacji radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych, których równoważna moc promieniowania izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitujących pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz.

Marszałek Województwa Dolnośląskiego w latach 2018-2019 r. nie przyjął żadnego zgłoszenia instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z których emisja nie wymaga pozwolenia, w tym instalacji wytwarzających pole elektromagnetyczne.

II.5. Ochrona gleb

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych

Cele krótkoterminowe:

- Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych
- Ochrona gleb użytkowanych rolniczo
- Zmniejszenie degradacji wynikającej z zakwaszenia gleb

II.5.1 Monitoring gleb

W ramach państwowego monitoringu środowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu dokonuje oceny oraz badań i obserwacji stanu ziemi i gleby, między innymi na terenach uprzemysłowionych lub obszarach chronionych. W roku 2012 i 2014 zostały przeprowadzone badania na obszarze Natura 2000 – Masyw Ślęży, Natura 2000 – Kamionki oraz na terenie wokół Zakładu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Dzierżoniowie, które zostały przedstawione w poprzednim *Raporcie*. W 2017 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu przeprowadził badania oceny gleb na obszarze Natura 2000 – Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 w 10 punktach kontrolno-pomiarowych, w tym w 1 punkcie na terenie powiatu dzierżoniowskiego:

- punkt nr 6 – Jodłownik, dz. nr 899/2, rodzaj użytku – pola uprawne.

W niniejszym *Raporcie* przedstawiono dodatkowo wyniki badań gleb za 2017 r., gdyż w poprzednim *Raporcie*, obejmującym lata 2015-2017, z uwagi na brak dostępności opracowania nie przedstawiono wyników badań za 2017 r. Z „*Oceny stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2017 roku*”, opracowanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu wynika, że gleby w punkcie nr 6 to gliny piaszczyste pylaste, zakwalifikowane do podgrupy gruntów III-3a – gleby mineralne średnie, o zawartości frakcji FG02 20-35 %, o wartości pH_{KCL} wyższej niż 5,5. Gleby charakteryzowały się odczynem lekko kwaśnym, o zawartości próchnicy 3,02 %. Na badanym obszarze nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko w glebie, zawartych w obowiązującym rozporządzeniu w odniesieniu do metali ciężkich (Zn, Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, As).

W latach 2018 – 2019 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu nie przeprowadził żadnych badań gleb na terenie powiatu dzierżoniowskiego.

II.5.2 Działania w zakresie ochrony gleb

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1161) decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania wydaje starosta, po zasięgnięciu opinii:

- dyrektora właściwego terenowo okręgowego urzędu górniczego – w odniesieniu do działalności górniczej,
- dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych lub dyrektora parku narodowego – w odniesieniu do gruntów o projektowanym leśnym kierunku rekultywacji,

- wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania określają między innymi osobę obowiązaną do rekultywacji gruntów, kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów, uznanie rekultywacji gruntów za zakończoną.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego prowadzone są rekultywacje terenów zdegradowanych i zdewastowanych.

Obecnie na gruntach kopalnianych i powydobywczych prowadzone są rekultywacje:

- na terenie Kopalni "Książnica-Wschód I" o powierzchni 12,86 ha w kierunku rolnym. Rekultywacja prowadzona jest przez "TRANS-KIER" Sp. z o.o. z siedzibą w Głuszycy.
- na terenie byłej piaskowni w Dobrocinie, gm. Dzierżonów o powierzchni 8,0994 ha w kierunku rolnym. Rekultywację prowadzi osoba fizyczna.
- na teren podlegający rekultywacji, będący we władaniu Kompanii Górniczej z siedzibą w Kielcach, została wydana decyzja określająca kierunki rekultywacji jako leśny i wodny (działki położone w Piławie Górnej, obręb Północ i gminie Dzierżonów, obręb Piława Dolna). W 2019 r. Starosta Dzierżoniowski wydał decyzję na rekultywację gruntów kopalnianych i powydobywczych o powierzchni 50,7886 ha (wyrobisko 41,2886 ha, zwałowisko zewnętrzne 9,5 ha) w kierunku leśnym i wodnym (obrab Północ w Piławie Górnej i obrab Piława Dolna, gm. Dzierżonów). Prace o charakterze rekultywacyjnym będą trwać od 2036 r. do 2040 r., tj. od momentu planowanego zakończenia wydobycia.

Starosta Dzierżoniowski, zgodnie z kompetencją, w latach 2018-2019 wydał:

1) 3 decyzje o zakończeniu rekultywacji:

- decyzja o zakończeniu wieloletniej rekultywacji działki nr 684 obrab Kopanica w Piławie Górnej o pow. 1,1135 ha;
- decyzja o zakończeniu rekultywacji na działce 236 obrab Jaźwina, gm. Łagiewniki, wykonanej w systemie gospodarczym z wyrobiska żwiru na cele rolne;
- decyzja o zakończeniu rekultywacji dz. nr 394 o pow. 0,3727 ha obrab Ostroszowice, gm. Dzierżonów, ukształtowanie terenu w celu późniejszego wykorzystania zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

2) 1 decyzję na rekultywację w kierunku leśnym i wodnym:

- decyzja dla Kompani Górniczej z/s w Kielcach na rekultywację gruntów kopalnianych i powydobywczych o powierzchni 50,7886 ha (wyrobisko 41,2886 ha, zwałowisko zewnętrzne 9,5 ha) w kierunku leśnym i wodnym (obrab Północ w Piławie Górnej i obrab Piława Dolna, gm. Dzierżonów).

3) 5 decyzji na rekultywację w kierunku rolnym:

- decyzja na rekultywację działki nr 461 obręb Owiesno, gm. Dzierżoniów o pow. 1,6905 ha;
- decyzja na rekultywację działki nr 43/1 obręb Ligota Mała, gm. Niemcza o pow. 0,2831 ha;
- decyzja na rekultywację działki nr 456 obręb Dobrocin, gm. Dzierżoniów o pow. 0,2009 ha;
- decyzja na rekultywację działki nr 73/4 obręb Południe, gm. Piława Górna o pow. 0,5775 ha;
- decyzja na rekultywację działki nr 11/1 obręb Wilków Wielki, gm. Niemcza o pow. 0,7000 ha.

4) 5 decyzji na rekultywację w kierunku ukształtowania terenu w celu późniejszego wykorzystania zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego:

- decyzja na rekultywację działki nr 393 obręb Ostroszowice, gm. Dzierżoniów o pow. 1,3956 ha;
- decyzja na rekultywację działki nr 850 i 851 obręb Dobrocin, gm. Dzierżoniów o pow. 1,3397 ha;
- decyzja na rekultywację dz. nr 1330/5, 1330/15, 1335 obręb Południe, gm. Bielawa o pow. 2,0044 ha;
- decyzja na rekultywację działki nr 340/7, 344/2 i 345/2 obręb Południe, gm. Bielawa o pow. 0,2728 ha.
- decyzja na rekultywację dz. nr 899/1, 894/9, 894/8, 898/2 obręb Południe, gm. Bielawa o pow. 0,2991 ha.

Podsumowując, w latach 2018-2019 r. Starosta Dzierżoniowski wydał decyzje w sprawie rekultywacji terenów:

- w kierunku rolnych o łącznej powierzchni 3,4520 ha,
- w kierunku leśnym i wodnym o łącznej powierzchni 50,7886 ha,
- w kierunku ukształtowania terenu o łącznej powierzchni ok. 5,3116 ha.

Rekultywacje prowadzone są za pomocą odpadów obojętnych, niestwarzających zagrożenia dla środowiska naturalnego, flory i fauny. Są to zazwyczaj odpady ziemi, kamieni i gruzu budowlanego.

W 2019 r. w Marianówku - Dobrocin, gm. Dzierżoniów postawiono automatyczną stację meteorologiczną do monitoringu suszy rolniczej. Porozumienie w sprawie sfinansowania kosztów zakupu i montażu stacji zawarły wszystkie gminy powiatu dzierżoniowskiego, Dolnośląska Izba

Rolnicza i Ośrodek Hodowli Zarodowej Przerzeczyn Zdrój Sp. z o.o. Stacja została włączona do Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej prowadzonego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach. Stacja służyć będzie wszystkim rolnikom z naszego regionu, poprzez dokładniejsze wyznaczeniu obszarów dotkniętych suszą rolniczą. Wyniki pomiarów automatycznej stacji meteorologicznej w Marianówku pozwolą na bieżące monitorowanie m.in. temperatury powietrza, wilgotności, sumy opadów i prędkości wiatru.

II.6. Ochrona lasów i terenów chronionych

Cele długoterminowe:

Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu

Cele krótkoterminowe:

- Ochrona dziedzictwa przyrody i zachowanie bioróżnorodności
- Ochrona lasów i utrzymanie lesistości powiatu na dotychczasowym poziomie

II.6.1 Lasy

Powiat Dzierżoniowski zajmuje obszar około 47774 ha, z czego 10060 ha to obszary leśne (stan na 31.12.2019 r.). Średni wskaźnik lesistości powiatu, czyli udział procentowy powierzchni leśnej w ogólnej powierzchni wynosi 21,06 %.

Lasy na terenie powiatu dzierżoniowskiego rozmieszczone są nierównomiernie. Ze względu na dobrą klasę bonitacyjną gruntów, duża powierzchnia terenu powiatu użytkowana jest rolniczo. Lasy porastają grunty najslabszej jakości (V, VI klasa bonitacyjna), grunty podmokłe, tereny o dużym nachyleniu lub nieużytki – czyli tereny, których inne wykorzystanie jest utrudnione lub ekonomicznie nieopłacalne.

Cechą szczególną rozmieszczenia lasów w powiecie jest znaczna różnica lesistości między górską i podgóorską częścią powiatu. Tereny górskie - pasmo Gór Sowich, Wzgórza Kiełczyńskie z częścią Góry Ślęży, Wzgórza Krzyżowe i Wzgórza Niemczańskie charakteryzują się występowaniem rozległych kompleksów leśnych i wysokim stopniem lesistości. Natomiast na terenach podgóorskich występuje niewiele lasów, w małych kilku-kilkunasto-kilkudziesięcioarowych kompleksach, co powoduje znaczny spadek lesistości, nawet do 0 % w mieście Dzierżoniów.

Większość lasów, tj. ok. 97% to lasy stanowiące własność Skarbu Państwa (stan na

31.12.2019 r.). Niecałe 3% to lasy stanowiące własność komunalną, osób fizycznych, osób prawnych i rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Powierzchnią 97 % lasów gospodaruje Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Są to lasy najlepiej utrzymane, w których wykonuje się konieczne zabiegi pielęgnacyjne i ochronne. Pozyskanie drewna nie przekracza ustalonych dla nadleśnictw etatów rębnych, zapewniających równowagę pomiędzy pozyskaniem a przyrostem masy drewna na pniu. W latach 2015 – 2017 z uwagi na suszę i gradację owadów zaobserwowano zamieranie drzewostanów iglastych (głównie świerkowych i modrzewiowych). Obecnie zamieranie drzewostanów świerkowych i innych iglastych znacznie się zmniejszyło. Dalej natomiast obserwowane jest zamieranie brzoź, a także jesionów i topól nierodzimych.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. *o lasach* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 6 z późn. zm.) Starosta sprawuje nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.

Poniżej przedstawiono powierzchnię lasów, będących w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego, z podziałem na rodzaje własności (stan na 31.12.2018 r. i 31.12.2019 r.)

Tabela 11

Powierzchnia lasów będących w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego w 2018 r. (stan na 31.12.2018 r.)

Rodzaj własności lasów	Powierzchnia lasów w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego [ha]
	Stan na 31.12.2018 r.
Lasy osób fizycznych	179,19
Lasy osób prawnych	31,81
Lasy publiczne	7,49
Lasy komunalne	65,73
Lasy spółdzielcze	3,45
Razem	287,67

Tabela 12

Powierzchnia lasów będących w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego w 2019 r. (stan na 31.12.2019 r.)

Rodzaj własności lasów	Powierzchnia lasów w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego [ha]
	Stan na 31.12.2019 r.
Lasy osób fizycznych	180,38
Lasy osób prawnych	27,64
Lasy publiczne	7,49
Lasy komunalne	68,66
Lasy spółdzielcze	3,45
Razem	287,62

Powierzchnia nadzorowanych lasów każdego roku nieznacznie się zmienia. Spowodowane jest to kupowaniem działek rolnych, w skład których wchodzi lasy, od Skarbu Państwa – Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i przechodzeniem tych lasów pod nadzór Starosty, ale także zmianą klasyfikacji gruntów z leśnych na rolne lub inne (np. grunty przejmowane pod obwodnice miejscowości).

W ramach sprawowanego nadzoru Starosta Dzierżoniowski wykonuje następujące czynności:

- zleca opracowanie inwentaryzacji stanu lasów – jest to dokumentacja wykonywana na okres 10-letni, która określa czynności do wykonania w lesie przez właściciela i jest pomocna przy wydawaniu decyzji przez Starostę;
- wyznacza w terenie drzewa do wycięcia i w decyzji określa rozmiar pozyskania drewna;
- po wycięciu drzew cechuje drewno i wydaje świadectwo legalności pozyskanego drewna właścicielowi lasu;
- w decyzji określa inne zadania konieczne do wykonania w lesie.

Lasy Państwowe w ramach swoich kompetencji podejmuje szereg działań z zakresu ochrony lasów państwowych.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego Nadleśnictwo Świdnica przeprowadziło następujące działania:

- w roku 2018
  - zabezpieczenie mechaniczne upraw przed zgryzaniem zwierzyny – 28,26 ha na kwotę 214 373,57 zł (środki własne);
  - zabezpieczenie chemiczne upraw przed zgryzaniem zwierzyny – 122,58 ha na kwotę 56 492,75 zł (środki własne);
  - usuwanie dzikich wysypisk na gruntach leśnych – kwota 6 391,52 (środki własne);
  - ochrona drzewostanów przed szkodnikami wtórnymi – kwota ponad 380 tys. zł (środki własne);
- w roku 2019
  - zabezpieczenie mechaniczne upraw przed zgryzaniem zwierzyny – 47,46 ha na kwotę 268 393,72 zł (środki własne);
  - zabezpieczenie chemiczne upraw przed zgryzaniem zwierzyny – 95,93 ha na kwotę 45 360,20 (środki własne);
  - usuwanie dzikich wysypisk na gruntach leśnych – kwota 3 564,53 (środki własne);

- ochrona drzewostanów przed szkodnikami wtórnymi – kwota ponad 124 tys. zł (środki własne);
- realizacja projektu „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich” - kwota 174 037,47 zł – środki Fundusze Europejskie Infrastruktura i Środowisko, Adaptacja do zmian klimatu PO OiŚ 2014-2020.

Z danych przekazanych przez Nadleśnictwo Miękinia wynika, iż od roku 2016 na terenach zarządzanych przez nich w wyniku suszy oraz gradacji m.in. kornika drukarza trwa przebudowa lasów świerkowych na lasy mieszane złożone z gatunków zarówno iglastych jak i liściastych. Lasy mieszane wykazują się większą stabilnością i zdrowotnością.

II.6.2 Obszary chronione na terenie powiatu dzierzoniowskiego

W granicach powiatu dzierzoniowskiego zlokalizowanych jest sześć obszarów Natura 2000, dwa obszary chronionego krajobrazu, dwa parki krajobrazowe, dwa rezerwaty przyrody oraz cztery użytki ekologiczne.

Poniżej przedstawiono krótki opis obszarów chronionych.

I. Obszary Natura 2000

Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- obszary specjalnej ochrony ptaków
- specjalne obszary ochrony siedlisk
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

1. PLH020005 Kamionki.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: murawy kserotermiczne, górskie i niżowe murawy bliźniczkowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, kwaśne buczyny, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe, zanokcica serpentynitowa oraz motyl modraszek *nausitous*. Obszar ten jest jednym z kilku najbogatszych stanowisk zanokcicy serpentynowej (*Asplenium adulterinum*) w Polsce. Występuje tu od 7-20% jej populacji polskiej. Ponadto około 30% polskiej populacji zanokcicy ciemnej oraz niewielka populacja zanokcicy klinowatej. Jest to jedno z niewielu jej stanowisk poza Masywem Ślęży.

Powierzchnia obszaru to 87,8 ha.

2. PLH020071 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami

włosieniczników, ziołorośla górskie, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami naskalnymi, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe, górskie bory świerkowe, zanokcica serpentynitowa, nietoperze (mopek, nocek Bechsteina, nocek duży), motyle (modraszek telejus, modraszek nausitous), murawy kserotermiczne i ciepłolubne murawy. Powierzchnia obszaru to 21 324,9 ha.

3. PLH020040 Masyw Ślęży.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowiski i mechowisk, środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe, ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami naskalnymi, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe, ciepłolubne dąbrowy, mieczyk błotny, nietoperze (mopek, nocek Bechsteina, nocek duży), motyle (czerwończyk nieparek, modraszek nausitous, modraszek telejus), pachnica dębowa, kumak nizinny.

Powierzchnia obszaru to 5 059,3 ha.

4. PLH020021 Wzgórza Kielczyńskie.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: murawy kserotermiczne i ciepłolubne murawy, ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami naskalnymi, kwaśne dąbrowy, ciepłolubne dąbrowy, zanokcica serpentynowa, nietoperze (nocek duży). Na obszarze znajdują się najbogatsze w Polsce stanowiska zanokcicy serpentynowej (*Asplenium adulterinum*) występującej w szczelinach skał serpentynitowych (siedlisko 8220), obejmujące ponad 60% znanej w kraju populacji.

Powierzchnia obszaru to 403,6 ha.

5. PLH020099 Kielczyn.

Przedmiotem ochrony jest kolonia rozrodcza nocka dużego, zlokalizowana na strychu kościoła pw. Narodzenia NMP w Kielczynie. Jest to jedna z ważniejszych w Polsce południowo-zachodniej kolonia rozrodcza tego nietoperza. Obszar ten nadzoruje RDOŚ we Wrocławiu. Nie został jeszcze ustanowiony plan zadań ochronnych dla tego obszaru.

Powierzchnia obszaru to 2,8 ha.

6. PLH020082 Wzgórza Niemczańskie.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: kwaśne dąbrowy, grądy środkowoeuropejskie, ściany skalne z paprotką zwyczajną, kwaśne i żyzne buczyny, łągi wiązowo-jesionowe i olszowo-jesionowe, murawy kserotermiczne z czosnkiem skalnym i dziewanną fioletową, łąki rajgrasowe z ziemowitem jesiennym, podmokłe łąki z pełnikiem europejskim, zmiennowilgotne łąki z kosańcem syberyjskim, mieczykiem dachówkowatym i goździkiem pysznym, motyle (szlaczkoń szafraniec, czerwonończyk nieparek, modraszek nausitous, miernikowce), nietoperze (nocek duży, nocek rudy, nocek wąsatek, nocek Brandta, nocek Natterera, mroczek pozłocisty, gacek brunatny, gacek szary i mopek), bobry, popielica, ptaki leśne i wodne (np. trzmielojad, dzięcioł czarny i średni, muchołówka białoszyja, bocian czarny, bączek). Nie został jeszcze ustanowiony plan zadań ochronnych dla tego obszaru. Obszary Natura 2000 znajdują się na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa, gmin, osób fizycznych i prawnych. Na obszarach Natura 2000 i w bliskim ich sąsiedztwie nie wolno realizować działań, które mogłyby negatywnie wpłynąć na siedliska, rośliny czy zwierzęta, z powodu występowania których ustanowiono te obszary. Jednak na obszarach Natura 2000 można rozpocząć lub kontynuować działania tworzące nowe miejsca pracy.

Powierzchnia obszaru to 3237,2 ha.

II. Obszary chronionego krajobrazu

1. Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bardzkie i Sowie - obejmuje obszar o powierzchni 17336 ha, z tego część w gminie Pieszycy. Wartościowe krajobrazowo tereny o różnych ekosystemach, Obszar może pełnić funkcję korytarzy ekologicznych

2. Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie - obejmuje obszar o powierzchni 6180 ha, z tego część w gminie Niemcza. Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią rolę korytarzy ekologicznych.

Według obecnie obowiązujących przepisów obszary chronionego krajobrazu tworzy sejmik województwa w drodze uchwały.

III. Parki krajobrazowe.

1. Park Krajobrazowy Gór Sowich - całkowity obszar parku wynosi 8140,67 ha, z tego część w gminach : Bielawa, Pieszycy i Dzierżoniów (park nie posiada otuliny). Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na zachowanie przyrodniczych, kulturowych i estetycznych walorów masywu Gór Sowich oraz stworzenie warunków do wypoczynku, rekreacji. Najwyższa

część Sudetów Środkowych, z Wielką Sową. Fitocenozy leśne o charakterze zbliżonym do naturalnego.

2. Ślązański Park Krajobrazowy - całkowity obszar parku wynosi 7450 ha, z tego część w gminach Dzierżonów i Łagiewniki (park posiada otulinę). Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnienie tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Liczne zabytki kultury materialnej (stanowiska archeologiczne, rzeźby kultowe, kamienne kręgi, budowle, sakralne i zabytkowe budownictwo wiejskie).

Według obecnie obowiązujących przepisów parki krajobrazowe tworzy sejmik województwa w drodze uchwały. Parkami krajobrazowymi na naszym terenie zarządza Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych we Wrocławiu. Na terenie parków krajobrazowych prowadzona jest przez nadleśnictwa normalna gospodarka leśna.

IV. Rezerwaty przyrody.

1. Rezerwat "Bukowa Kalenica", leżący na terenie Parku Krajobrazowego Gór Sowich.

Rezerwat ten powstał w 1962 roku na mocy zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Jest to rezerwat drzewostanowy utworzony w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu pierwotnego lasu bukowego typu kwaśnej buczyny sudeckiej z licznymi gatunkami prawnie chronionymi. Jest to rezerwat częściowy o powierzchni 28,78 ha.

2. Rezerwat "Góra Radunia" leżący na terenie Ślązańskiego Parku Krajobrazowego. Rezerwat ten powstał w 1958 roku na mocy zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Utworzono go ze względu na występujący na południowozachodnich stokach zespół świetlistej dąbrowy oraz występujących pod szczytem muraw kserotermicznych. Są to zbiorowiska roślin związane z glebami suchymi o bardzo niskim poziomie wody gruntowej. Rezerwat o powierzchni 44,2 ha

W świetlistej dąbrowie warstwę drzew tworzy dąb bezszypułkowy o krzaczastym pokroju. Mimo znacznego wieku drzewa są niskie, osiągają wysokość 7 m i średnicę kilku do kilkunastu centymetrów. Występuje tu również szereg roślin chronionych min. lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, rośliny z rodziny storczykowatych, wawrzynek wilczełyko.

Murawy kserotermiczne są to zbiorowiska ciepłolubnych traw min. Kostrzewy, tymotki i wiechliny oraz innych gatunków suchoroślowych. Występują tam również sukulentki min. dwa

gatunki rozchodników.

Najbardziej interesującym zbiorowiskiem roślinnym jest związany ściśle z podłożem serpentynitowym zespół zanokcicy klinowatej, złożony z drobnych, bardzo rzadkich paproci. Zespół ten ma w Masywie Ślęży, min. w rezerwacie na Górze Raduni, jedyne stanowisko w Polsce.

Rezerwaty przyrody tworzy się w celu ochrony:

- obszarów zachowanych w stanie naturalnym lub mało zmienionym (ekosystemów, ostoi i siedlisk przyrodniczych),
- siedlisk roślin, siedlisk zwierząt i siedlisk grzybów,
- elementów przyrody nieożywionej (źródła, wodospady, skałki, głazy narzutowe, jaskinie), wyróżniających się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Według obecnie obowiązujących przepisów rezerwaty tworzone są przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska w formie zarządzenia. Istniejące na terenie powiatu dzierzoniowskiego rezerwaty znajdują się na terenie PGL „Lasy Państwowe”. Nadleśnictwa prowadzą w rezerwatach zadania ochronne w uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

V. Użytki ekologiczne.

Są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mające znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego znajdują się 4 stanowiska **użytku ekologicznego „Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęży” o łącznej powierzchni 1,26 ha** (trzy na terenie gminy Dzierżonów i jedno na terenie gminy Łagiewniki). Obejmują one ochroną stanowiska paproci z rodzaju zanokcica w wyrobiskach nieczynnych kamieniołomów. Uznane one zostały za użytek ekologiczny Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 grudnia 2003 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne (D.U.Woj.Doln. Nr 236, poz.3828).

II.6.3 Plany zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000

Zgodnie z art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 55) regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu miejscowego, w formie zarządzenia plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Plan zadań ochronnych sporządzany jest na 10 lat.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera m.in.:

- opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000,
- identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony,
- cele działań ochronnych,
- określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania,
- wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw,
- wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

W Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego opublikowano poniższe Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, zlokalizowano na terenie powiatu dzierzoniowskiego:

1. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 1 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Kamionki PLH020005 (D.U.W.D. z 2014 r., poz. 1685).
2. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 1 sierpnia 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Kamionki PLH020005 (D.U.W.D. z 2017 r., poz. 3427).
3. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 13 czerwca w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000

Wzgórza Kiełczyńskie PLH020021 (D.U.W.D. z 2014 r., poz. 2774).

4. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 21 września 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Kiełczyńskie PLH020021 (D.U.W.D. z 2017 r., poz. 3918).
5. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 11 lipca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży PLH020040 (D.U.W.D. z 2014 r., poz. 3244).
6. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 23 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 (D.U.W.D. Z 2014 r., poz.3941).
7. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 (D.U.W.D. z 2017 r., poz. 802).

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, stanowiące akty prawa miejscowego, uchwalane przez radę gminy, określają przeznaczenie oraz warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, w tym wskazanie obszarów cennych przyrodniczych. Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu następuje poprzez odpowiednie zapisy w mpzp dotyczące m.in. zmniejszenia ekspansji terenów zurbanizowanych i przemysłowych na obszarach przyrodniczo cennych.

II.7. Ochrona zasobów kopalin

Cele długoterminowe:

Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych

Cele krótkoterminowe:

- Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i w wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz.

1064) określa wymagania w zakresie ochrony złóż kopalin, wód podziemnych oraz elementów środowiska, w związku z wykonywaniem działalności polegającej na wykonywaniu robót geologicznych, wydobywaniu kopalin ze złóż, podziemnym składowaniu odpadów, dwutlenku węgla oraz podziemnego bezzbiornikowego magazynowaniu substancji. Generalnie można stwierdzić, że ochrona złóż kopalin polega na racjonalnym wykorzystaniu ich zasobów dla zaspokojenia aktualnych potrzeb, a także na uzasadnionym ich zachowaniu dla przyszłych pokoleń.

II.7.1 Zadania realizowane przez Starostę Dzierżoniowskiego wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1064) w latach 2018-2019

Tabela 13

Zestawienie zadań zrealizowanych przez Starostę Dzierżoniowskiego w latach 2018-2019

Zadania realizowane przez Starostę wynikające z ustawy Prawo geologiczne i górnicze		
Rok	2018	2019
Zatwierdzanie projektów robót geologicznych oraz dokumentacji geologicznych	7	6
Przekazanie kopii decyzji zatwierdzających projekt robót geologicznych właściwym miejscowo organom administracji geologicznej oraz nadzoru górniczego	3	2
Przyjmowanie zgłoszeń zamiaru rozpoczęcia robót geologicznych	2	2
Przyjmowanie zgłoszeń projektów robót geologicznych nie wymagających zatwierdzenia	2	2
Przyjmowanie innej dokumentacji geologicznej i przesłanie jej właściwym miejscowo organom administracji geologicznej	2	1
Udostępnianie informacji geologicznej	7	1
Przyjmowanie operatów ewidencyjnych zasobów złoża, wydawanie w uzasadnionych sytuacjach decyzji nakazującej dokonanie obmiaru wyrobisk i przedłożenie operatu ewidencyjnego w innym terminie	1	1
Przyjmowanie kopii dowodów dokonanych wpłat z tytułu opłaty eksploatacyjnej, a także informacji określonych w art. 137 ust. 3 oraz wydawanie decyzji w razie stwierdzenia nieprawidłowości	0	2
Sprawowanie kontroli i nadzoru w zakresie regulowanym ustawą prawo geologiczne i górnicze	1	1
Przekazywanie kopii decyzji dotyczących dokumentacji geologicznych, o których mowa w art. 88 ust. 2 pkt 1-3	8	1

Starosta Dzierżoniowski decyzją z dnia 16.12.2019 r. znak: RL.6522.2.2019 stwierdził wygaśnięcie koncesji na wydobycie kruszywa naturalnego metodą odkrywkową ze złoża „RATAJNO”, położonego na działce nr 223/2 obręb Ratajno, gmina Łagiewniki, powiat dzierżoniowski udzielonej dla firmy JTR Fiłończuk Spółka Jawna , 58-210 Łagiewniki, ul. Sportowa 33 oraz zlikwidował obszar i teren górniczy „RATAJNO” (decyzja stała się ostateczna

z dniem 22.01.2020 r.).

Zgodnie z art 80 ust 8 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1064) organ administracji geologicznej, który zatwierdził projekt robót geologicznych, niezwłocznie doręcza kopię decyzji właściwym miejscowo organom administracji geologicznej oraz nadzoru górniczego. Natomiast zgodnie z art. 94 ust 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1064) właściwy organ administracji geologicznej przesyła 1 egzemplarz dokumentacji geologicznej w postaci papierowej oraz w postaci elektronicznej, pozostałym właściwym miejscowo organom administracji geologicznej.

Wobec powyższych zapisów, organy administracji geologicznej mają pełne informacje w zakresie podjętych działań na terenie objętym ich właściwością.

II.7.2 Bilans zasobów złóż kopalin w powiecie dzierzoniowskim

Bilans zasobów złóż kopalin w powiecie dzierzoniowskim opracowano na podstawie "Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce" corocznie opracowywanym przez Państwowy Instytut Geologiczny-Państwowy Instytut Badawczy jako zadanie państwowej służby geologicznej. W okresie sprawozdawczym Starosta nie udzielił koncesji w zakresie swojej kompetencji tj:

- obszar udokumentowanego złoża nieobjętego własnością górniczą nie przekracza 2ha,
- wydobycie kopaliny ze złoża w roku kalendarzowym nie przekroczy 20 000 m³,
- działalność będzie prowadzona metodą odkrywkową oraz bez użycia środków strzałowych.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego wydobywa się kamienie łamane i bloczne oraz piaski i żwiry. W w/w bilansie figuruje również złoża udokumentowane gdzie zaniechano wydobycia.

Poniżej zestawiono kopaliny na tle wydobycia w latach 2017-2019. Przedstawiono również dane z 2017 r., gdyż w poprzednim Raporcie nie zostały przedstawione.

a) KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE

Tabela 14

Kośmin

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Sjenit	2017	E	62397	36193	1054
	2018	E	61478	35275	918
	2019	E	60601	34397	878

E- złoża eksploatowane

Tabela 15

Piława Górna

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Sjenit	2017	Z	238	-	-
	2018	Z	238	-	-
	2019	Z	238	-	-
Amfibolit	2017	E	73981	9020	679
	2018	E	73084	8123	1024
	2019	E	72104	7143	980
Migmatyt	2017	E	192094	52025	1800
	2018	E	189747	51850	2676
	2019	E	187249	46676	2498

E - złoża eksploatowane

Z - złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane

Tabela 16

Piekielnik

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Sjenit	2017	R	13370	-	-
	2018	R	13370	-	-
	2019	R	13370	-	-

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo

Tabela 17

Przerzeczyn Zdrój

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Sjenit	2017	Z	320	-	-
	2018	Z	320	-	-
	2019	Z	320	-	-

Z - złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane

Tabela 18

Dobrocin

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Amfibolit	2017	R	4609	-	-
	2018	R	4609	-	-
	2019	R	4609	-	-

R – złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo

Tabela 19

Mościsko

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Gnejs	2017	Z	5304	-	-
	2018	Z	5304	-	-
	2019	Z	5304	-	-

Z - złoże, z którego wydobywanie zostało zaniechane

Tabela 20

Padole (powiat dzierżoniowski i świdnicki)

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Gnejs	2017	P	40390	-	-
	2018	P	40390	-	-
	2019	P	40390	-	-

P – złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie

b) PIASKI I ŻWIRY**Tabela 21**

Dobrocin

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2017	Z	675	-	-
2018	Z	675	-	-
2019	Z	675	-	-

Z - złoże, z którego wydobywanie zostało zaniechane

Tabela 22

Jaźwina

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2017	E	2394	2394	41
2018	E	2345	2345	49
2019	E	2306	2306	39

E - złoże eksploatowane

Tabela 23

Krzczonów I (powiat dzierzoniowski i świdnicki)

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2017	R	3341	-	-
2018	R	3341	-	-
2019	R	3341	-	-

R – złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo

Tabela 24

Książnica Wschód

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2017	E	6531	4052	173
2018	E	6345	3865	187
2019	E	6193	3713	152

E - złoże eksploatowane

Tabela 25

Ratajno

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2017	T	544	-	-
2018	T	544	-	33
2019	Z	544	-	-

T - złoże zagospodarowane, eksploatowane okresowo

Z - złoże, z którego wydobycie zostało zaniechane

Tabela 26

Uciechów

Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2017	R	74	-	-
2018	R	74	-	-
2019	R	74	-	-

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo

c) SUROWCE ILASTE CERAMINIKI BUDOWLANEJ**Tabela 27**

Wilków Wielki

Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2017	Z	88	-	-
2018	Z	88	-	-
2019	Z	88	-	-

Z - złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane

d) SOLANKI, WODY LECZNICZE I TERMALNE**Tabela 28**

Przerzeczyn Zdrój

Typ wody	Rok	Zasoby geologiczne bilansowe		Pobór (m ³ /rok)
		Dyspozycyjne (m ³ /h)	Eksploatacyjne (m ³ /h)	
Ls	2017	-	7,67	438
	2018	-	7,67	-
	2019	-	7,67	-

Ls- wody lecznicze słabozmineralizowane (mineralizacja < 1 g/dm³)

Z punktu widzenia aktualnych potrzeb, wartość gospodarczą zasadniczo posiadają zasoby przemysłowe – w złożach poddanych ocenie techniczno-ekonomicznej, lub bilansowe - w złożach pozbawionych takiej oceny. Zasoby takie powinny więc być chronione stosownie do postanowień miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i warunków podkreślonych w koncesjach na ich wydobywanie.

II.8. Zarządzanie środowiskowe

„System zarządzania środowiskowego można scharakteryzować jako planowany i skoordynowany zespół prac regulujących, procedur wykonawczych, dokumentacji i sprawozdawczości, wdrażany przez konkretną strukturą organizacyjną, posiadającą określony zakres obowiązków, odpowiedzialności oraz środków, mający na celu zapobieganie ujemnemu oddziaływaniu na środowisko naturalne, jak również promocję przedsięwzięć i inicjatyw mających zachować lub poprawić albo zachować i poprawić jakość środowiska naturalnego” („Wdrażanie systemu zarządzania środowiskowego w regionie z uwzględnieniem organizacji funkcjonujących w gminie i w powiecie”, Europejski Instytut Kształcenia Podyplomowego EIPOS-Kielce, Polskie Centrum Badań i Certyfikacji w Warszawie, Redakcja: Alojzy Kowalkowski. Zbigniew Jancy, Kielce-Warszawa 2002).

Jednym z podstawowych narzędzi zarządzania środowiskiem jest planowanie przestrzenne, tj. wydawanie decyzji o warunkach zabudowy czy też uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (kompetencja burmistrzów i wójtów). Rolą gospodarki przestrzennej jest zachowanie ładu przestrzennego, który tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

II.8.1 Współpraca międzygminna w realizacji inwestycji proekologicznych

Powiat Dzierżoniowski współpracuje z następującymi organami administracji publicznej: Burmistrzami i Wójtami Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego, Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Marszałkiem Województwa Dolnośląskiego, Wojewodą Dolnośląskim, Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska, Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska, Państwowym Instytutem Geologicznym, Okręgowym Urzędem Górniczym, Ministerstwem Środowiska i Ministerstwem Klimatu. Współpraca ukierunkowana jest na opiniowanie, uzgadnianie przedsięwzięć, sprawozdawczość, wsparcie finansowe, monitorowanie stanu środowiska, itp.

II.8.2 Analiza i kontrola przestrzegania nałożonych obowiązków w zakresie ochrony i korzystania środowiska

Zadania organów administracji publicznej można podzielić między innymi na:

- zadania o charakterze zobowiązująco-reglamentacyjnym – polegające na kształtowaniu sytuacji prawnej podmiotów, oddziałujących na środowisko lub korzystających ze środowiska, poprzez kształtowanie treści i zakresu obowiązków ochronnych tych podmiotów czy granic dozwolonego korzystania ze środowiska,
- zadania o charakterze kontrolno-nadzorczym, polegające na badaniu stanu środowiska i przestrzegania obowiązków ochronnych nałożonych prawem na określone podmioty.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego odpowiednie organy administracji publicznej, zgodnie z obowiązującymi przepisami i w ramach swoich kompetencji, przeprowadzały analizy i kontrole przestrzegania nałożonych obowiązków w zakresie ochrony i korzystania ze środowiska. Szczegółowe informacje w tym zakresie umieszczono w niniejszym *Raporcie* w punktach dotyczących ochrony poszczególnych komponentów środowiska.

II.8.3 Udział w szkoleniach pracowników zajmujących się ochroną środowiska

Pracownicy organów administracji publicznej celem podniesienia umiejętności, świadomości o problemach środowiskowych, pogłębienia wiedzy, wzmocnienia podstaw i zwiększenia znaczenia podejmowanych działań biorą udział w licznych szkoleniach, warsztatach, spotkaniach, sympozjach.

II.8.4 Realizacja zapisów ustawy z dnia 2 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

Ustawa z dnia 2 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 283 z późn. zm.) określa zasady udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie, udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska oraz zasady postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. W dziale ustawy dotyczącym udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie (art. 9 ust. 1) przedstawiono rodzaje informacji i danych, które podlegają udostępnieniu, między innymi informacje dotyczące:

- stanu elementów środowiska, takich jak: powietrze, woda, powierzchnia ziemi, kopaliny,

klimat, krajobraz i obszary naturalne, itp.,

- emisji i zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpływać na elementy środowiska,
- środków, takich jak: środki administracyjne, polityki, przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, plany, programy oraz porozumienia w sprawie ochrony środowiska, a także działań wpływających lub mogących wpływać na elementy środowiska.

Organy administracji są zobowiązane do udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone, każdemu na pisemny wniosek.

Do Starosty Dzierżoniowskiego w 2018 r. i 2019 r. wpłynęło po 4 wnioski o udostępnienie informacji o środowisku. W analizowanym okresie sprawozdawczym nie wydano decyzji odmawiającej informacji o środowisku i jego ochronie.

Organy administracji są obowiązane do prowadzenia publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, w formie elektronicznej. Art. 21 ust. 2 ww. ustawy wskazuje szczegółowo dane, które szczegółowo umieszcza się w publicznie dostępnych wykazach danych. Do prowadzenia publicznie dostępnych wykazów zobowiązane są organy administracji właściwe w sprawach, o których mowa w art. 21 ust. 2 ww. ustawy. Wykazy udostępniane są w Biuletynie Informacji Publicznej tych organów administracji.

Omawiana ustawa reguluje także zasady i tryb postępowania w sprawach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz na obszar Natura 2000 oraz wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Ustawa wskazuje organy właściwe do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W myśl przepisów ustawy starosta jest właściwy w sprawach wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w przypadku scalania, wymiany lub podziału gruntów. W latach 2015-2017 Starosta Dzierżoniowski prowadził z urzędu 1 postępowanie administracyjne w sprawie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia polegającego na scalaniu, wymianie lub podziale gruntów, zlokalizowanych na terenie powiatu dzierżoniowskiego. Mianowicie Starosta Dzierżoniowski decyzją z dnia 27.04.2016 r. znak: RL.6623.1.2016 stwierdził brak potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia pn.: „Scalanie gruntów we wsi Piława Dolna oraz części wsi Owiesno, gm. Dzierżonów”, obejmującego obszar o całkowitej powierzchni 2030,81 ha, na który składa się: obręb wsi Piława Dolna o powierzchni 2023,75 ha oraz 9 działek wsi Owiesno o powierzchni 7,06 ha (dz. 191/2, 191/3, 191/4, 192, 193, m194, 195, 196 i 197), bezpośrednio graniczące z Piławą Dolną.

W latach 2018-2019 Starosta nie wydawał decyzji środowiskowej w zakresie swoich

kompetencji.

Dodatkowo, w związku ze zmianą przepisów ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, organ właściwy do wydania pozwolenia zintegrowanego, jeżeli planowane przedsięwzięcie jest kwalifikowane jako instalacja wymagająca uzyskania pozwolenia zintegrowanego, wydaje opinię, co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz co do zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko bądź o braku konieczności przeprowadzenia takiej oceny. Ponadto w przypadku przeprowadzania oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, wskazany organ wydaje opinię przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W związku z powyższym w 2017 r. Starosta Dzierżoniowski wydał opinię, że dla przedsięwzięcia polegającego na budowie instalacji spalania RDF, na terenie Ekologicznego Centrum Odzysku w Bielawie, na działce nr 103/1 obręb Północ **istnieje potrzeba przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko** oraz ustalił zakres raportu oddziaływania na środowisko. W 2018 r. po analizie przesłanego raportu oddziaływania na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia oraz wyjaśnień i uszczegółowień do jego treści, Starosta Dzierżoniowski przestał być organem opiniującym w przedmiotowej sprawie. Z uwagi na fakt, iż zmniejszona została zdolność przetwarzania odpadów wyrażona w Mg/rok instalacja nie kwalifikowała się już pod Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. *w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenia poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości* (Dz.U. z 2014 r., poz. 1169), a wydanie opinii w sprawie wydania decyzji środowiskowej dla przedmiotowego przedsięwzięcia przestało znajdować się w kompetencjach Starosty Dzierżoniowskiego.

Pozostałe organy administracji w latach 2018-2019 realizowały zapisy ustawy z dnia 2 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 283 z późn. zm.), zgodnie z ich właściwością.

II.8.5 Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna jest jednym z priorytetowych zadań wszystkich organów ochrony środowiska. Podejmowany jest szereg działań: od głośnych kampanii edukacyjnych, poprzez działalność promocyjną, działania proekologiczne w formie akcji, konkursów aż do wspierania inicjatyw edukacyjnych innych podmiotów. Wspiera się finansowo edukacyjne czasopisma, projekty oraz specjalne centra edukacji ekologicznej. Wsparcie pochodzi ze środków budżetowych

oraz ze środków zewnętrznych.

Do najważniejszych zadań edukacyjnych proekologicznych realizowanych na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2018-2019 można zaliczyć:

1. Corocznie w Zespole Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie, przy ul. Żeromskiego 41 realizowany jest Powiatowy Konkurs Wiedzy Ekologicznej pod hasłem „Ziemia-Wspólne Dobro”. Koszt przeprowadzenia konkursu ok. 1000 zł, finansowy ze środków własnych Powiatu przeznaczonych na ochronę środowiska.
2. Realizacja projektu „Unikalne piękno środowiska naturalnego Gór Sowich – kampania informacyjno-edukacyjna”. **Jest to projekt partnerski gdzie funkcję lidera pełni Stowarzyszenie Ziemia Dzierżoniowska, a Partnerami są: Powiat Dzierżoniowski, Gmina Bielawa, Gmina Pieszycy, Gmina Dzierżonów oraz Gmina Miejska Dzierżonów.** Celem projektu jest zapobiegnięcie wyginięciu najcenniejszych i najrzadszych okazów flory i fauny Subregionu Sowiogórskiego, w tym gatunków zagrożonych objętych ścisłą ochroną gatunkową, poprzez zapobieganiu powstawania szkód, a nie ich późniejsza likwidacja. Zadania w ramach projektu:
  - kampania informacyjna obejmująca wykonanie filmu dokumentalnego o gatunkach chronionych, różnego rozmiaru form graficznych, serwis fotograficzny, materiały reklamowe, projekt i wdrożenie strony internetowej poświęconej tematyce projektu, reklama pojazdowa, strona na Facebooku;
  - kampania edukacyjna zakładająca organizację 11 konkursów wiedzy przyrodniczej dla dzieci (szkoły podstawowe), 1 konkursu finałowego dla laureatów konkursów gminnych (szkoły podstawowe), 1 konkursu na amatorski film przyrodniczy (szkoły średnie), 11 konferencji/prelekcji w poszczególnych gminach objętych działaniem (osoby dorosłe i młodzież), 2 konferencje/prelekcje (inauguracyjna i podsumowująca).
3. Realizacja projektu "Udostępnianie zasobów przyrodniczych poprzez budowę ścieżek rowerowych na terenie Powiatu Dzierżoniowskiego" współfinansowany ze środków Unii europejskiej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa 2014-2020. **Projekt realizowany był w oparciu o partnerstwo Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska z jednostkami samorządu terytorialnego: Powiatem Dzierżoniowskim i Gminą Pieszycy.** Projekt obejmował 3 zadania inwestycyjne:
  - ścieżkę rowerową Pieszycy-Kamionki – ścieżka o długości 2 km i szerokości 2-3 m o nawierzchni z betonu asfaltowego wraz z oświetleniem i dwoma kładkami;

- ścieżkę rowerową Niemcza-Wojśławice – ścieżka z ciągiem pieszym o długości 1,25 km i minimalnej szerokości 3,5m biegnącej wzdłuż drogi powiatowej 3021D wraz z przebudową oświetlenia i zjazdów z drogi oraz małą architekturą,: 6 koszy na śmieci, 6 ławek, 6 stojaków na rowery;
- Udostępnianie terenów turystycznych i cennych przyrodniczo na terenie Parku Krajobrazowego Gór Sowich – w ramach zadania zostaną wykonane 4 parkingi przy drodze 3016D Kamionki-Przełęcz Jugowska, oraz zostanie rozbudowa infrastruktura małej retencji; Ponadto zaplanowane są działania w zakresie edukacji ekologicznej w formie organizacji wycieczek szkolnych (szkół podstawowych i gimnazjów) oraz przygotowanie i montaż 13 tablic edukacyjnych, wydanie ulotek edukacyjnych w nakładzie 30 tys. szt. oraz wykonania strony internetowej z materiałami do pobrania: filmy, zdjęcia, opisy.
- 4. Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie prowadzi bieżące utrzymywanie pieszych ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych oraz ścieżek rowerowych.
- 5. Trash Challenge – pracownicy Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie wzięli udział w akcji ekologicznej Trash Challenge. Akcja polegała na posprzątaniu wybranego miejsca w okolicy i wskazaniu kolejnych osób na wykonanie zadania.
- 6. Gmina Miejska Dzierżoniów wprowadziła na stronie internetowej możliwość monitorowania aktualnego stanu zanieczyszczenia powietrza, poprzez wysuwaną zakładkę, która umożliwia łatwe i szybkie zapoznanie z aktualnym stanem powietrza. Na dzierżoniowskim rynku w 2017 r. został uruchomiony monitor informujący o prognozie jakości powietrza.
- 7. W ramach współpracy Urzędu Miasta w Dzierżoniowie ze szkołami i przedszkolami cyklicznie prowadzone są działania z zakresu ochrony środowiska, dzięki którym realizowane są liczne projekty ekologiczne m.in. spotkania z miejskim ekologiem, akcje zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zbiórka nakrętek, konkursy mające na celu zbieranie makulatury i zużyte baterie, lekcje ekologiczne, szkolenia zewnętrzne dla nauczycieli, wystawy i występy oraz wycieczki o tematyce ekologicznej. Ponadto na stronie internetowej jak i prasie lokalnej zamieszczane są artykuły dotyczące problematyki zanieczyszczenia powietrza, w tym promowane jest m.in. „palenie od góry” w piecach na paliwo stałe.
- 8. W 2018 r. Gmina Dzierżoniów zorganizowała konkurs pn.: „OZE bliżej nas”, którego głównym celem było promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, natomiast w 2019 r. zorganizowano konkurs pn. „Ekologiczny portret mieszkańca naszej gminy”, którego głównym celem było zwrócenie uwagi na problemy ochrony środowiska i przyrody

w najbliższej okolicy oraz promowanie postaw sprzyjających ochronie środowiska i przyrody. W latach 2018-2019 wydatki na edukację ekologiczną wyniosły 4 567,84 zł.

9. Gmina Bielawa uruchomiła stronę internetową dotyczącą ochrony środowiska (zielonabielawa.pl), na której znajdują się informacje dotyczące przepisów prawnych i prawa miejscowego Gminy Bielawa, a także informacje bieżące dotyczące aktualnych działań Gminy w zakresie ochrony środowiska. Na stronie znajduje się zakładka dotycząca: odpadów, przyrody, zwierząt, powietrza, gospodarki wodno-ściekowej, planów, programów i edukacji ekologicznej.
10. Gmina Bielawa wraz ze Strażą Miejską w Bielawie organizuje corocznie konkurs plastyczny "Tak-dla czystego powietrza", kierowany do przedszkoli i szkół podstawowych, którego celem jest propagowanie działań związanych z ochroną powietrza w Bielawie.
11. W ramach współpracy Gminy Niemcza ze szkołami i przedszkolami realizowane były projekty ekologiczne m.in.: akcja „SprzątaMy Las”, ogólnopolska akcja „SegregujeMy”, EKO-EVENT w Przedszkolu Publicznym w Niemczy. Ponadto z okazji 100-tniej rocznicy odzyskania Niepodległości posadzono w gminie 100 róż.
12. W Gminie Pieszycy podjęto akcję ekologiczną i edukacyjną pn. „Zadbajmy o łąki kwietne”, mająca na celu utworzenie tzw. łąk kwietnych, które mają służyć owadom, rozwijającej się bioróżnorodności i lepszej retencji.
13. W 2018 r. Gmina Pieszycy wzięła udział w regionalnej akcji sprzątania Gór Sowich. W akcji sprzątania śmieci udział brały wszystkie gminy należące do Lokalnej Grupy Działania – „Partnerstwo Sowiogórskie”: Gmina Nowa Ruda, Jedlina Zdrój, Głuszyca, Walim oraz Gmina Pieszycy. Partnerami akcji były również Nadleśnictwa Świdnica, Wałbrzych i Jugów.
14. W 2019 r. Gmina Łagiewniki przeprowadziła akcję „Wspólne sprzątanie Łagiewnik”.

III. Monitoring realizacji Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019

Starosta Dzierżoniowski prowadzi bieżący nadzór nad realizacją *Aktualizacji POŚ*, poprzez ocenę stopnia realizacji przyjętych celów priorytetowych oraz wykonanych zadań.

Wskazane w *Aktualizacji POŚ* zadania z zakresu ochrony środowiska, realizujące cele krótkoterminowe i cele długoterminowe, w latach obowiązywania programu, tj. w latach 2012-2019 zostały zrealizowane praktycznie w 100% przez podmioty odpowiedzialne za ich realizację.

Niemniej jednak w latach obowiązywania programu tj. 2012-2019 na terenie powiatu

dzierżoniowskiego zrealizowano szereg innych działań i zadań, nie ujętych w Aktualizacji POŚ. Wszystkie zadania zostały opisane i przedstawione w niniejszym *Raporcie* w punktach dotyczących ochrony poszczególnych komponentów środowiska.

W *Aktualizacji POŚ* przedstawiono także wskaźniki efektywności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska, które powinny stanowić podstawę monitoringu realizacji założeń programu. Z uwagi, iż dane przesłane przez poszczególne gminy oraz instytucje są rozbieżne i niejednolite, postanowiono w niniejszym opracowaniu przedstawić wskaźniki efektywności w rozbiciu na poszczególne gminy i instytucje. Należy podkreślić, że Gmina Bielawa, Gmina Miejska Dzierżonów i Gmina Pieszycy nie przesłała wypełnionej tabeli dotyczącej wskaźników efektywności. Niemniej jednak dane dotyczące wskaźników efektywności zawarte były w innych informacjach przekazanych przez te Gminy i opisane są w innych punktach niniejszego *Raportu*.

Z uwagi na niespójność przesłanych danych, przy wyznaczaniu wartości niektórych wskaźników posługiwano się danymi statystycznymi GUS, które są określane corocznie. Zatem w poniższych tabelach dotyczących wskaźników efektywności Aktualizacji POŚ kolorem **czerwonym** przedstawiono dane pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego. Kolorem **niebieskim** przedstawiono dane dotyczące wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza, obliczone na podstawie dopuszczalnej rocznej ilości substancji wprowadzanych do powietrza określonej w aktualnych pozwoleniach na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, udzielonych przez Starostę Dzierżoniowskiego. Wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza określono dla poszczególnych gmin na stan 31 grudnia każdego roku objętego sprawozdaniem, oddzielnie dla gazów i pyłów. Przy jej określeniu brano pod uwagę wszystkie obowiązujące na dany dzień pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza. Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych wyznaczono dla instalacji do energetycznego spalania paliw, eksploatowanych na terenie powiatu dzierżoniowskiego, tj. kotłownia w Bielawie, przy ul. Jana III Sobieskiego 19B, oraz ciepłownia w Dzierżonowie przy ul. Złotej 11. Natomiast kolorem **zielonym** przedstawiono dane dotyczące liczby gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących na terenie poszczególnych gmin powiatu dzierżoniowskiego (dane pochodzą z Dolnośląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Dzierżonowie).

Tabela 29

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* dla Gminy Bielawa i Gminy Miejskiej Dzierżoniów

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Gmina Bielawa		Gmina Miejska Dzierżoniów	
			Rok 2018	Rok 2019	Rok 2018	Rok 2019
1	Długość sieci wodociągowej	km	-	-	-	-
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	-	-	-	-
3	Ilość zużytej wody <i>Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (wg GUS)</i>	dam ³	- <i>1000,5</i>	- <i>1007,1</i>	- <i>1315,4</i>	- <i>1310,7</i>
4	Długość sieci kanalizacyjnej <i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej</i>	km	- <i>58,5</i>	- <i>60,3</i>	- <i>73,5</i>	- <i>75,4</i>
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	-	-	-	-
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania <i>Przylącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	szt.	- <i>1990</i>	- <i>1989</i>	- <i>2350</i>	- <i>2350</i>
7	Ilość odprowadzanych ścieków <i>Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku (źródło GUS)</i>	dam ³	- <i>973,0</i>	- <i>982,0</i>	- <i>1269,0</i>	- <i>1267,0</i>
8	Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnię miejską <i>Ludność korzystająca z oczyszczalni (źródło GUS)</i>	ilość osób	- <i>29840</i>	- <i>29792</i>	- <i>33177</i>	- <i>33107</i>
9	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy)</i>	Mg	<i>160,015</i>	<i>150,535</i>	<i>480,227</i>	<i>535,475</i>
10	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły)</i>	Mg	<i>5,261</i>	<i>5,220</i>	<i>70,640</i>	<i>83,331</i>
11	<i>Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych</i>	Mg	<i>106,620</i>	<i>106,620</i>	<i>285,590</i>	<i>375,230</i>
12	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	-	-	-	-
13	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	-	-	-	-
14	Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	-	-	-	-
15	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych <i>Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (wg GUS)</i>	ha	- <i>1385,71</i>	- <i>1385,71</i>	- <i>0</i>	- <i>0</i>
16	Pomniki przyrody <i>Pomniki przyrody (źródło GUS)</i>	szt.	- <i>28</i>	- <i>28</i>	- <i>14</i>	- <i>14</i>
17	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	tys. zł	-	-	-	-
18	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	tys. zł	-	-	-	-
19	Długość zmodernizowanych dróg	km	-	-	-	-
20	Liczba położonych nakładek i chodników	mb lub m ³	-	-	-	-
21	Wydatki na drogi	tys. zł	-	-	-	-
22	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	-	-	-	-
23	Liczba wybudowanych obwodnic	km	-	-	-	-
24	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	-	-	4 1250	1 -
25	Ilość podjętych działań na rzecz turystyki wypoczynkowej i aktywnej	szt.	-	-	-	-
26	<i>Liczba gospodarstw agroturystycznych</i>	szt.	<i>2</i>	<i>2</i>	-	-

27	Liczba nowych miejsc noclegowych	szt.	-	-	-	-
28	Liczba organizowanych lub współorganizowanych akcji proekologicznych	szt.	-	-	-	-
29	Ilość osób biorących udział w programach proekologicznych	ilość osób	-	-	-	-
30	Wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska	-	-	-	-	-
31	Ilość i rodzaj podjętych działań dotyczących wykorzystywania alternatywnych źródeł energii	-	-	-	-	-

Gmina Miejska Dzierżoniów (bez ul. Wiejskiej) oraz część Gminy Pieszyce wchodzi w skład aglomeracji Dzierżoniów, dla której sporządzane są sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Poniżej uwzględniono dane dotyczące wyłącznie Dzierżoniowa w zakresie gospodarki ściekowej gminy, przekazane przez Urząd Miasta w Dzierżoniowie:

1. Łączna ilość osób niepodłączonych do kanalizacji (szamba+przydomowe): 2018 r. – 215 osób, 2019 r. – 215 osób;
2. Ilość mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej: 2018 r. – 31478 osób, 2019 r. – 31176 osób;
3. Długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej: 2018 r. – 74,4 km, 2019 r. – 75,1 km;
4. Długość sieci kanalizacyjnej deszczowej: 2018 r. – 60,9 km, 2019 r. – 61,4 km.

Tabela 30

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* dla Gminy Dzierżoniów i Gminy Łagiewniki

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Gmina Dzierżoniów		Łagiewniki	
			Rok 2018	Rok 2019	Rok 2018	Rok 2019
1	Długość sieci wodociągowej	km	-	-	91,01	91,5
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1777	1802	35	37
3	Ilość zużytej wody <i>Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (wg GUS)</i>	dam ³	- <i>474,5</i>	- <i>468,3</i>	189 <i>216</i>	199 <i>201</i>
4	Długość sieci kanalizacyjnej <i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej</i>	km	52,0 <i>51,9</i>	52,441 <i>51,9</i>	19,46 <i>19,6</i>	19,80 <i>19,6</i>
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	-	-	0,2	0,2
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania <i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	szt.	609 <i>700</i>	652 <i>701</i>	13 <i>680</i>	15 <i>680</i>
7	Ilość odprowadzanych ścieków <i>Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku (źródło GUS)</i>	dam ³	101965 <i>93</i>	115881 <i>104</i>	209 <i>161</i>	197 <i>162</i>

8	Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnię miejskie <i>Ludność korzystająca z oczyszczalni (źródło GUS)</i>	ilość osób	2574 <i>2960</i>	2535 <i>2895</i>	3701 <i>4870</i>	3857 <i>4870</i>
9	Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy)	Mg	9,028	9,882	-	-
10	Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły)	Mg	3,198	3,213	-	-
11	Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych	Mg	-	-	-	-
12	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	-	-	-	-
13	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	-	-	-	-
14	Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	-	-	-	-
15	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych <i>Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (wg GUS)</i>	ha	- <i>662,10</i>	- <i>662,10</i>	0,58 <i>2581,88</i>	0,58 <i>2581,88</i>
16	Pomniki przyrody <i>Pomniki przyrody (źródło GUS)</i>	szt.	- <i>18</i>	- <i>17</i>	15 <i>15</i>	15 <i>15</i>
17	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	tys. zł	-	-	-	-
18	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	tys. zł	-	-	315 600	193 600
19	Długość zmodernizowanych dróg	km	3,8	2,4	1,4	2,3
20	Liczba położonych nakładek i chodników	mb lub m ³	950mb	-	160 mb	-
21	Wydatki na drogi	zł	3 986 435,83	1 958 621	613 556	984 430
22	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	-	-	-	-
23	Liczba wybudowanych obwodnic	km	-	-	-	-
24	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	-	-	-	-
25	Ilość podjętych działań na rzecz turystyki wypoczynkowej i aktywnej	szt.	6	-	-	-
26	Liczba gospodarstw agroturystycznych <i>Liczba gospodarstw agroturystycznych</i>	szt.	- <i>4</i>	- <i>4</i>	1 <i>1</i>	1 <i>1</i>
27	Liczba nowych miejsc noclegowych	szt.	-	-	-	-
28	Liczba organizowanych lub współorganizowanych akcji proekologicznych	szt.	3	3	-	-
29	Ilość osób biorących udział w programach proekologicznych	ilość osób	53 (ilość nieruchomości – przydomowe oczyszczalnie, kotły, azbest)	42 (ilość nieruchomości – przydomowe oczyszczalnie, kotły, azbest)	-	-
30	Wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska	-	-	-	-	-
31	Ilość i rodzaj podjętych działań dotyczących wykorzystywania alternatywnych źródeł energii	-	5	2	-	-

Tabela 31

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* dla Gminy Niemcza i Gminy Pieszyce

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Niemcza		Pieszyce	
			Rok 2018	Rok 2019	Rok 2018	Rok 2019
1	Długość sieci wodociągowej	km	28,3	28,3	-	-
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	169	217	-	-

3	Ilość zużytej wody <i>Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (wg GUS)</i>	dam ³	84,3 <i>240,1</i>	32,4 <i>202,2</i>	- <i>204,1</i>	- <i>216,2</i>
4	Długość sieci kanalizacyjnej <i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej</i>	km	39,5 <i>39,5</i>	29,7 <i>29,7</i>	25,1 <i>17,1</i>	25,7 <i>19,8</i>
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	-	-	-	-
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania <i>Przylączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	szt.	645 <i>748</i>	648 <i>620</i>	- <i>358</i>	- <i>357</i>
7	Ilość odprowadzanych ścieków <i>Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku (źródło GUS)</i>	dam ³	27,141 <i>131</i>	43,117 <i>137</i>	- <i>146</i>	- <i>160</i>
8	Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnię miejską <i>Ludność korzystająca z oczyszczalni (źródło GUS)</i>	ilość osób	460 <i>3777</i>	466 <i>3772</i>	- <i>6229</i>	- <i>6283</i>
9	Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy)	Mg	9,759	9,759	0,380	0,433
10	Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły)	Mg	10,179	8,926	0,561	0,591
11	Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych	Mg	-	-	-	-
12	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	-	-	-	-
13	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	-	-	-	-
14	Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	-	-	-	-
15	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych <i>Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (wg GUS)</i>	ha	- <i>1011,4</i>	- <i>1011,4</i>	- <i>2916,3</i>	- <i>2916,3</i>
16	Pomniki przyrody <i>Pomniki przyrody (źródło GUS)</i>	szt.	24 <i>24</i>	24 <i>22</i>	- <i>15</i>	- <i>12</i>
17	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	tys. zł	-	-	-	-
18	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	tys. zł	-	-	-	-
19	Długość zmodernizowanych dróg	km	1,276	1,229	-	-
20	Liczba położonych nakładek i chodników	mb lub m ³	4781,5	8550,5	-	-
21	Wydatki na drogi	tys. zł	1147,7	3829,77	-	-
22	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	-	-	-	-
23	Liczba wybudowanych obwodnic	km	-	-	-	-
24	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	-	1	-	-
25	Ilość podjętych działań na rzecz turystyki wypoczynkowej i aktywnej	szt.	-	1	-	-
26	Liczba gospodarstw agroturystycznych	szt.	3	3	3	3
27	Liczba nowych miejsc noclegowych	szt.	-	-	-	-
28	Liczba organizowanych lub współorganizowanych akcji proekologicznych	szt.	-	-	-	-
29	Ilość osób biorących udział w programach proekologicznych	ilość osób	-	-	-	-
30	Wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska	-	-	-	-	-
31	Ilość i rodzaj podjętych działań dotyczących wykorzystywania alternatywnych źródeł energii	-	-	-	-	-

Tabela 32 Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* dla Gminy Piława Górna

Lp.	Wskaźnik	Jedn.	Piława Górna	
			Rok 2018	Rok 2019
1	Długość sieci wodociągowej	km	15,5	15,5
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	436	449
3	Ilość zużytej wody <i>Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (wg GUS)</i>	dam ³	178,2 <i>178,2</i>	184,2 <i>184,2</i>
4	Długość sieci kanalizacyjnej <i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej</i>	km	17,3 <i>18,3</i>	27,4* <i>10,9</i>
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	-	-
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania <i>Przylącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	szt.	388 <i>450</i>	398 <i>339</i>
7	Ilość odprowadzanych ścieków <i>Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku (źródło GUS)</i>	dam ³	132,65 <i>153</i>	159,4 <i>159</i>
8	Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnię miejską <i>Ludność korzystająca z oczyszczalni (źródło GUS)</i>	ilość osób	- <i>5488</i>	- <i>5502</i>
9	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy)</i>	Mg	-	-
10	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły)</i>	Mg	-	-
11	<i>Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych</i>	Mg	-	-
12	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	26,073	26,988
13	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	717	724
14	Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	1133228	1150030
15	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych <i>Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (wg GUS)</i>	ha	- <i>0,00</i>	- <i>-</i>
16	<i>Pomniki przyrody</i> <i>Pomniki przyrody (źródło GUS)</i>	szt.	- <i>6</i>	- <i>5</i>
17	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	tys. zł	-	-
18	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	tys. zł	-	-
19	Długość zmodernizowanych dróg	km	-	-
20	Liczba położonych nakładek i chodników	mb lub m ³	500 mb	700 mb
21	Wydatki na drogi	tys. zł	1 061 358	1 227 264
22	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	-	-
23	Liczba wybudowanych obwodnic	km	-	-
24	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	-	-
25	Ilość podjętych działań na rzecz turystyki wypoczynkowej i aktywnej	szt.	-	-
26	Liczba gospodarstw agroturystycznych	szt.	-	-
27	Liczba nowych miejsc noclegowych	szt.	-	-
28	Liczba organizowanych lub współorganizowanych akcji	szt.	3	3

	proekologicznych			
29	Ilość osób biorących udział w programach proekologicznych	ilość osób	-	-
30	Wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska	-	-	-
31	Ilość i rodzaj podjętych działań dotyczących wykorzystywania alternatywnych źródeł energii	-	-	-

* długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 27,4 km, w tym 10,1 km kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie

Tabela 33

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* - dane Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o.

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.	
			Rok 2018	Rok 2019
1	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	387,12	393,84
2	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	7960	8221
3	Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	5485,66	5189,58

Tabela 34

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* - dane „Wodociągów i Kanalizacji” Sp. z o.o. w Dzierżoniowie

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.	
			Rok 2018	Rok 2019
1	Długość sieci wodociągowej	km	520,4	527,6
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	7444	7599
3	Ilość zużytej wody	dam ³	3095,22	3110,59
4	Długość sieci kanalizacyjnej	km	243,7	261,4
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	0,47	0,5
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	5164	5259
7	Ilość odprowadzanych ścieków	dam ³	2540,73	2568,42

Tabela 35

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* - dane Zarządu Dróg Powiatowych w Dzierżoniowie

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Zarząd Dróg Powiatowych	
			Rok 2018	Rok 2019
1	Długość zmodernizowanych dróg	km	5,4	5
2	Liczba położonych nakładki i chodników	mb lub m ³	Nakładki 3643 Chodniki 1731	Nakładki 3750
3	Wydatki na drogi	tys. zł	6 569 129,52	4 403 517,00
4	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	-	-
5	Liczba wybudowanych obwodnic	km	-	-
6	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	0	1 szt. 1,25

Tabela 36 Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* - dane Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei we Wrocławiu

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Zarząd Dróg Powiatowych	
			Rok 2018	Rok 2019
1	Długość zmodernizowanych dróg	km	0,95	0,52
2	Liczba położonych nakładek i chodników	mb lub m ³	Nakładki 5000 m ² Chodniki 1560 m ²	Nakładki 5805m ² Chodniki 1218m ²
3	Wydatki na drogi	tys. zł	6 828 076,42	1 779 506,74
4	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	-	-
5	Liczba wybudowanych obwodnic	km	-	-
6	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	-	-

Wg danych dostępnych na stronie Dolnośląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (źródło: <https://www.dodr.pl/agroturystyka1/oferta-agroturystyczna>) w powiecie dzierzoniowskim w latach 2018-2019 r. zarejestrowanych było 13 gospodarstw agroturystycznych (w Gminie Dzierżoniów – 4, w Gminie Pieszycy – 3, w Bielawie – 2, w Gminie Niemcza -3 i w Gminie Łagiewniki -1).

Analizując powyższe tabele i dane przedstawiające wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* należy przystąpić do ich weryfikacji i zmiany. Niektóre Gminy powiatu dzierzoniowskiego w przesłanych do tut. organu informacjach nie odniosły się do niektórych wskaźników, takich jak:

- ilość odprowadzanych ścieków,
- ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnie miejskie,
- ilość zużytej wody,
- długość sieci gazowej rozdzielczej, czynne połączenia sieci gazowej do budynków, zużycie gazu (przesłane przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. dane dotyczą całego terenu powiatu),
- powierzchnia obszarów prawnie chronionych,
- pomniki przyrody,
- liczba gospodarstw agroturystycznych,
- wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska,
- nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska,
- nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej.

Z uwagi na duże rozbieżności i niespójności pomiędzy danymi gminnymi, a danymi z GUS, celem ujednoczenia wartości, wskaźniki takie jak: zużycie wody, ilość ścieków odprowadzanych

w ciągu roku, długość czynnej sieci kanalizacyjnej oraz liczbę korzystających z oczyszczalni oparto na danych statystycznych, które są bardziej miarodajne. Występujące niespójności wynikają przede wszystkim z przyjętych kryteriów określania ww. wskaźników i przyjętych jednostek.

Powyższe tabele wskazują, że dane przesłane przez Gminy w zakresie wydatków na drogi i długości zmodernizowanych dróg oraz położonych nakładek i chodników dotyczą tylko własnych dróg gminnych, bez dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Zarząd Dróg Powiatowych i Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu przedstawili wskaźniki efektywności, dotyczące dróg będących w ich kompetencji i władaniu. Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad nie odniosła się do omawianych wskaźników.

Dodatkowo mało miarodajny i trudny do prawidłowego sprecyzowania okazał się wskaźnik dotyczący ilości osób biorących udział w programach ekologicznych oraz wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska. W związku z czym przy kolejnej aktualizacji programu ochrony środowiska należałoby te parametry skreślić z listy wskaźników efektywności.

Analizując powyższe wskaźniki oraz dane szczegółowe omówione i przedstawione w niniejszym *Raporcie* zauważa się wzrost długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminach na terenie powiatu dzierzoniowskiego. Jedynie dla gminy Piława Górna podana długość sieci wodociągowej uległa zmniejszeniu, co z pewnością spowodowane jest przyjęciem innych wskaźników i danych niż w poprzednim *Raporcie*. Gmina Piława Górna podając długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej uwzględniła także długość 10,1 km kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie. Ponadto w Gminie Dzierżoniów, w gminie Łagiewniki, w gminie Niemcza i gminie Piława Górna zaobserwowano wzrost liczby połączeń sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do budynków mieszkalnych zbiorowego zamieszkania. W każdej z gmin na terenie powiatu dzierzoniowskiego realizowane były zadania związane z inwestycjami drogowi, budową i przebudową chodników.

Wskaźniki przedstawione przez Spółkę „Wodociągi i Kanalizacja” w Dzierżoniowie wskazują, iż w 2019 r. długość sieci wodociągowej wzrosła o 7,3 km w stosunku do danych za rok 2018 r., a długość sieci kanalizacyjnej o 17,7 km. W 2019 r. liczba połączeń sieci wodociągowej prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wzrosła o 155 szt., a liczba połączeń sieci kanalizacyjnej prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wzrosła o 95.

IV. Podsumowanie *Raportu*

Podsumowując poziom realizacji zadań w latach 2018-2019 na terenie powiatu dzierzoniowskiego można stwierdzić, że założone cele były realizowane sukcesywnie w zależności od wielkości środków własnych oraz dotacji dostępnych z programów unijnych. Realizacja scharakteryzowanych w *Raporcie* inwestycji niewątpliwie wpłynęła na poprawę stanu środowiska i poziomu życia mieszkańców, o czym świadczą wyniki badań monitoringu środowiska.

Wszystkie zrealizowane zadania jak i przedstawione w niniejszym *Raporcie* są zgodne z celami krótkoterminowymi i długoterminowymi określonymi w *Aktualizacji POŚ*. Z uwagi na fakt, iż niektóre zadania wdrażane są etapowo w kolejnych latach planowana jest ich kontynuacja. Ponadto niektóre z zadań mają charakter ciągły, np. zadania wynikające z bieżącej działalności administracyjnej poszczególnych jednostek.

Niemniej jednak należy pamiętać, iż realizacja niektórych zadań to proces długotrwały, a zmiany stanu środowiska widoczne są dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Wobec czego w *Raporcie* nie zawsze można odzwierciedlić efektów realizacji tych zadań..

Uchwałą nr VIII/51/15 Rady Powiatu Dzierżoniowskiego z dnia 26 maja 2015 r. została przyjęta Strategia Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020, opracowana w ramach projektu pn. „Partnerstwo JST Ziemi Dzierżoniowskiej – wspólnie w stronę zrównoważonego rozwoju”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. Dokument wskazuje kierunki rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej, między innymi w zakresie rozwoju komunikacji na terenie powiatu dzierzoniowskiego, realizacji efektywniejszych działań na rzecz turystyki, w tym promocji turystycznej oraz przedsięwzięć poprawiających infrastrukturę turystyczną oraz funkcjonalnego planowania w ramach realizacji polityki zagospodarowania przestrzennego Ziemi Dzierżoniowskiej. Podejmowane działania w zakresie ochrony środowiska powinny być spójne z celami strategicznymi Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020.

Reasumując, w kolejnych latach należy położyć nacisk na dalszą rozbudowę systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, poprawę jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, ograniczenie zjawiska tzw. „niskiej emisji” poprzez zmianę sposobu ogrzewania w sektorze komunalnym oraz podłączanie nieruchomości do sieci ciepłowniczej, wdrażanie uchwał „antysmogowych”, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawę infrastruktury drogowej. Bardzo ważne jest również podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie „niskiej emisji”, racjonalnego gospodarowania środowiskiem i jego zasobami naturalnymi. Należy podejmować w dalszym ciągu działania skierowane na

modernizację i rozwój infrastruktury turystycznej oraz działania promocyjne na rzecz turystyki.

Bardzo ważnym kierunkiem przyszłych działań jest dążenie do rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, mającej na celu łagodzenie i adaptację do zmian klimatu w miastach. Błękitno-zielona infrastruktura to rozwiązania oparte na przyrodzie, której głównym zadaniem jest zatrzymanie wody deszczowej w miejscu opadu, ale także może równocześnie pochłaniać dwutlenek węgla, zmniejszać zanieczyszczenie powietrza lub łagodzić efekt miejskiej wyspy ciepła. Elementy błękitno-zielonej infrastruktury można wkomponować w istniejący krajobraz miejski, na przykład w ramach infrastruktury drogowej. Wprowadzenie elementów błękitno-zielonej infrastruktury w miastach, takich jak: zielone dachy, małe retencje wodne może przyczynić się do ograniczenia skutków zmian klimatu oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych, wpływając jednocześnie na aspekty społeczne, ekonomiczne i środowiskowe.

Analiza stopnia realizowanych zadań oraz uzyskiwane efekty ekologiczne wskazują, że Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 była skutecznie zrealizowana.

Kolejny Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego sporządzony zostanie dopiero po opracowaniu ponadlokalnej strategii dla Ziemi Dzierżoniowskiej, aby zachować spójność celów strategicznych i środowiskowych oraz kierunków działań zawartych w tych dokumentach. Program Ochrony Środowiska zawierać będzie oprócz obszarów omówionych w niniejszym *Raporcie* także tematykę związaną z gospodarką odpadami oraz usuwaniem wyrobów azbestowych.